

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Připravenost učitelů na práci s nadanými žáky
Teachers Preparedness to Work with Gifted Pupils

Bc. Dita Hrdličková

Vedoucí práce: PhDr. Monika Kadrnožková, Ph.D.

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: N SPPG 2

Odevzdáním této diplomové práce na téma Přípravenost učitelů na práci s nadanými žáky potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně, za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 9.7.2023

Mé poděkování patří PhDr. Monice Kadrnožkové, Ph.D. za cenné rady, trpělivost a odborné vedení mé diplomové práce.

ABSTRAKT

Tématem diplomové práce je připravenost začínajících učitelů na práci s nadanými a mimořádně nadanými žáky na základních školách. Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jakým způsobem jsou začínající učitelé připraveni na vzdělávání nadaných žáků.

V teoretické části je vymezen pojem nadaných a mimořádně nadaných žáků v souvislosti s pregraduálním vzděláváním učitelů. Dále jsou v teoretické části vymezeny příklady související s ukázkou dobré praxe ze zahraničí. Teoretická část se také věnuje možnostem dalšího vzdělávání pedagogů v této oblasti.

V empirické části diplomové práce byl nejdříve stanoven výzkumný problém, který byl řešen kvalitativním přístupem. Byl zvolen design případové studie. Výzkumný vzorek byl tvořen šesti respondenty. Sběr dat probíhal šesti polostrukturovanými rozhovory s respondenty ve věku 23 až 27 let a obsahovou analýzou dat, která zkoumala dokumenty studijních programů pedagogických fakult vysokých škol, na kterých studovali či stále studují respondenti tohoto výzkumu. V těchto dokumentech byly vyhledávány vyučované předměty zaměřené na nadané žáky. Výzkumné šetření mělo zjistit možnosti pregraduální přípravy učitelů pro práci s nadanými žáky.

Bylo zjištěno, že se respondenti nejčastěji setkávají s tematikou nadaných žáků v předmětech, které nejsou zaměřené na nadané. Předmět orientovaný na nadané žáky měli ve studijním plánu pouze dva respondenti, jeden respondent studoval studijní program Speciální pedagogiky a druhý Učitelství pro 1. stupeň základní školy. Z rozhovorů vyplynulo, že respondenti mají povědomí o práci s nadanými žáky, ale uvítali by ve studiu takto zaměřený předmět. Polovina respondentů si myslí, že je vysoká škola nepřipravila na práci s nadanými žáky. Pouze jeden respondent využil možnost dalšího vzdělávání věnující se této tematice.

KLÍČOVÁ SLOVA

nadaný žák, vzdělávání nadaných, vzdělávání učitelů, začínající učitelé

ABSTRACT

This thesis deals with the preparation of early career teachers to work with gifted and exceptionally gifted pupils in primary schools. The aim of the research is to find out how early career teachers are prepared for the education of gifted pupils.

The theoretical part describes the issues of gifted and exceptionally gifted pupils in the context of undergraduate teacher education. The theoretical part defines examples related to good practice from abroad. In the theoretical part there are included the possibilities of further education of teachers in this area.

In the empirical part of the thesis, the research problem was first set and addressed using a qualitative approach. The design of the research was a case study. The research sample consisted of six respondents. The data collection was carried out through six semi-structured interviews with respondents aged 23 to 27 years and content analysis of the data, which examined the documents of the study programmes of the faculties of education of the universities where the respondents of this research had studied or were still studying. These documents were searched for courses taught to gifted students. The research investigation was intended to find out the possibilities of undergraduate teacher preparation for working with gifted pupils.

It was found that the respondents most frequently encountered the topic of gifted pupils in subjects that did not focus on gifted pupils. Only two respondents had a subject oriented towards gifted pupils in their curriculum, one respondent was studying Special Education and the other was studying Primary Education. The interviews revealed that the respondents were aware of working with gifted pupils but would welcome such a focused subject in their studies. Half of the respondents thought that the college did not prepare them to work with gifted pupils. Only one respondent had taken up a further education opportunity dedicated to this subject.

KEYWORDS

gifted pupil, gifted education; teacher education; early career teachers

Obsah

Úvod.....	8
1 Nadání, nadaný žák.....	9
1.1 Vymezení nadání.....	10
1.1.1 Modely založené na schopnostech.....	10
1.1.2 Modely kognitivních složek.....	11
1.1.3 Modely orientované na výkon	11
1.1.4 Sociokulturně orientované modely	12
1.1.5 Vícefaktorový model	12
1.1.6 Typy nadání	14
2 Vzdělávání nadaných žáků	18
2.1 Přístupy ke vzdělávání	19
2.2 Akcelerace.....	20
2.3 Obohacení	20
2.4 Podpůrná opatření	22
2.5 Česká školní inspekce a vzdělávání nadaných.....	23
3 Učitel a příprava učitelů.....	26
3.1 Pregraduální příprava učitele	27
3.2 Pregraduální vzdělávání v zahraničí	28
3.2.1 Spojené státy americké	28
3.2.2 Rakousko	30
3.3 Začínající učitel.....	31
3.4 Uvádějící učitel	32
3.5 Další vzdělávání pedagogických pracovníků.....	33
3.5.1 Celoživotní vzdělávání	34
3.5.2 Webináře.....	36

3.6	Učitel nadaných žáků.....	37
3.6.1	Polský výzkum.....	41
3.6.2	Australský výzkum.....	41
4	Empirická část.....	42
4.1	Cíl výzkumu.....	42
4.2	Metodologie.....	42
4.3	Design výzkumu.....	43
4.3.1	Případová studie.....	43
4.3.2	Volba případu.....	43
4.3.3	Etika.....	44
4.3.4	Polostrukturovaný rozhovor.....	44
4.4	Předvýzkum.....	45
4.5	Obsahová analýza dat.....	51
4.5.1	Triangulace.....	52
4.5.2	Popis případů.....	60
4.5.3	Analytické postupy.....	61
4.6	Závěry výzkumného šetření.....	93
	Doporučení pro pedagogickou praxi.....	99
	Závěr.....	100
	Seznam použitých informačních zdrojů.....	102
	Seznam příloh.....	110
	Seznam obrázků a tabulek.....	110

Úvod

Během studia jsem získala povědomí o nadaných a mimořádně nadaných žácích (dále jen jako nadaní). Pro některé jsou tito žáci nároční ve výuce vzhledem k dalším žákům se speciálními vzdělávacími problémy. Jejich nadání tak není adekvátně rozvíjeno. Téma diplomové práce bylo vybráno z důvodu absence tematiky nadání ve vlastním pregraduálním studiu v navazujícím magisterském studijním programu speciální pedagogiky na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Výuka na vysoké škole se věnovala nadání pouze okrajově. Byli jsme obeznámeni o existenci nadaných žáků. Nedožvěděli jsme se však nic o identifikaci nadání či práci s nadanými žáky. Nedostatek informací o nadaných žácích ve vlastním studiu mě vedl k zaměření své diplomové práce na oblast této problematiky. Touto prací bych ráda poukázala na absenci předmětů zaměřených na nadané žáky během studia na vysoké škole. Vzhledem ke zkoumané problematice zastávám názor, že by se tato oblast týkající se žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, měla zařadit jako volitelný předmět ke každému studijnímu programu na pedagogických fakultách vysokých škol.

Diplomová práce se zabývá připraveností začínajících učitelů na práci s nadanými žáky. Věnuje se pregraduálnímu vzdělávání budoucích učitelů. Cílem diplomové práce bylo zjistit, jakým způsobem jsou začínající učitelé připraveni na vzdělávání nadaných žáků. To zahrnovalo zjištění, zda v pregraduální přípravě respondenti absolvovali předmět zaměřený na nadané žáky. Také byly vyhledávány předměty pedagogických fakult veřejných vysokých škol, na kterých respondenti studovali.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Teoretická část zahrnuje tři kapitoly. V první kapitole je vymezena problematika nadání. Druhá kapitola se zabývá vzděláváním nadaných žáků. Ve třetí kapitole je popsána pregraduální příprava učitelů a další vzdělávání učitelů v kontextu vzdělávání nadaných žáků. Není opomenuto pregraduální vzdělávání učitelů nadaných žáků v zahraničí a zahraniční výzkumy.

Empirická část diplomové práce je řešena kvalitativním přístupem. Pro zkvalitnění výzkumné části byl proveden předvýzkum. Sběr dat výzkumné části byl realizován formou polostrukturovaného rozhovoru a obsahovou analýzou dokumentů vybraných vysokých škol. Výsledkem práce je také doporučení pro pedagogickou praxi, které může pomoci zkvalitnit pregraduální vzdělávání učitelů v oblasti nadání.

1 Nadání, nadaný žák

Na oblast nadání je nahlíženo různými autory odlišně. Nejčastěji zmiňovanými pojmy jsou *talent* a *nadání*. Nebývají však odborníky užívány jednotně. Někteří tyto dvě slova považují za synonyma, jiní je vnímají jako rozdílné. Často jsou oba pojmy chápány jako nadprůměrné schopnosti. Mezi další používané výrazy patří také vlohy, genialita či vysoké schopnosti (Hříbková, 2009).

Porterová (1999 in Jurášková, 2006, s. 10) chápe nadání jako „*předpokladovou složku, kapacitu, vysoké schopnosti pro nějaký výkon*“, talentem rozumí „*výkonovou charakteristiku*“.

Někteří autoři chápou talent jako výkonovou složku osobnosti člověka. Lze se také setkat s názorem, že je nadání velmi vysokým talentem. Talentovaný jedinec vyniká většinou v jedné oblasti. Nadaný jedinec vyniká ve více oblastech (Jurášková, 2006).

Podle Landau (2007 in Šťáva et al., 2010) je talent zaměřen na určitou oblast, může jí být hudba, sport, matematika a další. Nadání chápe jako základní rys osobnosti talentovaného člověka. Genialita je pak vzácný a ojedinělý jev.

Jiní autoři vnímají rozdíl mezi „*vysokým nadáním*“ a „*talentem*“ v intelektuální oblasti a ve výkonu. „*Vysoce nadaní*“ jsou ti, kteří se řadí mezi 10 % lidí s nejvyšším IQ. „*Talentovaní*“ mají nižší nadprůměrné hodnoty IQ (Mönks a Ypenburg, 2002).

Fořtíková (2009) píše, že talent zaměřený na oblast umění, sportu nebo pohybových disciplín nemusí být vždy vázán na zvýšený intelekt či mimořádné rozumové schopnosti. Poznat žáka zaměřeného na sportovní a umělecký typ nadání může být obtížné, protože se nadání může projevat skrytěji.

Podle Fořtíkové (2009) nadané osoby sdílejí tyto znaky:

- výjimečnost,
- vzácnost,
- produktivita,
- prokazatelnost,
- hodnota.

Nadaný člověk je výjimečný v některých oblastech, je neobvyklý v některých výkonech mezi vrstevníky. Rys nadaného člověka vede k produktivitě, kterou společnost oceňuje jako výjimečnou (Sternberg, 1988 in Fořtíková, 2009).

Nadaní jedinci mají jisté specifické znaky, které se projevují rozdílem ve výkonové a osobnostní oblasti. Nadání se vyvíjí nerovnoměrně, tato asynchronnost kognitivních schopností roste s vyšší inteligencí (Laznibatová, 2012).

Je zřejmé, že pokud je v populaci přibližně 10 % nadaných lidí, nemůže se tento stav týkat každého z nás, nadání tedy vytváří svou specifickou skupinu uvnitř populace, proto podle Laznibatové (2012) nadaní lidé potřebují určité podmínky k rozvoji a k realizaci svých schopností.

Nadání není jen intelektová schopnost, týká se celé osobnosti člověka. Nadané děti jsou odlišné od ostatních dětí. Potřebují přiměřenou formu vzdělávacích nabídek. Nadaným nedostačuje běžná forma vzdělávání, kterou poskytuje běžná škola. Je důležité akceptovat specifika jeho kognitivního vývoje, inteligenčního vývoje, socio-emočního vývoje, zájmy a odlišnosti daného jedince (Laznibatová, 2012).

Legislativně je vzdělávání nadaného žáka ukotveno ve Vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů¹. Dříve nadaní žáci neměli legislativní podporu.

1.1 Vymezení nadání

V literatuře nalezneme mnoho odlišných pojetí nadání. Mönks a Ypenburg (2002) píší o čtyřech modelech vysvětlujících nadání.

1.1.1 Modely založené na schopnostech

Modely založené na schopnostech vychází z myšlenky, že lze intelektuální schopnosti zjistit v raném věku a že je inteligence stabilní v průběhu života. Tento model podporoval americký psycholog Terman (1954, in Mönks a Ypenburg, 2002). Ve svém výzkumu zjistil, že inteligenční kvocient (IQ), kterého dosáhlo dítě, se v dospělém věku nemění. Ve svém výzkumném šetření prokázal, že úspěšní lidé nejsou pouze velmi inteligentní, mají také

---

¹ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>

vysokou motivaci a schopnost prosadit se. Tito respondenti pocházeli z podnětného sociálního prostředí (Mönks a Ypenburg, 2002).

Jurášková (2006) řadí Marlandovu definici jako první komplexní pedagogickou definici nadání. „*Nadané a talentované děti jsou ty děti, které jsou identifikovány kvalifikovanými profesionály a které jsou vzhledem k výjimečnému potenciálu schopné vysokých výkonů. Tyto děti potřebují k realizaci svého přínosu pro společnost vzdělávací program a servis, který není běžně poskytován regulárními školami. Děti schopné vysokého výkonu jsou ty, které vykazují úspěch nebo potenciální schopnosti v některých z následujících oblastí:*

1. *všeobecná intelektová schopnost,*
2. *specifické akademické schopnosti,*
3. *tvořivé nebo produktivní myšlení,*
4. *vůdčí schopnosti,*
5. *umělecké schopnosti,*
6. *psychomotorické schopnosti“* (Gearheart, Weishahn a Gearheartová, 1986, s. 357, podle Juráškové, 2006, s. 14).

Mönks a Ypenburg (2002) Marlandovu definici zařadili do modelů založených na schopnostech. Autoři namítají, že Marland do definice nezařadil motivaci, která je důležitá pro výkony nadaných. Také kritizují, že není uvedeno, v jaké míře má být přítomno nadání, aby bylo dítě vysoce nadané.

1.1.2 Modely kognitivních složek

Model se orientuje na zkoumání procesů zpracování informací. Zaměřují se na kvalitativní rozdíly informačních procesů. Zajímá je odlišnost příjmu a zpracování informací nadaných a průměrně nadaných dětí. Někteří odborníci navrhují nahradit inteligenční kvocient IQ kvalitou zpracování informací, tedy QI (Mönks a Ypenburg, 2002).

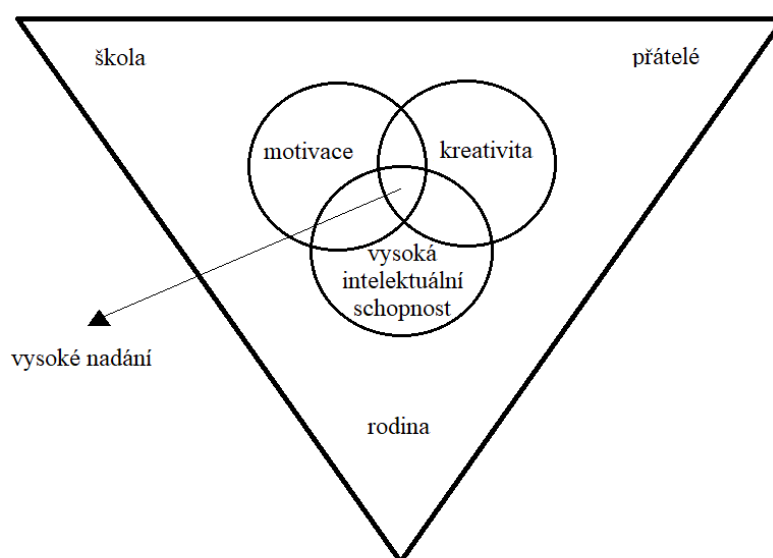
1.1.3 Modely orientované na výkon

Východiskem těchto modelů jsou vlohy, které jsou předpokladem pro výkon. Pokud potenciálně nadané dítě nedostane potřebné podněty, může dojít k negativním projevům dítěte. Děti ze sociálně slabých rodin mají nevýhodu nepodnětného prostředí. K rozvoji vloh je důležitá dobrá sociální interakce, především dobré vztahy v rodině, ve škole a s přáteli. Každou osobu je potřeba rozvíjet, aby využívala své vlohy (Mönks a Ypenburg, 2002).

1.1.4 Sociokulturně orientované modely

K rozvoji vysokého nadání jsou potřeba vhodné individuální a sociální faktory. Pro rozvoj nadání je potřeba politický zájem a finanční prostředky. Pokud je ve školství věnována majoritní pozornost žákům s dalšími speciálními vzdělávacími potřebami, je pravděpodobné, že nebude docházet ke stabilnímu rozvoji nadaných žáků (Mönks a Ypenburg, 2002).

1.1.5 Vícefaktorový model

Obrázek 1: Vícefaktorový model vysokého nadání (dle Mönkse a Ypenburg, 2002, s. 23)

Tento model je založen na třech znacích osobnosti: vysokých intelektuálních schopnostech, motivací a tvořivosti. Tyto znaky jsou označovány jako triáda. Řadí se sem také tři sociální okruhy: rodina, škola a okruh přátel (Mönks a Ypenburg, 2002).

Vysoké intelektuální schopnosti

Nadání se vyznačují vysokými intelektovými schopnostmi. Podle autorů je intelekt základem rozumového nadání. Organizace Mensa České republiky², která se zabývá jedinci s vysokým intelektem, přijala hranici IQ 130 za hranici nadání. Této hodnoty dosáhnou 2–

²Mensa České republiky je společnost, která sdružuje lidi s vysokým inteligenčním kvocientem. Společnost mimo jiné testuje IQ, poskytuje informace o nadaných dětech a pořádá Logickou olympiádu. <https://mensa.cz/>

3 % lidí z celkové populace. Nadání však nelze diagnostikovat pouze na základě výsledku inteligenčního testu (Fořtík a Fořtíková, 2015).

Nordby (2002 in Jurášková, 2006, s. 22) člení intelektové nadání následovně:

- „*bystrý (bright) jedinec – IQ 115 a více,*
- *nadaný jedinec – IQ 130 a více,*
- *vysoce nadaný jedinec – IQ 145 a více,*
- *výjimečně nadaný jedinec – IQ 160 a více,*
- *velmi vysoce (profoundly) nadaný jedinec – IQ 175 a více“.*

Motivace

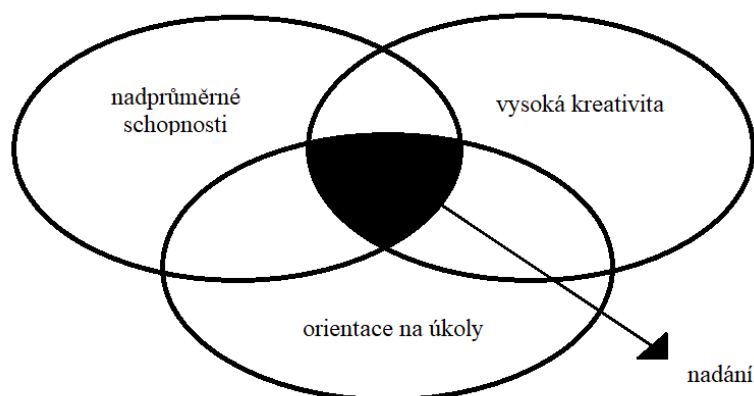
Motivaci chápeme vůli a sílu vykonat úlohu nebo dokončit rozpracovanou činnost. Motivace má citovou složku (člověk provádí činnost s potěšením), kognitivní složku (stanovuje si cíle, plánuje) a perspektivu budoucnosti (podstoupí rizika a překoná faktor nejistoty) (Mönks a Ypenburg, 2002).

Tvořivost

Kreativita (tvořivost) je schopnost vytváření originálních nápadů, řešení, vymýšlení jedinečných koncepcí. Tvořivost a vysoké nadání se vyskytují společně. „*Nikdo není pouze tvořivý, či pouze vysoce nadaný. Z množství výzkumů vyplývá, že většina tvořivých osob je také vysoce nadaná. Totéž však neplatí obráceně: ne všechny nadané osoby jsou také tvořivé“* (Mönks a Ypenburg, 2002, s. 27).

Je běžné, že někteří mimořádně nadaní žáci řeší matematické úlohy vlastním postupem (Mönks a Ypenburg, 2002). Kreativita se u mimořádně nadaných projevuje originálním a flexibilním myšlením při řešení zadaných úkolů. Naopak hůře pracují s novým zadáním úkolů (Šimoník a Vítková, 2008).

Každé dítě potřebuje individuální přístup, nejen děti nadané. Vícefaktorový model nadání se vztahuje jak k projevenému nadání, tak i ke skrytému, potenciálnímu nadání. Je tedy potřeba vnímat dítě jako celek. Nadané dítě má duševní, sociální schopnosti, pocity a prožívá sociální vztahy. Zajímá nás vzájemný vztah již zmíněných tří osobnostních znaků a tří sociálních vztahů (Mönks a Ypenburg, 2002).

Obrázek 2: Renzulliho model nadání (podle Webba, 1989, s. 49)

Tento model vyvinuli Renzulli a Smith (1980 in Webb, 1989). Dítě může být identifikováno jako nadané tehdy, pokud se prvky modelu překrývají. Úskalím tohoto modelu je, že přehlíží nadané děti, které z různých důvodů nemohou prokázat své nadání měřením. Může se jednat například o dítě s poruchami učení nebo se smyslovým postižením (Webb, 1989).

Podle Juráškové (2006) se Renzulliho model nadání skládá ze tří znaků osobnosti. Vítková (in Šimoník, Vítková, 2008) píše, že znaky osobnosti jsou vyobrazeny jako model tří pronikajících kruhů. Průnik komponent symbolizuje mimořádné nadání člověka.

Jurášková (2006) píše, že jsou v modelu vyobrazeny nadprůměrné intelektové schopnosti, tvořivost a motivace. Renzulliho model vychází z intelektového nadání. Avšak samotný intelekt není jedinou podmínkou nadání.

1.1.6 Typy nadání

Jurášková (2006) ve své publikaci uvádí, že jsou pod pojmem *nadání* zahrnuty různé oblasti schopností či výkonů jedince. Pomocí rozsáhlých definic můžeme nadání rozdělit do několika oblastí, a to na nadání intelektové, akademické, tvořivé, vůdčí a umělecké (Jurášková, 2006).

Nadání se může specializovat na jednu oblast, může být však i kombinované a všeobecné. Vysoké nadání nalezneme ve více formách. Lidé s dvojitou výjimečností (dvakrát výjimeční) jsou nadaní a zároveň se znevýhodněním. Postižení může zabránit projevu skrytého potenciálu žáka. Můžeme se setkat například s rozumově nadaným žákem s dyslexií (Havigerová, 2011; Fořtík a Fořtíková, 2015).

Devět typů inteligence podle Gardnera (Havigerová, 2011):

1. **logicko-matematická inteligence** – nadané děti baví čísla, zvládají vypočítat složité příklady z hlavy, rády experimentují a zkouší nové věci, logicky vše zdůvodňují,
2. **jazyková (lingvistická) inteligence** – velice brzy se naučí číst, rády tráví čas luštěním křížovek a hádankami, snadno si zapamatují místa, jména a data, hrají si se slovy: vymýšlí a vypráví příběhy, vtipy a říkanky,
3. **prostorová inteligence** – rády pracují s mapami, diagramy a schémata, mají zrakové představy, když přemýšlí, umí obkreslit přesnou podobu lidí a věcí, často se u nich vyskytuje denní snění,
4. **tělově-pohybová (kinestetická) inteligence** – jsou soutěživí ve sportech, mají v oblibě sport, nevydrží chvíli v klidu na místě, dovedou napodobit pohyby podle vzoru, vynikají v ručních pracích,
5. **hudební inteligence** – často si zpívají pro sebe, naučí se hrát na hudební nástroje, jednoduše si zapamatují melodii písní, umí udržovat rytmus podle hudby,
6. **intrapersonální inteligence** – vyznačují se silnou vůlí, mají vlastní vyhraněný styl a názory, mají své zájmy a koníčky,
7. **interpersonální inteligence** – nadané děti rády tráví čas s druhými lidmi, jsou přirození vůdci, vyhledávají skupinové hry, činnosti a aktivity,
8. **přírodovědná inteligence** – rády tráví čas venku (v přírodě, na procházce), projevují zájem o rostliny, zvířata, sbírají předměty, baví je třídění a kategorizování předmětů,
9. **existenciální inteligence** – projevuje se ve vyšším věku, souvisí s obecnějšími otázkami světa, stávají se z nich filozofové, sociologové, teologové (Havigerová, 2011).

Havigerová (2011) píše o školské typologii nadání. Opírá se o oblasti nadání podle předmětu, ve kterém se nadání projevuje. Druhy nadání lze rozlišovat na nadání pro rodný jazyk (nadání pro jazyk a literární nadání), nadání pro cizí jazyky, matematické nadání, nadání pro přírodní vědy, sportovní nadání, dále píše o hudebním nadání, výtvarném nadání

apod. Předmětovou typologii považuje za nešťastnou, protože některé druhy nadání neodpovídají vyučovacím předmětům. Autorka zmiňuje myšlenku, že je každé dítě v něčem potenciálně nadané. Objev a rozvoj jejich nadání je na nás (Havigerová, 2011).

Charakteristiky nadaných žáků

S rozvojem neurobiologie se změnil pohled na nadání. Dlouhou dobu odborníci považovali za klíčovou podmínku inteligence strukturu mozku. Avšak nové objevy začaly pokládat důležitost rozvoji a změnám mozku v čase než jeho momentální podobě. Psychiatr Philip Shaw došel ke zjištění, že u dětí s vyšší inteligencí dochází k rychlejším změnám v tloušťce šedé kůry mozkové oproti jejich vrstevníkům (Shaw, Greenstein, Lerch et al., 2006).

Prostřednictvím neurobiologických vyšetření polský psycholog Dabrowski (1972 in Silverman, 2019) dospěl ke zjištění, že je nervová soustava nadaných osob výrazně citlivější na některé druhy podnětů. Toto zjištění nazval „*superstimulatability*“, tedy superstimulovatelností. Také je používán termín *nadměrná vzrušivost* či *zvýšená citlivost*. Popsal pět variant tohoto fenoménu. Nervová soustava je citlivější na stimuly psychomotorické, smyslové, imaginativní, intelektuální a emocionální. Zvýšenou citlivost může provázet fyzická energičnost, nadměrná vnímavost, živá představivost, intelektuální zvědavost, nadšení a starostlivost (Silverman, 2019).

Pro mimořádně nadané je charakteristická „*oversensitivity*“, jakási citlivost, přecitlivělost, vysoká dráždivost centrálního nervového systému. Dalšími vývojovými zvláštnostmi je akcelerace neboli zrychlený vývoj, disharmonie (skokový vývoj), asynchronie (nerovnoměrný vývoj), disproporce (různá úroveň schopností) (Laznibatová, 2012).

Podle Winnerové (1996 in Jurášková, 2006) jsou nadané děti charakteristické předčasným vývinem v oblasti organizované soustavy poznatků. Také mají vlastní způsob učení, který zahrnuje kvalitativní odlišnost a kreativitu. Jsou nadšení pro výkon, což souvisí s vnitřní motivací dítěte.

Mezi obecná specifika nadaných a mimořádně nadaných žáků patří výtečné znalosti nad rámec určených požadavků, tvorba vlastních pravidel, perfekcionismus, tendence k introverzi, tvorba vlastní cesty řešení úkolů, malá ochota spolupracovat v kolektivu (Šimoník, Škrabánková a Štáva in Šimoník a Vítková, 2008).

U nadaných žáků často pozorujeme důvtip, zvědavost, flexibilitu, výbornou představivost a bohatou fantazii. Nadaní žáci mají zpravidla schopnost vypořádat zákonitosti a vztahy mezi jevy (Blažková, Sytařová a Vaňurová in Šimoník a Vítková, 2008).

Laznibatová, 2001 (in Šimoník a Vítková, 2008, s. 48) shrnuje charakteristiku nadaných do následujících oblastí:

1. *„Vynikající paměť a její rozsáhlá kapacita.*
2. *Akcelerované tempo myšlenkových procesů.*
3. *Flexibilita a originalita myšlení.*
4. *Efektivní proces zpracování informací.*
5. *Kvalitní postup při řešení problémů.*
6. *Komplexnost myšlení a schopnost hodnocení.“*

2 Vzdělávání nadaných žáků

Nadaní žáci jsou specifická skupina, která se odlišuje charakteristikami a projevy, potřebují odlišný přístup ve vzdělávání. Podle Laznibatové (2012) jsou nadaní a talentovaní lidé strategickým bohatstvím každé společnosti, proto apeluje na podporu těchto lidí. V inkluzi mimořádně nadaní žáci čelí problémům. Často bývají označováni za „šprty“ pro svou odlišnost, svými spolužáky bývají šikanováni. Převážná část učitelů není připravena na výuku nadaných a neumí s nimi pracovat (Laznibatová, 2012).

Vítková již v roce 2008 (in Šimoník a Vítková, 2008) psala o výchově a vzdělávání nadaných žáků jako o opomíjené problematice. V tematické zprávě České školní inspekce, která se zabývala vyhledáváním, identifikací a podporou nadání, bylo zjištěno, že stále nejsou podpora a vzdělávání nadaných žáků dostatečně rozvíjeny a akceptovány (Pavlas et al., 2022).

„Správnou podporou probouzíme ‚skryté nadání‘ a také je nadále sledujeme, a vidíme tak, čeho je dítě schopno“ (Mönks a Ypenburg, 2002, s. 12). K rozvoji talentu je potřeba podnětné prostředí. To je vytvářeno zejména rodiči, později může být utvářeno školou. Rodiče většinou bývají první, kdo si všimnou odlišných schopností a zájmů svého dítěte od ostatních (Blažková, Sytařová a Vaňurová in Šimoník a Vítková, 2008). Rozvíjet nadaného žáka je důležité, jeho přehlížením může být ovlivněn psychický vývoj dítěte. Rozvíjením nadaného žáka učitel předchází potenciálním komplikacím či problémům například v podobě poruch chování (Šimoník, Škrabánková a Štáva in Šimoník a Vítková, 2008).

Laznibatová (2012) píše, že pro nadané žáky stále není dostatečně přizpůsobeno vzdělávací prostředí. Nejsou tak podporováni v rozvíjení nadání. Teoreticky by měla být každá škola připravena rozvíjet nadání žáků. Podle České školní inspekce základní školy mají většinou podporu těchto žáků napsanou ve školním vzdělávacím programu, ale realizace podpory vzdělávání nadaných žáků se většinou neuskutečňuje (Pavlas et al., 2022)

„Integrovat mimořádně nadané dítě je srovnatelně náročné jako integrovat dítě postižené“ (Štáva et al., 2010, s. 6). Podle Portešové (2021) jsou nadaní žáci vzdělávání v rámci běžných tříd, jde o inkluzi. Učitelé by měli být seznámeni s možnými postupy a metodami pro výuku nadaných žáků. Další variantou vzdělávání je vnější diferenciaci, vzniknou skupiny několika nadaných žáků v jedné třídě. Rozumově nadaní žáci z jednoho ročníku

dochází do stejné běžné třídy. Výhodou je, že se všichni učitelé v ročníku nevěnují nadaným žákům. Nevýhoda je spatřována ve vnímání třídy jako elitářské (Portešová, 2021).

Nadaní žáci také mohou docházet do jiné třídy na společné vyučování s dalšími nadanými žáky. Ostatní předměty se učí ve své kmenové třídě. Výhodou je rozvoj v sociální oblasti. Nadaní žáci se setkávají se svými nadanými vrstevníky. Nevýhoda tkví v přesouvání žáků mezi třídami a v komplikovaném tvoření rozvrhů (Portešová, 2021).

Výuka nadaných žáků také může probíhat ve speciálních třídách pro tyto žáky v rámci běžné školy. Identifikování a diagnostikování nadaní žáci jsou začleněni do speciálních tříd. Ve třídách může vyučovat jeden nebo více učitelů, kteří se specializují na nadané žáky. Výhodou tohoto přístupu je využití speciálních učebnic a materiálů, které jsou vhodné k výuce nadaných žáků. Nevýhodou bývá, že se takové speciální třídy nachází ve větších městech. Nadaní žáci do nich dojíždí, nebo nastává nutnost stěhování se (Portešová, 2021).

Podle Laznibatové (2012) jsou dva důvody poskytování speciálního vzdělávání nadaným. Prvním je poskytnutí podpory pro kognitivní růst a seberealizaci, využití nadprůměrného potenciálu. Druhým důvodem je podpora lidí, kteří mohou pomoci řešit civilizační problémy, například se z nich stanou tvůrci nových myšlenek a řešení. V některých zemích učitelé i psychologové přehlíží nadané žáky, protože si nechtějí přidělovat starosti s odlišnou výukou těchto žáků (Laznibatová, 2012).

2.1 Přístupy ke vzdělávání

Hříbková (2009) zmiňuje dvě formy vzdělávání nadaných: akceleraci neboli urychlení a obohacení neboli enrichment. Každá varianta má své pozitivní i negativní stránky.

Echo (2013) píše, že obohacení a akcelerace jsou nejefektivnější formy vzdělávání pro nadané žáky a studenty. Akcelerace není tolik rozšířená. Enrichment je hlavní formou vzdělávání nadaných. Úpravy se týkají úpravy rychlosti, hloubky a šířky obsahu výuky. Na akceleraci se může pohlížet jako na horizontální formu, která zahrnuje různé úrovně přeskokování ročníků, předčasný vstup do školy či dokonce na vysokou školu (Echo, 2013).

Mudrák (2013) provedl dotazníkové šetření, jehož se zúčastnilo 146 studentů a studentek učitelství Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Výzkumné šetření ukázalo, že studenti obecně pozitivně přistupovali ke vzdělávání nadaných. Měli pozitivní postoj ke vzdělávání nadaných pomocí obohacení výuky. Negativně se vyjadřovali ke speciálním

vzdělávacím programům pro nadané a k přeskokování ročníků nadanými žáky (Mudrák, 2013).

2.2 Akcelerace

Akcelerace je založena na rychlejším postupu vzdělávání, tím je ovlivněna délka vzdělávání. Rozlišujeme vnitřní a vnější akceleraci. Vnitřní akceleraci najdeme uvnitř třídy. Obsah výuky je urychlen díky sníženému počtu opakování látky, přeskočením již probraného učiva. Žák probírá učivo, ke kterému se zbytek třídy dopracuje později. Vnější akcelerací se rozumí externí uspořádání podmínek. Rozumí se tím například předčasný začátek školní docházky, přeskočení ročníku, docházení na předmět do vyššího ročníku (Gallagher a Kirk, 1989 in Machů, 2010).

Echo (2013) uvádí, že je akcelerace nejpřínosnější u mimořádně nadaných a talentovaných žáků. Obsah akcelerace by měl odpovídat specifickým potřebám těchto žáků. Podle Stanley (1979 in Hříbková, 2009) je akcelerace nejefektivnější u žáků a studentů, kteří jsou matematicky zaměřeni. Tato varianta vzdělávání nadaných je chápána jako selektivní. Typicky jsou nadaní žáci vyčleněni do oddělených tříd nebo škol pro nadané. Tento přístup umožňuje urychlení výuky pomocí rychlého učebního tempa (Hříbková, 2009).

Nevýhodou vnější akcelerace je, že není pro všechny nadané žáky. Mohou nastat problémy v adaptaci, především když je jejich emoční či sociální vývoj na nižším vývojovém stupni. Nadaní žáci mohou mít nesnáze při začleňování se do kolektivu starších žáků, kteří je nemusí mezi sebe přijmout (Machů, 2010). Mönks a Ypenburg, (2002) píší, že nadaní žáci si často rozumí se staršími dětmi, protože jsou na podobné rozumové úrovni. Pro některé nadané může být akcelerace jediná cesta, jak naplnit jejich akademické, sociálně emocionální a psychologické potřeby (Heinbokel, 2002 in Echo, 2013). Přeskokování ročníků by mělo být nabízeno především mimořádně nadaným žákům, protože podle Grosse (2004 in Echo, 2013) vycházejí lépe se staršími dětmi než se svými vrstevníky z důvodu rychlejšího vývoje, než je u vrstevníků.

2.3 Obohacení

Obohacení se zaměřuje na práci s obsahem učiva, cílem je jeho rozšíření a prohloubení. Obsah učiva není nadanému žákovi urychlen oproti ostatním, probírané učivo je mu předkládáno ve větší šíři a hloubce. Tato varianta vzdělávání převažuje ve třídách běžného

typu. Nadaní žáci se učí v běžné kmenové třídě s vrstevníky, jedná se o inkluzivní variantu výuky nadaných. Je tak zabezpečeno adekvátní vzdělávání nadaných žáků (Hříbková, 2009).

Enrichment je obohacení učiva, v rámci něj jsou uskutečňovány experimenty uvnitř a vně třídy, které nabízí příležitosti nad rámec vzdělávacího obsahu. Jsou určeny studentovi nebo skupině studentů, kteří potřebují pokročilé příležitosti k učení. Obohacení také zahrnuje programy či služby, které rozvíjejí dovednosti a zájmy nadaných žáků ve škole či mimo ni (Roberts, Karnes a Stephens, 2005).

Machů (2010) píše, že enrichment může mít dvě varianty: separační a integrační. Separační by ale neměla převažovat nad integrační variantou. Cílem separační varianty je oddělit od vrstevníků každé dítě, které se výrazně odlišuje. Využívají se speciální třídy či školy. Integrační varianta je založena na ponechání odlišného žáka ve své původní škole a třídě. Učitel se mu věnuje individuálně. Dále existuje kombinovaná forma, která těží ze separační i integrační varianty. Žák dochází do kmenové třídy, ale některé aktivity vykonává zvlášť. Součástí individuálních vzdělávacích plánů nadaných žáků bývají aktivity, které se zaměřují na obohacení obsahu učiva (Machů, 2010).

Obohacení, na rozdíl od akcelerace, neumožňuje přeskočení ročníku. To může způsobovat při obohacení potíže. Jak již bylo zmíněno, nadaný žák může studovat v heterogenní třídě nebo částečně docházet do homogenní třídy (Echo, 2013).

V publikaci se Roberts (2005 in Echo, 2013) zmiňuje, že není tak podstatné, jaký typ obohacení škola bude využívat. Ale že je nezbytné, aby ředitelé škol a učitelé vyzorovali nadané žáky v jejich škole. Aby měli vědomosti, jak s těmito žáky pracovat, jak obohacovací programy realizovat. Žáci díky těmto pedagogům budou moci rozvíjet své nadání a talent v jedné či více oblastech a realizovat své vzdělávací zájmy (Roberts, 2005 in Echo, 2013).

Podle autorů Roberts, Karnes a Stephense (2005) akcelerace a obohacení fungují dobře v kombinaci. Nelze určit, zda je lepší akcelerace, nebo obohacení. Každý nadaný žák potřebuje jiný přístup. Nadaní žáci především potřebují komplexní obsah a bohaté kurikulum se spoustou příležitostmi, které se zakládají na jejich znalostech a dovednostech.

2.4 Podpůrná opatření

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na svých stránkách zveřejnilo dokument *Stručný přehled vybraných podpůrných opatření vhodných pro rozvoj nadání žáků základních škol a gymnázií (2020)*³. Dokument se řídí Vyhláškou č. 27/2016 Sb., v pozdějším znění⁴. V následujícím textu jsou uvedeny některé příklady podpory nadaného žáka v různých stupních podpůrného opatření. Nadaní žáci mohou mít 1.–4. stupeň podpory.

První stupeň podpory si vypracovává škola sama, jedná se o vypracování Plánu pedagogické podpory, který vychází z vlastního školního vzdělávacího programu (ŠVP). Může v něm být zmíněno, jakým způsobem bude žák rozvíjen při výuce. Výuka nadaného žáka může obsahovat učivo, které se běžně vyučuje ve vyšších ročnících nebo není ve školním vzdělávacím programu zařazeno. Je tedy vyučováno nad rámec ŠVP. Pro podporu žákova nadání jsou doporučeny školní volnočasové aktivity, odborné exkurze a stáže. Také je doporučeno využívat různé formy hodnocení či podporovat žákovo sebehodnocení (MŠMT ČR, 2020).

Druhý stupeň podpory zahrnuje změnu obsahu výuky, metody výuky, organizaci výuky a speciální pomůcky. Školské poradenské zařízení může navrhnout individuální vzdělávací plán (IVP). Druhý stupeň umožňuje úpravu obsahu vzdělávání. Může dojít k obohacení dílčích školních výstupů ŠVP nad rámec předmětů. Při vzdělávání nadaného žáka jsou využívány různé formy hodnocení. Nadaný žák může ve druhém stupni podpory občasné docházet na výuku do vyššího ročníku a na stáže do odborných pracovišť (MŠMT ČR, 2020).

Ve třetím stupni podpory je také využíván IVP, jsou zde větší změny ve výstupech ŠVP než u druhého stupně podpory. Ve třetím stupni je umožněna akcelerace vzdělávání. Žák může na některé předměty docházet do vyššího ročníku, formou stáží se může vzdělávat v jiné škole či v jiném druhu vzdělávání (MŠMT ČR, 2020).

Čtvrtý stupeň podpory je určen mimořádně nadaným žákům, kteří potřebují individualizaci nad rámec školního vzdělávacího programu studované školy. Je určen žákům, kteří vyžadují úpravu ve formě vzdělávání. Při výuce žáků mohou být využívány ve čtvrtém stupni podpory formy vzdělávání, jako jsou denní, dálková, distanční i kombinovaná forma a individuální

---

³ <https://www.msmt.cz/file/52551/>

⁴ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>

vzdělávání žáka. Při vzdělávání žáka se využívají projektové práce, mentoring, exkurze, stáže a formy vzdělávání využívající informační a komunikační technologie. Opět lze použít speciální pomůcky a úpravy vzdělávání uvedené v předešlých podpůrných opatřeních (MŠMT ČR, 2020).

2.5 Česká školní inspekce a vzdělávání nadaných

Česká školní inspekce se již i v minulosti zaměřovala na tematiku vzdělávání talentovaných, nadaných a mimořádně nadaných dětí a žáků. Svou inspekční činností zkoumá mimo jiné podmínky a metody vzdělávání již zmíněných dětí a žáků. Ve školním roce 2015/2016 bylo Českou školní inspekci realizováno šetření. Z něj vznikla zpráva Vzdělávání nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných dětí a žáků.

Na toto šetření navázalo nové, realizované ve školním roce 2021/2022. Bylo zaměřeno na vyhledávání a identifikaci nadaných, dále na podporu nadání. Také byly zkoumány metody a formy práce během výuky nadaných a mimořádně nadaných žáků. Vznikla Tematická zpráva – Podpora vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků v základních a středních školách.

Podle Pavlase et al. (2022) není podpora vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků ve školách dostatečně rozvíjena. Česká školní inspekce upozorňuje, že podle novely školského zákona účinné k 1. 9. 2016 by měla být podpora poskytována žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a žákům nadaným stejnou měrou. Avšak se tak neděje. Podpora nadaných žáků se zlepšuje, ale stále není dostatečná.

Základní a střední školy mají většinou podporu nadaných a mimořádně nadaných žáků zmíněnou ve školním vzdělávacím programu, ale realizace podpory není ve většině případů uskutečňována. Školy se nevěnují systematicky nadaným. Pro školy bývají žáci s dalšími speciálními vzdělávacími potřebami významnějším či prioritním tématem než nadaní žáci. V dotazovaných základních školách je identifikováno pouze 5 % nadaných žáků a méně než 0,1 % mimořádně nadaných žáků (Pavlas et al., 2022).

Identifikace a podpora rozvoje nadaných je náročná, měl by být kladen důraz na další vzdělávání učitelů v této oblasti. Avšak podle Pavlase et al. (2022) klesá zájem o vzdělávací programy, které jsou spojeny s nadanými a mimořádně nadanými žáky v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků. Česká školní inspekce zjistila, že 4 % učitelů základních škol

absolvovala v posledních dvou letech kurz či seminář zaměřený na další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání nadaných žáků.

Snížení zájmu mohla zapříčinit pandemie covidu-19. Učitelé mají malý zájem o další vzdělávání v tématu nadaných. Tato situace potvrzuje nedostatečné znalosti a dovednosti v oblasti identifikace nadaných žáků. Někteří učitelé se nezajímají o vzdělávání nadaných žáků, pro školy bývají prioritní ostatní žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (Pavlas et al, 2022).

Česká školní inspekce poukázala na potřebu věnovat se systematickému rozvoji pedagogických dovedností zaměřených na vzdělávání nadaných žáků. Při vyhledávání nadaných žáků je nejčastěji využívána metoda pedagogického pozorování (93 % dotázaných škol). Rozhovory s žákem, s rodičem a s učitelem využívá 77 % dotázaných škol. Specializované testy využilo 10 % dotázaných škol. Při identifikaci nadaných žáků školy spolupracují se školskými poradenskými zařízeními (ŠPZ) spíše nárazově. Spolupráce školy se ŠPZ je v tomto ohledu důležitá (Pavlas et al, 2022).

Podle České školní inspekce byla patřičně provedena podpora mimořádně nadaného žáka pouze u 22 % hospitovaných hodin ve vybraných základních školách. *„Vzhledem k počtu mimořádně nadaných žáků se však jedná o méně než 1 % hospitovaných hodin (alespoň jeden takový žák byl přítomen ve 2 % celkově hospitovaných hodin)“* (Pavlas et al., 2022, s. 24). Vhodná podpora nadaných žáků byla realizována v 18 % hodin výuky na základních školách.

Pavlas et al. (2022) uvádí, že zhruba ve čtyřech pětinach základních škol je využívána forma práce s nadanými žáky, i když nadaný žák není ve třídě diagnostikován. Dále bylo zjištěno, že čím více je nadaných žáků ve škole, tím více odlišných forem práce využívají učitelé.

Česká školní inspekce zjistila, že nejvíce využívanými formami práce s nadanými žáky ve výuce bylo rozšíření, obohacení učiva (87 % dotázaných ZŠ). Individualizaci ve vzdělávání pak uskutečnilo 66 % daných základních škol. V 59 % jsou zastoupeny soutěže. 45 % škol využívalo odborné zájmové kroužky. Dále byly žákovské projekty (41 %) a úprava organizace vzdělávání (35 %). Nejvyužívanějšími formami práce s mimořádně nadanými žáky je rozšíření, obohacení učiva (90 % dotázaných základních škol), individualizace vzdělávání (75 %), soutěže (59 %). Dále se využívaly odborné zájmové aktivity (44 %), žákovské projekty a úprava organizace vzdělávání (38 %) a badatelské aktivity (30 %).

Pavlas et al. (2022) uvedl, že školy po identifikaci nadaných žáků chtěly zlepšit práci s nadanými. Přijaly opatření ke speciální výuce pro nadané (například výuka předmětu ve vyšším ročníku). Učitelé nejčastěji pořizovali speciální pomůcky a materiály pro nadané a mimořádně nadané žáky. Také zavedli zájmové kroužky pro tyto žáky. Vystala potřeba vzdělávání učitelů v oblasti edukace nadaných a mimořádně nadaných.

Základní školy spolupracují s dalšími subjekty, které podporují nadané. Nejčastěji to bývají základní umělecké školy. Gymnázia a střední školy s maturitou nejčastěji oslovují vysoké školy. Dalšími subjekty, se kterými základní školy kooperují, je Mensa, pedagogicko-psychologická poradna či sportovní kluby (Pavlas et al., 2022).

3 Učitel a příprava učitelů

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů⁵, vymezuje učitele prvního a druhého stupně základní školy v § 7 a 8. Učitel prvního stupně základní školy může získat vzdělání mimo jiné v akreditovaném magisterském studijním programu zaměřeném na učitelství prvního stupně základní školy, vzděláním v rámci celoživotního vzdělávání na vysoké škole, které je zaměřeno na vzdělávání na prvním stupni základní školy, nebo doplňujícím studiem, jež rozšiřuje jeho odbornou kvalifikaci. Učitel druhého stupně získává vzdělání vysokoškolským studiem mimo jiné v akreditovaném magisterském programu, ve vysokoškolském programu celoživotního vzdělávání nebo doplňujícím studiem, jímž si rozšíří odbornou kvalifikaci (Zákon č. 563/2004 Sb.).

V praxi pracují zaměstnanci, kteří si kvalifikaci ke své pracovní pozici doplňují. Pokud ředitel školy nemá kvalifikovaného zájemce, může přijmout člověka bez požadovaného vzdělání (MŠMT ČR, 2023⁶). V Mimořádném šetření ke stavu zjištění výuky učiteli v MŠ, ZŠ, SŠ a VOŠ se zjistilo, že někteří učitelé nesplňují kvalifikační požadavky Zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Na 1. stupni základních škol to činí 8,9 % úvazků. Na 2. stupni jich je méně, 7,0 % úvazků (Maršíková a Jelen, 2019).

Podle Vašutové (2004) je učitelská profese zároveň uznávaná i kritizovaná. Požadavky společnosti a státu ovlivňují role a kompetence učitelů. Ti zprostředkovávají poznání a praktické zkušenosti žákům. Mezi další úkoly je zahrnuto poznávání žáků jako osobnosti, formování jejich hodnot, postojů a klíčových kompetencí.

Někteří učitelé hodnotí svou profesi jako náročnou. Bývají v psychickém napětí, vyučování vyžaduje mnoho příprav a úsilí. Obtížnost profese učitele je individuální, velmi záleží na profesní a osobní zodpovědnosti. Učitelé, kteří svou práci označují za jednoduchou, zpravidla nepřístupují ke své práci zodpovědně a nepocítují z ní uspokojení. „*Vysoce zodpovědní učitelé, kteří přijali zodpovědnost za výchovu a vzdělávání jako své osobní poslání, pocítují uspokojení z náročné práce*“ (Vašutová, 2004, s. 52).

---

⁵ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>

⁶ <https://zacniucit.cz/muzu-ucit/>

„Studenti učitelství by měli být vedeni k hlubšímu poznání pedagogických situací a dospět k jejich porozumění na základě sebereflexe své praxe na školách“ (Dytrtová a Krhutová, 2009, s. 11).

Laznibatová (2012) doporučuje zahrnout do systému vzdělávání budoucích učitelů praktická cvičení a trénink přímé práce s nadanými žáky ve škole. Již v roce 2008 Šimoník a Vítková popsali, že by měla být tematika práce s nadanými žáky zařazena do pregraduální přípravy učitelů a také by mělo být organizováno další vzdělávání pedagogických pracovníků v této problematice. Také by k řešení situace přispěla možnost poskytovat učitelům tematicky zaměřené materiály (Šimoník a Vítková, 2008).

3.1 Pregraduální příprava učitele

Podle zákona o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (Zákon č. 563/2004 Sb.⁷) je učitel pedagogickým pracovníkem. K výkonu své práce mimo jiné potřebuje získat odbornou kvalifikaci. Tu získá na vysoké škole.

Přípravné vzdělávání je velmi důležité pro profesionalizaci učitelů. Budoucí učitelé si osvojí základy znalostí a dovedností nutných k této profesi. V praxi a v dalším vzdělávání jsou zdokonalovány a prohlubovány (Vašutová, 2004).

Učitelské obory na vysokých školách pro učitele základních škol

Učitelství pro 1. stupeň základní školy je magisterské studium, které budoucí učitel může studovat v prezenční nebo v kombinované formě studia a běžná délka studia je pět let (Univerzita Karlova, 2023^{8,9}). Uchazeč se může na tento obor hlásit například na Univerzitu Hradec Králové, Ostravskou univerzitu, Univerzitu Karlovu nebo na Masarykovu univerzitu (EDUroute, 2023a¹⁰).

Budoucí učitel druhého stupně základní školy nejprve musí absolvovat tříletý bakalářský program se zaměřením na vzdělávání, tyto programy jsou různě zaměřené. Zvolí si zaměření oboru podle vzdělávacího předmětu, který chce na základní škole vyučovat. Dalším krokem je vystudovat dvouletý navazující magisterský program Učitelství pro 2. stupeň základní školy. Student si opět zvolí kombinaci oborů podle předmětů, které bude učit (MŠMT ČR,

---

⁷ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>

⁸ https://is.cuni.cz/studium/prijimacky/index.php?do=detail_obor&id_obor=28342

⁹ https://is.cuni.cz/studium/prijimacky/index.php?do=detail_obor&id_obor=28343

¹⁰ <https://www.vysokeskoly.cz/v/ucitelstvi-a-sport/ucitelstvi-pro-1-st-zs/>

2023¹¹). Navazující magisterský program Učitelství pro 2. stupeň základních škol lze studovat například na Univerzitě Karlově, Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, na Masarykově univerzitě v Brně či na Technické univerzitě v Liberci (EDUroute, 2023b¹²).

Vašutová (2004) píše o rozkolu výuky na vysokých školách u studentů učitelství s jejich budoucí profesí. Výuka se na univerzitách orientuje na teorii a akademické otázky konkrétních oborů. Pozornost je zaměřena na akademické pojetí aprobace na úkor praktických znalostí. „*Prohlubuje se tak rozpor mezi vzdělavateli učitelů, kteří usilují o vyšší prestiž na univerzitě zakademičtění přípravu budoucích učitelů, a zaměstnavateli učitelů, kteří požadují více profesně a prakticky zaměřenou přípravu*“ (Vašutová, 2004, s. 55).

Hříbková (2009) uvádí, že řídicí pracovníci ve školství, rodiče i samotní učitelé kladou požadavek na vzdělávání učitelů pro práci s nadanými žáky. Jednou z příčin neuspokojivé situace v praxi je absence tématu nadaných při vzdělávání budoucích učitelů.

Laznibatová (2012) píše, že by měla být škola dobře připravena na rozvíjení nadaných žáků, vzdělávání by mělo být poskytováno každému podle jeho individuálních potřeb. Škola, která má mezi žáky nadané, by měla splňovat určité podmínky. Mezi ně například patří otevřený a flexibilní systém školy, přátelská a rodinná atmosféra, učitelé připravení na výuku nadaných žáků, vybavení školy učebními pomůckami a metodickými materiály.

Laznibatová (2012) zaujímá názor, že je podporování nadaného žáka v běžné třídě náročné, protože ve třídě bývá velký počet žáků a každý má své potřeby. Na vyučování se podílí větší množství učitelů, není prostor pro nadané. Je problematické vypracovat plán pedagogické podpory nebo individuální vzdělávací plán pro jednotlivého nadaného žáka zvlášť na každý předmět a individuálně s nimi pracovat (Laznibatová, 2012).

3.2 Pregraduální vzdělávání v zahraničí

3.2.1 Spojené státy americké

Ve Spojených státech amerických příprava učitelů (učitelů nadaných žáků) probíhá jinak než u nás. V USA musí budoucí učitelé získat bakalářský titul v oboru pedagogiky či v příbuzném oboru, který je schválen státem. Dalším bodem je absolvování studentské

---

¹¹ <https://zacniucit.cz/cizi-jazyky/>

¹² <https://www.vysokeskoly.cz/v/ucitelstvi-a-sport/ucitelstvi-pro-2-st-zs-a-nizsi-stupen-gymnazii/>

pedagogické praxe, absolvování zkoušek a získání osvědčení učitele v daném státě (Teacher Certification Degrees¹³, 2023).

Začínající učitel by měl nejprve získat zkušenosti v běžné třídě. Až po nabytí zkušeností může získat další vzdělání (magisterský titul) v oblasti vzdělávání nadaných a talentovaných žáků. Součástí magisterských programů v oblasti vzdělávání nadaných a talentovaných je obvykle stáž a výzkumný projekt. Zakončením studia je získání státního osvědčení pro vzdělávání nadaných a talentovaných, student se tak stává učitelem nadaných žáků (Teacher Certification Degrees, 2023).

Studenti mohou ve Spojených státech amerických studovat online magisterské programy na veřejných i soukromých vysokých školách, na obou typech škol studenti platí školné. Toto denní online magisterské studium běžně trvá dva roky, ale při práci si ho mohou studenti prodloužit na tři roky. Zrychlené studium může trvat dvanáct měsíců. Student musí získat kolem 30–40 kreditů. V USA se v přihláškách na vysoké školy odevzdávají doporučující dopisy od profesorů a učitelů ze středních škol, posílají se také životopisy a eseje. Uchazeči v eseji píší o důvodu volby oboru vzdělávání nadaných a talentovaných. Vysvětlují, proč si vybrali tento obor a danou školu. Některé online magisterské programy vyžadují, aby měl učitel učitelskou licenci pracovní zkušenosti ve třídě (Writers, 2022).

Na webových stránkách BestColleges¹⁴ zveřejnili seznam nejlepších online magisterských oborů v oblasti programů vzdělávání nadaných a talentovaných. Mezi tři nejlepší patří programy těchto vysokých škol: University of South Florida, University of Georgia a University of Missouri (Writers, 2022).

University of Georgia je veřejná škola, která na svých stránkách¹⁵ nabízí magisterský program s názvem „*Master of Education (M.Ed.) in Educational Psychology, Gifted & Creative Education*.“ Pro přijetí ke studiu je potřeba mít bakalářský titul z akreditované vysoké školy. Požaduje se průměr známek 2,6 nebo vyšší, uchazeč musí dodat tři doporučující dopisy od osob, které jej profesně či předchozího vzdělání znají. Dále je vyžadován životopis a jednostránkové prohlášení o záměru studia tohoto oboru. Je potřeba mít přístup k počítači s vysokorychlostním připojením k internetu a e-mailový účet (University of Georgia, 2023).

---

¹³ <https://www.teachercertificationdegrees.com/careers/gifted-talented-teacher/>

¹⁴ <https://www.bestcolleges.com/education/masters/gifted-talented-education/>

¹⁵ <https://online.uga.edu/degrees-certificates/med-educational-psychology-gifted-creative-education>

Uchazeči musí uhradit poplatek za přihlášku, studenti během studia platí školné a studentské poplatky. Ke studiu je potřeba rychlý internet a odpovídající operační systém, webkamera, sluchátka a pravděpodobně tiskárna. Studenti musí získat minimálně 37 semestrálních hodin kurzů a vykonat závěrečnou zkoušku. Absolvováním prvních čtyř kurzů získají kvalifikaci „*The Gifted In-Field Endorsement for the State of Georgia*“. Po absolvování prvních čtyř kurzů studenti získají kvalifikaci terénního pracovníka ve státě Georgia. Absolventi tohoto studia se mohou uplatnit jako univerzitní profesori, učitelé ve třídách, koordinátoři školních programů, koordinátoři na státních úřadech pro vzdělávání nebo jako poradci v oblasti vzdělávání. Předměty v prvním roce studia jsou určeny univerzitou. V dalších semestrech studenti spolupracují s učiteli, kteří jim nastaví studijní program (University of Georgia, 2023).

3.2.2 Rakousko

Autorky Reid a Horvathova (2016) zmiňují, že je v Rakousku příprava učitelů pro práci s nadanými žáky běžná. Učební programy na některých pedagogických fakultách obsahují tuto tematiku. Vysoké školy nabízí přednášky, semináře i webináře zaměřené na teorii i praxi nadání a vzdělávání nadaných v rámci celoživotního vzdělávání. Rakouská vzdělávací politika si klade za cíl mít pro každou školu alespoň jednoho odborníka na oblast vzdělávání nadaných žáků.

Podle webu European Commission¹⁶ v rakouských spolkových zemích byli nadaní žáci dříve podporováni mimo běžnou výuku. V současné době jsou ve školství nadaní žáci podporováni prostřednictvím individualizace a diferenciaci v běžném školském systému. Toto vzdělávání je poskytováno od mateřských až po vysoké školy. Při Vysoké škole pedagogické v Salcburku bylo zřízeno Rakouské centrum pro výzkum a podporu nadaných (European Commission, 2022).

Pedagogické univerzita Salzburg Stefan Zweig nabízí běžné studijní programy předškolní pedagogiky, učitelství základní i střední školy¹⁷. V nabídce je také další vzdělávání¹⁸ a školení pedagogických pracovníků. Univerzity na území celého Rakouska nabízí kurzy na téma vzdělávání nadaných a talentovaných. Všechny kurzy zahrnují základní teorii

---

¹⁶<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/austria/special-education-needs-provision-within-mainstream-education>

¹⁷ <https://phsalzburg.at/studium/>

¹⁸ <https://phsalzburg.at/oezbf/fort-und-weiterbildung-oezbf/>

nadání, podporu nadání a způsoby rozvoje nadání, možnosti pedagogické diagnostiky a podpory v praxi (Pädagogische Hochschule Salzburg Stefan Zweig, 2023).

3.3 Začínající učitel

Začínající učitel je ten, který vstupuje do výkonu své profese. Je na začátku své profesní dráhy (Průcha, 2017).

Vítečková (2018, s. 27) definuje začínajícího učitele jako „(...) učitele v adaptačním období, které definujeme jako období začátku profesní dráhy učitele, jako dobu, kdy je učiteli poskytována podpora vedením školy, nebo v případě neexistence podpory jako dobu, kdy se učitel adaptuje na nové prostředí“.

Hutly (2008 in Dyrťová a Krhutová 2009) sestavil základní požadavky na profesní identitu učitele. Začínající učitel by měl mít odpovědnost za plánování a organizaci třídního dění, měl by umět využít své profesní znalosti a dovednostní základy k učení žáků, měl by umět vytvořit sociální atmosféru a efektivně komunikovat, také by se měl chovat profesionálně a uplatňovat sebehodnocení a sebeuvědomění během své působnosti.

Pro osobnost učitele jsou velmi důležité některé složky osobnosti. Můžeme je pozorovat v akčním prostředí, tedy ve škole či výchovně-vzdělávacím procesu. Jde o psychickou odolnost, adaptabilitu a adjustabilitu, schopnost osvojovat si nové poznatky, sociální empatii a komunikativnost (Mikšík, 2007 in Dyrťová a Krhutová, 2009).

Steffy et al. (2000 in Lukas, 2008) pracují se šesti fázemi učitelova vývoje. Nejprve je učitel „nováčkem“. Tato fáze se vyznačuje nejistotou, nedostatkem znalostí potřebných ke zvládnutí vyučování a vedení třídy. Fáze „začínající učitel“ je charakteristická převzetím zodpovědností za svůj vývoj. Učitel má sklon k idealismu, k přehnanému sebevědomí. Třetina učitelů v tomto období opouští kariéru učitele, tento čin je spojen s pocitem nedůvěry ve vlastní schopnosti učit žáky či ve schopnost žáků učit se. Učitel „profesionál“ je charakterizován především sebevědomím a respektem k žákům, kteří respekt učiteli oplácí. Fáze „distingovanosti“ a význačnosti je charakteristická učitelem, který má opravdové předpoklady a znalosti ve svém oboru. Žáci a kolegové ho respektují. V poslední fázi se většinou učitel stane „zasloužilým učitelem“ na konci své profesní cesty.

Sikesová (1985 in Lukas, 2008) rozlišuje šest vývojových fází učitele, které jsou důležité v jeho profesní dráze. Na začátku je samotné rozhodnutí být učitelem. Následuje první

zkušenost s vyučováním druhých lidí. Do třetí fáze autorka řadí období prvních 18 měsíců praxe. Následuje fáze třetího roku od získání prvního učitelského místa. Do další fáze patří kariérní povýšení a změny pracovního místa. Následuje fáze před ukončením kariéry učitele (Lukas, 2008).

V heterogenní třídě může mít začínající učitel větší počet žáků, kteří potřebují individuální přístup, tak je tomu i s nadanými žáky. Samotné vyučování je obtížné pro přípravu, výuka v heterogenní třídě může být pro začínajícího učitele velmi vyčerpávající. Podle Průchy (2017) může být začínající učitel na začátku profesní kariéry vystaven šoku z reality, toto povolání je psychicky náročné a může se stát, že začínající učitel svou profesí předčasně ukončí.

Podle Popelářové (2020) starší generace učitelů začne odcházet do důchodu a polovina absolventů z pedagogických oborů vysokých škol nezahájí práci ve školství.

Confait (2015 in Vítěčková, 2018) píše, že odborný rozvoj a vzdělávání by mělo být součástí školy. Dobrým krokem je vytvořit profesionální vzdělávací komunitu v dané škole, která může pomoci začínajícím učitelům identifikovat se a ztotožnit se s profesí, poznat své potřeby.

3.4 Uvádějící učitel

Pro začínajícího učitele je důležitá týmová práce ve škole. Začínající učitel může mít průvodce, takzvaného uvádějícího učitele. Pomáhá mu se školní administrativou, navzájem si hospitují v hodinách, rozebírají vyučovací hodiny, konzultují učebnice a pomůcky (Vališová et al., 2011).

Podlahová (2004) píše, že uvádějícím učitelem by měl být takový člověk, který zvládne odborně a psychicky podpořit začínajícího učitele. Uvádění nastupujícího učitele zpravidla trvá jeden rok. Uvádějící učitel seznamuje začínajícího s provozem školy, může mu pomáhat při přípravě a realizaci výuky, seznámit ho s prací třídního učitele, jakož i s výchovnou prací školy. Uvádějící učitel také může poskytnout rady v oblasti komunikace a vztahů s rodiči. Uvádějící a začínající učitel mohou spolu například hospitovat, konzultovat, společně organizovat akce pro žáky či rodiče (Podlahová, 2004). Polský výzkum zjistil, že až 78 % učitelů konzultuje obtíže spojené s výukou nadaných žáků s ostatními učiteli (Michalak, 2022).

Podle Průchy (2017) jde o zkušeného učitele, který se stará o začínajícího učitele. Pomoc spočívá v metodické stránce vyučování. V českém školství prozatím není uzákoněno uvádění do praxe.

Z rozhovorů, které byly pro článek Popelářové (2020) vytvořeny, vyplývá, že začínající učitelé na začátku své kariéry zápasili s administrativou. Postrádali praktické rady, také si nevěděli rady s rodiči žáků a měli problém vyrovnat se s vlastním neúspěchem. Uvádějícího učitele má podle ní 80 % začínajících českých učitelů.

Pro začínající učitele může být těžké vyrovnat se se situací, včetně individuality a odlišností žáků. Ve třídě mohou mít žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, žáky s autismem, ale i žáky nadané, kteří také potřebují podporu během výuky.

3.5 Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Další vzdělávání nastává po ukončení formálního vzdělávání. Je to pokračování vzdělávání pedagogických pracovníků. Vysoké školy a vzdělávací instituce s akreditací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jako MŠMT) poskytují další vzdělávání. Toto další vzdělávání je členěno na profesní, zájmové a občanské vzdělávání. Tento typ vzdělávání rozvíjí znalosti, schopnosti a profesní chování. Samostudium se také řadí mezi další vzdělávání učitelů (Průcha, Veteška, 2014).

Zákon o pedagogických pracovnících (Zákon č. 563/2004 Sb.¹⁹) udává pedagogickým pracovníkům povinnost dalšího vzdělávání po dobu výkonu pedagogické činnosti. Další vzdělávání pedagogických pracovníků umožňuje rozšíření nebo zvýšení profesní kvalifikace. Toto vzdělávání probíhá na vysokých školách nebo v zařízeních určených pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Také se může uskutečňovat samostudiem nebo v případě učitelů zdravotnických oborů, může probíhat dalším vzděláváním zdravotnických pracovníků.

Vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků (Vyhláška č. 317/2005 Sb.²⁰) vymezuje druhy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Jsou jimi:

- a) „studium ke splnění kvalifikačních předpokladů,

---

¹⁹ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>

²⁰ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-317>

- b) studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů,*
- c) studium k prohlubování odborné kvalifikace“.*

Na portále [dvpp.info](https://www.dvpp.info)²¹ lze najít nabídku školení a programů akreditovaných MŠMT v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. V katalogích akcí byly nalezeny čtyři programy zaměřené na nadání a z toho dva programy byly s akreditací MŠMT (DVPP, 2023).

V databázi udělených akreditací v systému MŠMT dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v databázi fyzických osob²² bylo nabízeno 29 vzdělávacích akcí zaměřených na nadání (MŠMT ČR, 2023a). V databázi údajů o právnických osobách²³ bylo nalezeno 574 akcí, avšak některé z nich nebyly akreditovány, případně ještě neproběhly (MŠMT ČR, 2023b). Přesto by se dalo říci, že má MŠMT v nabídce dostatečné množství programů zaměřených na nadání a nadané žáky. V tematické zprávě o podpoře vzdělávání nadaných Pavlas et al. (2022) píše, že sledují trend úbytku nabídek dalšího vzdělávání spojených s tematikou nadaných žáků. Autoři šetření si všimli také poklesu účasti učitelů na seminářích zaměřených na tuto tematiku. Pouze 4 % dotazovaných učitelů se v posledních dvou letech zúčastnilo semináře nebo kurzu zaměřeného na vzdělávání nadaných žáků.

3.5.1 Celoživotní vzdělávání

Jako příklady jsou uvedeny vysoké školy vybrané na základě regionální odlišnosti.

Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni

V celoživotním vzdělávání pedagogická fakulta na svém webu²⁴ nabízela kurz Průvodce nadaného žáka. Tento kurz byl v katalogu označen jako krátkodobý program. Kurz probíhal v rozsahu 12 hodin. Byl zaměřen na vzdělávání nadaných žáků v běžné škole. V seminárních blocích se účastníci dozvěděli o psychologii nadání, aspektech práce s nadanými žáky a o nadaných žácích v běžné škole. Nebyly opomenuty ani metody a postupy práce s nadaným žákem v běžné škole, byly demonstrovány na modelových příkladech z praxe.

Kurz byl určen pedagogickým pracovníkům mateřských, základních a středních škol, asistentům pedagoga a výchovným poradcům. Vzdělávání proběhlo v lednu 2023 v budově

---

²¹ <https://www.dvpp.info/akce/>

²² <https://dvpp.msmt.cz/fadvpp/dvppv.asp>

²³ <https://dvpp.msmt.cz/advpp/dvppv.asp>

²⁴ <https://www.pc.fpe.zcu.cz/index.php?obor/205/0>

Západočeské univerzity. Portál Plzeňského kraje²⁵ psal o tomto kurzu podrobnosti. Na základě absolvování tohoto akreditovaného programu celoživotního vzdělávání obdrželi účastníci certifikát o absolvování (Západočeská univerzita v Plzni, 2023; Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni, 2022).

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity nabízela kurzy zaměřené na nadané žáky na prvním a na druhém stupni základní školy. Některé kurzy byly zaměřeny na identifikaci a vzdělávání nadaného žáka a probíhaly v minulých letech²⁶. V roce 2023 byl naplánován kurz Jak pracovat s nadanými žáky na ZŠ²⁷. Měl by se uskutečnit ve dnech 29. až 31. srpna 2023 v učebně pedagogické fakulty. Kurz je určen absolventům bakalářského nebo magisterského studia učitelství. Je akreditován MŠMT a je koncipován prezenčně. V kurzu by se zájemci měli dozvědět, jak rozvíjet vědomosti a dovednosti nadaných žáků (Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2023a; Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2023b).

Fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně pořádala v srpnu 2022 dva vzdělávací programy zaměřené na péči o nadané žáky²⁸. Vzdělávacích programů se zúčastnili učitelé a učitelky základních škol. Oba programy byly uskutečněny v rámci projektu Nálepkování intelektově nadaných dětí ve školním prostředí od TAČR Strafos. V návaznosti na tyto vzdělávací programy se v lednu 2023 konala dvoudenní konference²⁹. Účastníci se seznámili s teoretickým základem nadání a nálepkování, s výsledky výzkumů a s ukázkami dobré praxe vzdělávání nadaných na základních školách (Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2022; Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2023).

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy

Podle studijního informačního systému SIS Univerzity Karlovy³⁰ (2023) nabízí Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy zájmový program celoživotního vzdělávání s názvem Nadaný

---

²⁵ <https://www.plzensky-kraj.cz/Framework/Document.ashx?ID=220019>

²⁶ <https://www.ped.muni.cz/czv/nabidka-kurzu/vsechny-kurzy>

²⁷ <https://www.ped.muni.cz/czv/nabidka-kurzu/vsechny-kurzy/jak-pracovat-s-nadanymi-zaky-na-zs-29-8-31-8-2023>

²⁸ <https://fhs.utb.cz/aktuality-cv/vzdelavani-ucitelu-zakladnich-skol-v-oblasti-pece-o-nadane-zaky/>

²⁹ <https://fhs.utb.cz/veda-a-vyzkum/vedecko-vyzkumna-cinnost/resene-projekty/2022-2/tacr/konference-nalepkovani-intelektove-nadanych-deti-ve-skolnim-prostredi/o-konferenci/>

³⁰ <https://is.cuni.cz/studium/ekczv/index.php?do=detail&cid=8150>

žák na 1. st. ZŠ. Program rozvíjí kompetence učitelů prvního stupně základní školy. Program se zaměřuje na identifikaci, předcházení problémům, diferenciaci a individualizaci výuky nadaných žáků. Toto vzdělávání je členěno do tří blokových setkání. Program je akreditován MŠMT a má rozsah 18 hodin.

3.5.2 Webináře

Jakožto příklady jsou uvedeny organizace, které na svých internetových stránkách nabízí webináře pro pedagogické pracovníky.

Národní pedagogický institut České republiky na svých stránkách³¹ (Národní pedagogický institut, 2023) nabízí webináře. Aktuálně probíhá program Jak začít na škole systematicky podporovat nadání. Je rozdělen do videí. V každém se probírá jedno z témat. Jsou jimi podpora nadání ve škole, identifikace nadaných žáků ve škole, péče o nadané ve škole, legislativa, spolupráce se školskými poradenskými zařízeními a dalšími subjekty, mimoškolní aktivity na škole.

Účastníci programu sledují videa podle svých časových možností. Seminář nabízí diskusi s lektory v online prostředí kurzu. V ceně kurzu jsou také metodické materiály, různé odkazy zaměřené na tematiku péče o nadané ve škole. Program je zaměřen na ředitele škol, poskytuje jim základní informace a měl by jim pomoci s podporou nadání v jejich školách. Cena programu je určena na 200 Kč. Termíny kurzu byly stanoveny na duben, květen, červen, červenec, srpen, září, říjen, listopad a prosinec roku 2023 (Národní pedagogický institut, 2023).

Metodický portál RVP.CZ

Metodický portál na svých internetových stránkách webinare.rvp.cz³² nabízí online webináře zdarma i zpoplatněné. Přihlášeným účastníkům webinářů je poskytnuto potvrzení o účasti na webinářích. V nabídce jsou také videozáznamy již odvysílaných webinářů. Nabízí zpoplatněný webinář k tematice nadaných žáků s názvem Jak začít na škole systematicky podporovat nadání. Účastníkům prohloubí informace v možnostech podpory nadání ve škole, ve vyhledávání nadaných, v péči o ně. Dozvědí se také o legislativě, spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou (Metodický portál RVP.CZ, 2023).

---

³¹ <https://www.npi.cz/vzdelavani/21-webinare/11249-jak-zacit-na-skole-systematicky-podporovat-nadani4>

³² <https://webinare.rvp.cz/>

3.6 Učitel nadaných žáků

Osobnost učitele nadaných žáků popisuje Jurášková (2006). Mezi důležité schopnosti učitele nadaných žáků patří ocenění. Učitel by měl umět tolerovat neobvyklé způsoby řešení problémů, nápady a projevy nadaných žáků.

Učitel, který pracuje s nadanými žáky, se může dostat do neobvyklých situací. Žák se může netypicky projevovat, mít nezvyklé otázky či odpovědi. Učiteli by neměla chybět tolerance, empatie, vyrovnanost a nestrannost při řešení nenadálých sporů.

Také by měl být taktní, pružný a mít smysl pro humor. Nesmíme opomenout důvěryhodnost a vysokou profesionalitu. Učitel by neměl mít od nadaného žáka vysoká očekávání. Každý žák dělá chyby, nadaní nejsou výjimkou (Jurášková, 2006).

Podle Laznibatové (2012) musí být učitel nadaných žáků tolerantní, empatický, chápavý, nedominantní, flexibilní, tvořivý a mít smysl pro humor. Musí umět podpořit, stáhnout se do pozadí, nevytvářet tlak na známkování, naslouchat nadanému žákovi, vnímat ho. Musí uplatňovat psychologický přístup, všimnout si projevů senzitivity. Musí umět citlivě řešit problémy s rodiči, konzultovat je s nimi. Musí umět nadchnout žáky pro svůj předmět, motivovat je ke zvědavosti a k učení.

Nadaní žáci potřebují větší přísun informací z důvodu akcelerovaného vývoje. Učí se dřív, rychle, lépe, snadno, trvaleji, efektivněji, systematictěji bez potřeby opakování a procvičování (Laznibatová, 2012). Mönks (2011 in Laznibatová, 2012) apeluje na to, aby učitelé nadaných žáků měli co nejlepší vzdělání.

Komunikace je hlavním pilířem profese učitele. Nezbytně musí mít teoretický základ oboru, který vyučuje. Učitel by měl být flexibilní, umět profesně improvizovat a být kreativní. Učitelská identita se formuje od rozhodnutí stát se učitelem. Člověk se stává učitelem dlouhodobě, začátek je ve studiu učitelství (Dyrtová a Krhutová, 2009).

U učitele nadaných žáků je důležitá schopnost ocenit žáka, tolerovat nezvyklá řešení a nápady. Sám učitel nemusí být tvořivý. Měl by umět pracovat s tvořivými nápady nadaných žáků. Také je důležité, aby se uměl vcítit do nastavení svého žáka. Učitel by měl být edukován v problematice nadaných žáků. Ideálně učiteli nadaných nechybí empatie, vyrovnanost a nestrannost, taktnost, pružnost, smysl pro humor, důvěryhodnost a vysoký profesionalismus (Jurášková, 2006).

Jurášková (2006) považuje za nevhodný přístup využívání nadaného žáka jako pomocníka, pokud je to jediná aktivita po jeho dřívějším ukončení práce než jeho spolužáci. Nadaný žák by měl vykonávat aktivity, které rozvíjí jeho schopnosti. Stejně jako se rozvíjí schopnosti u ostatních žáků. Není dobré mít vysoká očekávání, ale zároveň by se nadaným žákům nemělo předkládat učivo, které je pro ně příliš jednoduché a už ho mají osvojené. Nadání je ideálně rozvíjeno vhodně zvolenými úkoly na vyšší úrovni, než na které momentálně žák je (Jurášková, 2006).

Podle autorů Nelsona a Clelanda (2015) je způsob práce učitele důležitější než metody a materiály, které při výuce používá. Učitel povzbuzuje, podněcuje žáky. Rozvíjí jejich schopnosti, nebo je zanedbává. Není mnoho výzkumů, které by se zabývaly specifickými vlastnostmi úspěšných učitelů nadaných žáků. Učitelé nadaných mají mít podle výzkumů stejné rysy předpokládané pro dobrého učitele. Mezi žádané rysy patří dobré zdraví, životní energie, profesionalita, přehled o psychologii a spřízněných oborech. Ve výčtu nechybí ani flexibilita, trpělivost, tvořivost. Důležité je také používat dětskou literaturu. Učitel nadaných by měl mít vlastnosti dobrého učitele, a k tomu by se měl vyznat v potřebách a zájmech nadaných žáků.

Podstatné je, aby učitel znal sám sebe. Odhodlání pracovat s nadanými žáky musí vycházet ze samotného učitele, z jeho znalosti sebe sama. Nadání potřebují vedení učitelů, kteří mají vynikající intelekt, všeobecné znalosti a jsou profesionálové ve svém oboru. Učitel, který zná své silné i slabé stránky, může rozhodnout, zda má schopnosti pracovat s nadanými. Při vzdělávání nadaných je podstatné, aby učitel rozuměl podstatě nadání. Musí znát charakteristiky nadaných, aby je zvládl poznat mezi svými žáky (Nelson a Cleland, 2015).

Učení by mělo být usnadňováno učitelem. Měl by se řídit dětskou zvědavostí, poskytovat běžné životní zkušenosti, být inspirací k učení, podněcovat zkoumání a vynalézání. Učitel by měl umožnit žákům dělat chyby a následně pracovat s chybami, nést následky (Nelson a Cleland, 2015).

Proces učení má být pro učitele stejně důležitý jako výsledek učení. Nadaný žák by neměl být pasivním příjemcem informací, vzdělávání není pouhým osvojováním si souborů vědomostí. Zdůraznit významnost procesu učení mohou aktivity řešení problémů, využívání různých zdrojů, debaty a diskuse, plánování budoucích aktivit a podobně (Nelson a Cleland, 2015).

Učitelovým úkolem je poskytování zpětné vazby, nejen hodnocení. Žáci se potřebují naučit zhodnotit vlastní výsledky. Nabídka alternativních strategií učení je velmi důležitá. Žáci se tak naučí, že ke splnění úkolu nebo k dosažení cíle většinou vede několik cest. Tvořivost je podporována svobodou experimentování v řešení úkolů. Třídní klima má podporovat sebeúctu a poskytovat bezpečné zázemí. Ve třídě musí být nové nápady vítány, podporuje se tak tvořivost žáků. Ustrašený žák nebude experimentovat, zkoušet nové postupy, pokud se bojí kritiky, selhání (Nelson a Cleland, 2015).

Laznibatová (2012) píše, že je ve výuce nadaných velmi důležitý dialog. Ať žáci vyjádří svůj názor, argumenty pro něj a proti němu. Učitel musí logicky zdůvodňovat probíranou látku. Učitel a žák by si měli být partnery, přičemž je zachována přirozená autorita učitele. Nadaní dále potřebují být ve styku s vrstevníky s podobnými zájmy. Žáci se musí v homogenní třídě navzájem respektovat, tolerovat a podporovat. Nesmíme podceňovat atmosféru školy a třídní klima. Atmosféra plná pohody je důležitým faktorem edukačního procesu.

Laznibatová (2012) píše, že po přestupu do základní školy mají nadaní žáci malou šanci projevit se a být vyslyšeni. Je to z důvodu nedostatku času během vyučovací hodiny, velkého počtu žáků ve třídě a předimenzovaného množství učební látky. Dobrý učitel vede své žáky k učení, k samostatné práci, rozvíjí jejich city, motivaci, zájmy, socializaci a aktivitu. Formuje jejich hodnotový systém. Měl by respektovat biologickou, psychickou a sociální stránku žáků (Laznibatová, 2012).

Žák potřebuje rozumět učiteli, aby se něco naučil. V běžných školách se však žák málokdy doptává. V současné škole dostane dobrou známku i žák, který učivu nerozumí. K odpovědím mu stačí naučené fráze z učebnic. Má tedy dobrou mechanickou paměť, ale není veden ke kritickému myšlení (Laznibatová, 2012).

Pro rozvoj nadání ve školním prostředí jsou důležité faktory, jako jsou školní a třídní klima, kolektiv spolužáků, dobrý postoj ke škole, k učení, a učitel. Ten má být kompetentní, empatický a starostlivý (Laznibatová, 2001 in Laznibatová, 2012).

Dobrý učitel nadaných má odborné kompetence a osobnostní kompetence pro práci s nadaným. Učitel má být osobnostně zralý, sebevědomý, akceptující přístup k nadaným žákům, nedirektivní, podporující, akceptující individuální zvláštnosti, dále sem patří vysoké pracovní nasazení a flexibilita (Laznibatová, 2012).

Maker (1975 in Laznibatová, 2012) popsal podstatné rysy a vlastnosti učitele nadaných žáků. Jsou jimi respektování individuálního talentu, zohlednění individuálního nadání a představitost, imaginace. Hultgren a Seeley (1982 in Laznibatová, 2012) sepsali dvanáct charakteristik učitelů pro nadané a talentované žáky. Učitel nemá postrádat celkovou osobnostní zralost, zkušenost a sebevědomí. Má být vysoce inteligentní a mít intelektuální zájmy, nesmí mu chybět pozitivní postoj k nadaným. Nevedou direktivně žáka, jsou pracovití, mají rozsáhlé poznatky a zkušenosti a dokážou rozeznat individualitu nadaných.

Výuka nadaných představuje pro učitele výzvu, s nadanými žáky může probírat látku více do hloubky, ukázat jim víc, než je v osnovách. Je možné jim ukázat, jak předmět funguje, vnitřní logiku předmětu a nadchnout je pro daný předmět (Laznibatová, 2012).

Vývojové odlišnosti nadaných spočívají v akcelerovaném vývoji, v nepravidelnosti vývoje. Dále sem řadíme nerovnoměrný vývoj osobnosti, různou úroveň schopností a výskyt specifických poruch. U nadaných žáků se tyto charakteristické rysy objevují individuálně, v různé intenzitě, kombinaci (Laznibatová, 2012).

Učitel musí znát specifika, samotnou podstatu nadání, aby mohl adekvátně rozvíjet a podporovat intelektově nadané. Učitel by měl při práci s nadanými zohledňovat, že nadaný žák nemusí zvládat všechny předměty stejně, některé činnosti mu mohou jít hůře. Nadání žáci nejsou vždy všestranní, není pravda, že musí zvládnout dvojnásobek nebo trojnásobek učiva v porovnání s vrstevníky. Žák s nadáním může mít výchovné problémy, řadí se mezi ně například přecitlivělost, nepřizpůsobivost, perfekcionismus. I nadání mohou mít poruchy učení či specifické vývojové poruchy (Laznibatová, 2012).

Blažková, Sytařová a Vaňurová (in Šimoník a Vítková, 2008) se zabývaly matematickým nadáním a péčí o talenty. V 50 základních školách Jihomoravského kraje ve školním roce 2007/2008 uskutečnily výzkumné šetření. Zjistily, že učitelé nejčastěji při práci s nadanými žáky využívají úkol společný pro všechny, pokud někdo splní úkol brzy, učitelé mají pro rychlé žáky připraveny speciální úkoly. Nadání žáci jsou využíváni jako asistenti nebo pomocníci pomalejších žáků. Nadání vysvětlují nové učivo svými slovy spolužákům. Učitelé pověřují nadané žáky kontrolováním a opravováním úloh spolužáků během vyučování. Nadání vymýšlí úkoly spolužákům. Po splnění úkolů mohou žáci řešit úlohy podle svého zájmu, výběru. Autorky uvádí, že je náročné připravovat si náplň pro nadané ve třídě. Většinou učitelé pracují s aktuální situací, mají nachystány úkoly navíc.

3.6.1 Polský výzkum

Polského výzkumu „*Teachers' Experiences in Working With Cognitively Gifted Students*“ pod vedením profesorky Renaty Michalak se zúčastnilo 300 učitelů. Výzkum probíhal na podzim roku 2021 v Polsku. Výsledky výzkumu ukázaly, že učitelé zřídka přizpůsobují vzdělávání potřebám nadaných žáků, nejčastější je frontální výuka. Celkem 80 % respondentů přiznalo, že zažívají obtíže při práci s nadanými žáky, 54 % učitelů uvedlo, že zdrojem obtíží v práci s nadanými žáky je nedostatek podpory ze strany externích institucí i rodičů dítěte. Dále 24,2 % uvedlo, že má nedostatečné kompetence pro práci s nadaným žákem. V 78 % případů učitelé konzultují obtíže spojené s výukou nadaných s ostatními učiteli. Pouze 5 % respondentů uvedlo, že se snaží zlepšit vlastní kompetence pro práci s nadanými žáky. Polští učitelé se v naprosté většině shodli, že jim chybí akademické vzdělání pro práci s nadanými žáky. V magisterských a v postgraduálních studijních oborech se vzdělávání zaměřuje na žáky s různými typy postižení. Učitelé by uvítali podporu pro práci s nadanými ve formě seminářů (Michalak, 2022).

3.6.2 Australský výzkum

Autorky Rowan a Townend (2016) vedly australský výzkum se zkráceným názvem SETE. Do něj bylo zapojeno 971 nově vystudovaných učitelů. Výzkum byl zaměřen na připravenost začínajících učitelů na potřeby heterogenních žáků. Autorky využily smíšenou metodu výzkumu. Nejprve mapovaly nabídky vzdělávání učitelů v Austrálii. Autorky v dotazníku využily konkrétní položky škály, které se měly co nejvíce týkat vzdělávání nadaných. Zjišťovaly, na které položky se učitelé cítí být nejméně připraveni. Podle výzkumu se cítí 63,7 % australských absolventů učitelství připraveno učit žáky s různými schopnostmi. Celkem 42,5 % respondentů uvedlo, že jsou plnohodnotně připraveni podporovat žáky se zdravotním postižením. Výuka žáků se zdravotním postižením je spojena s výukou dvakrát výjimečných žáků.

Podle výzkumu by učitelé měli absolvovat více pregraduálního nebo dalšího vzdělávání zaměřeného na problematiku nadaných žáků. Vzdělávání nadaných je problémové, protože nadaní žáci bývají chápáni tak, že jsou soběstační a že nepotřebují nutně podporu učitele (Rowan a Townend, 2016).

4 Empirická část

Diplomová práce se zabývá připraveností začínajících učitelů na práci s nadanými žáky na základních školách.

Cílem práce bylo zjistit dostupné možnosti přípravy učitelů pro práci s nadanými žáky během jejich pregraduálního studia v kontextu s realitou, když začali učit. Pro empirickou část byl zvolen kvalitativní přístup. Data byla sbírána od absolventů a studentů příslušných studijní oborů / programů vysokých škol. Metodou sběru dat byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, který byl doplněn o analýzu dokumentů vysokých škol souvisejících s tématem nadaných žáků. Cílem výzkumného šetření je zjistit, jakým způsobem jsou začínající učitelé připraveni na vzdělávání nadaných žáků.

4.1 Cíl výzkumu

Hlavním výzkumným problémem diplomové práce je zjistit dostupnost možnosti přípravy učitelů na práci s nadanými žáky na základních školách. Dále pak prozkoumat, jak vysoké školy nabízí studentům vzdělání v oblasti nadaných žáků.

Byly zvoleny výzkumné otázky:

- 1.VO: Jakým způsobem probíhá pregraduální příprava učitelů v kontextu vzdělávání nadaných žáků?
- 2.VO: Jsou učitelé seznámeni s problematikou vzdělávání nadaných žáků před vstupem do učitelské profese?
- 3.VO: Jak vnímají svou připravenost učitelé pro práci s nadanými žáky v kontextu počáteční praxe?
- 4.VO: Zúčastnili se studenti během svého pregraduálního studia jiné formy vzdělávání/školení týkající se problematiky vzdělávání nadaných žáků?

4.2 Metodologie

Pro výzkumné šetření práce byl vybrán kvalitativní přístup. Ten se vyznačuje svou jedinečností a neopakovatelností. Další charakteristikou je reflexivita. Výzkumník je spoluautorem procesů, které zkoumá. Ovlivňuje procesy výzkumu a sám je jimi ovlivňován. Pracujeme se skutečností, že je kvalitativní výzkum subjektivní. Zkoumaný objekt se může přizpůsobit podmínkám a interaguje s výzkumníkem (Miovský, 2006).

Podle Hendla (2005) kvalitativní výzkum nedosahuje statistických výsledků. Mezi výhody tohoto výzkumu řadí zisk hloubkových popisů případů. Kvalitativní výzkum je považován za pružný, protože se otázky mohou v průběhu modifikovat či doplňovat. Nevýhody lze spatřovat v subjektivnosti výsledků. Získané informace nemusí být zobecnitelné.

Švaříček et al. (2007) uvádí velmi zjednodušený rozdíl mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem. Můžeme daný rozdíl spatřovat v nástroji výzkumu. Kvalitativní výzkum používá jako výzkumný nástroj rozhovor. Kvantitativní výzkum využívá dotazník.

Badatelovu subjektivitu vnímají jako přínos pro výzkum. Kvalitativní výzkum je založen na indukci. Výzkumník po sesbírání dat pátrá po jejich pravidelnostech. Vznikají předběžné závěry, které opírá o data. Závěrem kvalitativního šetření je formulace nových hypotéz či teorií. Avšak jak již bylo řečeno, výstupy kvalitativních šetření nelze zobecňovat. Platí pouze pro daný vzorek (Švaříček et al., 2007).

4.3 Design výzkumu

4.3.1 Případová studie

Mioviský (2006) píše, že případová studie je v kvalitativním přístupu základním a nejrozšířenějším typem výzkumu. Případová studie se zaměřuje na takzvaný případ. Jedná se o objekt badatelova zájmu, výzkumu. Může jím být například osoba, skupina, instituce. Podle Hendla (2005) v případové studii pracujeme s malým množstvím případů. Badatel od nich může získat množství informací.

Švaříček et al. (2007) píše o důležitosti zkoumání případu v jeho přirozeném prostředí. Badatel se mu snaží souhrnně porozumět. Výzkumník by měl využít více zdrojů informací a metod sběru dat.

V našem výzkumu se jednalo o šest případů hlavního výzkumu a jeden případ předvýzkumu.

4.3.2 Volba případu

U tohoto výzkumného šetření byla využita nepravděpodobnostní metoda výběru výzkumného souboru, konkrétně výběr metodou sněhové koule. Tato metoda funguje na principu doporučení dalšího respondenta. Od dotazovaného, se kterým pracujeme, dostaneme kontakt na dalšího potenciálního respondenta (Mioviský, 2006).

Byly vybrány typické reprezentativní případy. Mezi respondenty byli tři studenti denního studia na vysokých školách a tři studenti, kteří v době rozhovoru při studiu pracují ve školství na plný či zkrácený úvazek. Pro zachování anonymity byly použity pseudonymy.

4.3.3 Etika

Při provádění výzkumu je potřeba myslet na ochranu samotného výzkumníka a jeho respondentů. Informovaný souhlas patří mezi pilíře etické stránky výzkumů. Účastník výzkumu může kdykoliv odstoupit. Zapojuje se do výzkumu dobrovolně. Je seznámen s průběhem výzkumu. Souhlas s účastí ve výzkumu by měl mít písemnou formu. Účastník ho potvrdí vlastnoručním podpisem (Miovský, 2006).

Podstatná je důvěryhodnost badatele. Ovlivňuje kvalitu odpovědí, a tím získaná data od respondentů (Miovský, 2006). Švaříček et al. (2007) upozorňují, že nemají být v práci zveřejněny žádné informace, které by umožnily identifikovat respondenty výzkumu. Badatel by neměl sdělovat účastníkům výzkumu informace o dalších účastnících.

Podle Hendla (2005) respondenti sdělí citlivé informace, když ucítí emoční bezpečí během rozhovoru. Výzkumník jemně vede rozhovor, nechává účastníkovi dostatek prostoru, aby se uvolnil a interpretoval své pocity.

Před zahájením polostrukturovaného rozhovoru byl respondent srozuměn se svými právy na odstoupení od výzkumu. Také podepsal informovaný souhlas se zpracováním údajů z rozhovoru. Respondentovo jméno a příjmení bylo anonymizováno. Byly zvoleny pseudonymy.

4.3.4 Polostrukturovaný rozhovor

Podle Švaříčka et al. (2007) je nejpoužívanější metodou sběru dat kvalitativního výzkumu rozhovor. Označujeme ho jako hloubkový rozhovor. Badatel se dotazuje účastníka pomocí otevřených otázek. V této práci bude využito polostrukturovaného rozhovoru, který je typem hloubkového rozhovoru. Východiskem polostrukturovaného rozhovoru jsou předem připravené otázky a seznam témat k rozhovoru. Badatel by se měl dopředu na rozhovor připravit. Zjistí si specifika dané oblasti, školy.

Miovský (2006, s. 155) řadí interview (rozhovor) k obtížným a výhodným metodám pro získání kvalitativních dat. Během rozhovoru je důležitá atmosféra. Badatel provede při otevřenější a důvěrnější atmosféře hlubší výzkum a získá bohatší, validnější data. Během

rozhovoru také používáme metodu pozorování. Badatel pozoruje dotazovaného. Nesmí však opomenout sebereflexi vlastní práce.

O určitých omezeních interview píše Hendl (2005). Badatel získá informace, které jsou filtrovány účastníkem. Ne každý účastník bude umět vyprávět. Další nevýhodu vidí v samotném badateli, který svou přítomností může ovlivnit získané informace.

Polostrukturovaný rozhovor byl pro předvýzkum uskutečněn osobním setkáním s respondentem. Byl nahrán diktafonem a následně doslovně přepsán do počítače. V hlavním výzkumném šetření proběhly dva rozhovory přes internet s využitím pouze zvukového přenosu. Před rozhovory s respondenty byly prozkoumány studijní plány jejich studovaného oboru, aby se potvrdilo, zda měli ve studijním plánu samostatný předmět zaměřený na nadané žáky, či nikoliv. Čtyři rozhovory se uskutečnily osobně, rozhovory byly nahrány pomocí diktafonu v mobilním telefonu. Před začátkem nahrávání respondent ústně souhlasil s účastí na nahrávání. Podepsal také souhlas s rozhovorem a zpracováním dat v papírové formě. Rozhovory trvaly přibližně 20 až 40 minut. Nahrávka byla při přepisu zpomalena a rozhovor byl přepsán do počítače, vznikla tak transkripce rozhovoru.

4.4 Předvýzkum

Badatel si může ověřit vybrané metody a postupy předvýzkumem. Měl by znát specifika fenoménů, které zkoumá. Provede předvýzkum, aby mohl bezpečně proběhnout hlavní výzkum (Miofský, 2006). Pro předvýzkum byla vybrána absolventka vyšší odborné školy, protože bylo předpokládáno, že výuka v tomto typu vzdělávání je zaměřena prakticky. Další tezí bylo, že se mohla absolventka studijního programu se zaměřením na speciální pedagogiku setkat s nadaným žákem či s předmětem zaměřeným na nadané žáky.

Předvýzkum se uskutečnil v březnu 2023 s absolventkou Vyšší odborné školy pedagogické a Střední pedagogické školy v Litomyšli. Tato absolventka vystudovala program Předškolní a mimoškolní pedagogika se zaměřením na speciální pedagogiku. V roce 2022 absolvovala studium a získala titul diplomovaného specialisty. V únoru 2023 začala pracovat na základní škole jako sdílená asistentka pedagoga. Absolventce v době rozhovoru bylo 23 let.

Ke zpracování předvýzkumu byl využit polostrukturovaný rozhovor, který byl nahrán. Následoval doslovný přepis rozhovoru. Dalším postupem bylo využití otevřeného kódování a kategorizace kódů. Vzniklo devět kategorií. Po skončení předvýzkumu byly tazatelské

otázky k polostrukturovaným rozhovorům upraveny. Bylo využito pyramidového systému, z výzkumných otázek vznikly specifické otázky a z nich tazatelské otázky.

Kategorie číslo 1: Studium

Tato kategorie obsahuje dva kódy (studijní program a vyšší odborná škola). Respondentka vystudovala studijní program Předškolní a mimoškolní pedagogika se zaměřením na speciální pedagogiku na Vyšší odborné škole pedagogické v Litomyšli.

Kategorie číslo 2: Předměty

Kategorie předměty obsahuje 12 kódů (absence předmětu na nadané, speciální pedagogika, pedagogika, psychologie, pedagogika volného času, legislativa nadaných, žádná metodika nadaných, žádné předměty na žáky s SVP, základy speciální pedagogiky, absence tématu nadaných ve výuce, zaměření předmětu na žáky se SVP).

Z rozhovoru vyplývá, že respondentka v rámci studia neměla předmět zaměřený na nadané žáky. O nadaných se dozvěděla ve speciální pedagogice. Absolventka: „(...) a možná v pedagogice a psychologii. Možná také v pedagogice volného času.“ Ve výuce probrali: „Jen legislativu. Žádnou práci, jak s nimi pracovat, metodiku, jsme neměli.“ I když během studia absolvovala různé didaktiky.

Absolventka: „Přišlo mi, že jsme se zaměřovali spíš na ty (přemýšlí). Na ty pomalejší děti, ty na druhé straně spektra, než abychom se zaměřovali na nadané.“ Respondentka uvedla, že se zaměřovali především na žáky se speciálními vzdělávacími problémy, ne na nadané žáky.

Kategorie číslo 3: Praxe

Tato kategorie zahrnuje pět kódů (domov mládeže, internát, mateřská škola, základní škola, výchovně-léčebné oddělení).

Absolventka: „Byla jsem v domově mládeže, na intru. Pak jsem byla v mateřské škole. Také jsem byla na základní škole v družině a jako asistent pedagoga. A pak jsem byla ve výchovně-léčebném oddělení. Takže prakticky v dětském domově se školou. Asi nemám zkušenosti s nadanými dětmi.“

Respondentka v rozhovoru uvedla, že školní praxi absolvovala v domově mládeže, na internátní škole a v mateřské škole. Také byla praktikantkou na základní škole, konkrétně v družině a ve třídě jako asistentka pedagoga. Podívala se i do výchovně-léčebného oddělení

dětského domova se školou. V rozhovoru uvedla, že nemá zkušenosti s nadanými dětmi a žáky.

Kategorie číslo 4: Práce

V této kategorii jsou tři kódy (zaměstnání, pozice, nadání v zaměstnání). Respondentka pracuje v běžné základní škole na pozici asistentky pedagoga.

Absolventka: „Pracuji tam od února, teď nově. Zatím si nemyslím, že bych se setkala s někým vyloženě nadaným, i když je těžké to posoudit, protože tam je hodně jinak znevýhodněných dětí, na které se učitelé musí hodně zaměřovat. A když s nimi porovnáváme ostatní děti, tak by vycházeli jako nadaní všichni. Takže takhle po měsíci to nejde říct.“

Nemyslí si, že by se setkala s nadaným žákem. Někteří žáci se mohou zdát nadaní v kolektivu znevýhodněných žáků, na které se musí učitel zaměřovat.

Kategorie číslo 5: Znalosti

Tato kategorie obsahuje 11 kódů (nadaný vyniká, pozice učitele, pozice třídního učitele, pozice asistenta pedagoga, posudek, speciální pedagog, pedagogicko-psychologická poradna, asistent nadaného žáka, spolupráce se školským poradenským zařízením, výuka ve vyšším ročníku, mimoškolní aktivity).

Respondentka si myslí, že nadaný žák bude ve třídě vynikat nad ostatní. V něčem bude lepší.

Absolventka: „Být učitelem, asi bych se šla poradit s třídním učitelem a potom se speciálním pedagogem, jestli na té škole působí. Kdybych byla třídním učitelem, opět bych kontaktovala speciálního pedagoga. V mojí situaci jako asistent pedagoga bych šla nejdřív za třídním a potom případně s ním bych mohla jít za tím speciálním pedagogem nebo výchovným poradcem.“

Kdyby tušila, že je ve třídě nadaný žák, na pozici učitele by to šla konzultovat s třídním učitelem a následně se speciálním pedagogem, pokud v dané škole působí. Jako třídní učitel by kontaktovala speciálního pedagoga.

Absolventka: „Nikdy mě nenapadlo, že bych mohla být asistentkou nadaného žáka. První, co mě napadne, je, že nebude asistenta potřebovat. Až potom člověku dojde, že může mít taky nějaké postižení. Asi bych s ním pracovala podle doporučení z poradny a podle jeho schopností, povahy.“

Na pozici asistenta pedagoga by nejprve šla za třídním učitelem, s ním by tuto skutečnost mohla konzultovat se speciálním pedagogem nebo výchovným poradcem. Pokud by byl žák diagnostikován, pracovala by s dokumenty z pedagogicko-psychologické poradny. Hledala by radu u speciálního pedagoga. Případně by pracovala s danou poradnou. Respondentku nikdy nenapadlo, že by mohla pracovat jako asistent pedagoga u nadaného žáka. Nejprve si neuvědomila, že i nadaný žák může mít znevýhodnění.

Absolventka: „Může dostat třeba individuální vzdělávací plán, když je hodně nadaný. Nebo se s ním může zacházet trochu jinak, co se týče učiva a přístupu ve třídě k němu. Takže se mu mohou třeba dávat úkoly navíc. Asi bych to nenazývala úkoly. Důležité je, aby se ve škole nenudil.“

Respondentka přesně neví, jak se pracuje se školským poradenským zařízením. Mezi podpůrná opatření, která může mít nadaný žák, podle respondentky patří individuální vzdělávací plán, odlišný přístup k žákovi, úkoly navíc, exkurze, docházení do vyššího ročníku na nějaký předmět a kroužky.

Kategorie číslo 6: Práce s nadanými žáky

Tato kategorie obsahuje sedm kódů (metody výuky stejné jako u ostatních, nabalovat informace nadaným, vzdělávat ve všech oblastech, rozvoj oblastí, ve kterých vyniká, výběr dalšího studia, osobnost žáka, práce s žákem podle jeho potřeb)

Z rozhovoru vyplynulo, že si respondentka myslí, že by výuka nadaných žáků měla být v základu stejná jako u ostatních. Měli bychom jim dávat víc informací, které jsou pro ostatní zbytečné.

Absolventka: „A nadaný žák by se měl vzdělávat ve všech oblastech. Ale měli bychom u něj nejvíce rozvíjet tu oblast, ve které vyniká. Takže třeba matematika, fyzika nebo hudba. Podle toho bychom s ním měli vybrat střední školu. Případně vysokou školu.“

Nadaný žák by se měl podle respondentky vzdělávat ve všech oblastech, ale nejvíce bychom u něj měli rozvíjet oblast, ve které vyniká, pro niž má talent. Podle této oblasti bychom s ním měli vybrat střední školu, případně vysokou.

Kategorie číslo 7: Přípravenost

V této kategorii jsou dva kódy (nepřípravenost, zdůvodnění nepřípravenosti).

Respondentka si myslí, že ji škola nepřipravila na práci s nadanými žáky. Absolventka: *„Protože jsme neměli na to vyloženě žádný předmět, kde bychom se na to soustředili. A soustředili jsme se spíš, když už, na speciálněvzdělávací potřeby, na ty děti na druhé straně tohoto spektra.“*

Kategorie číslo 8: Vzdělávání pedagogických pracovníků na vyšších odborných školách

Tato kategorie obsahuje tři kódy (samostatný předmět na nadané, samostatný předmět na děti s SVP, praktický seminář).

Absolventka: *„Asi bych tam určitě zařadila nějaký předmět, který by se mohl zaměřovat přímo na nadané žáky. To je kapitola sama o sobě. A pak třeba předmět, který se zaměřuje na další děti. Třeba víc nějakých seminářů s učiteli, kteří se setkali s nadanými žáky. Aby to bylo z praxe.“*

Respondentka v rozhovoru uvedla, že by do vzdělávání učitelů zařadila předmět, který by se zaměřoval přímo na nadané žáky. Také by uvítala předmět, který by se zaměřoval na ostatní děti. Mezi předměty by mohl být praktický seminář s lidmi, kteří se setkali s nadanými žáky.

Kategorie číslo 9: Další vzdělávání

V této kategorii je zařazeno 45 kódů (organizace, online vzdělávání, plánuje se dovzdělávat, neumí posoudit spokojenost s DV, osvěta nadání, vzdělávání v tématu).

Z rozhovoru vyplynulo, že respondentka zná organizaci, která nabízí vzdělávání pro učitele. Plánuje využít možnost webináře či přednášky navíc. Respondentka neumí posoudit, jak je spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání v oblasti práce s nadanými žáky. Podle ní by větší osvěta, semináře, webináře a přednášky mohly pomoci začínajícím učitelům pracujícím s nadanými žáky.

Absolventka: *„Ale co jsem koukala, občas na té stránce toho Národního pedagogického institutu bývají webináře nebo přednášky na toto téma. Takže se to lidi asi snaží víc dostat do povědomí.“* Podle respondentky se odborníci snaží rozšířit povědomí o nadaných lidech.

1. VO: Jakým způsobem probíhá pregraduální příprava na vyšší odborné škole v kontextu vzdělávání nadaných žáků?

Absolventka neměla ve studovaném programu předmět zaměřený na nadané žáky. O nadaných žácích se dozvěděla v předmětu speciální pedagogika a možná v pedagogice, psychologii a v pedagogice volného času. Probírali pouze legislativu. Nedoověděla

se, jak pracovat s těmito žáky. V průběhu studia měla didaktické předměty různého zaměření. Nebyla v nich zahrnuta práce s nadanými žáky. Podle absolventky se ve škole zaměřovali na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami: „*Na ty pomalejší děti.*“ Během školní praxe se nesešla s nadaným žákem.

Respondentka uvedla, že by v průběhu studia uvítala předmět zaměřený na nadané žáky, a také by byl vhodný předmět, který by se orientoval na ostatní žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Předmět zaměřený na nadané žáky by mohl být koncipován jako praktický seminář s učiteli či jinými pracovníky, kteří se setkali právě s nadanými žáky.

2. VO: Je absolventka vyšší odborné školy seznámena s problematikou vzdělávání nadaných žáků před vstupem do školství?

Podle absolventky by se měl nadaný žák vzdělávat ve všech oblastech. Nejvíce by měla být rozvíjena oblast, pro kterou má nadání. Podle ní by se měl řídit výběr dalšího stupně vzdělávání podle zájmů nadaného žáka.

Jestliže by respondentka měla tušení, že se jedná o nadaného žáka, poradila by se s třídním učitelem, se speciálním pedagogem nebo výchovným poradcem. V případě diagnostikovaného nadání by tuto skutečnost konzultovala s třídním učitelem, speciálním pedagogem nebo výchovným poradcem. Podle absolventky mezi podpůrná opatření, která může mít nadaný žák, patří individuální vzdělávací plán a rozšíření učiva, exkurze, docházení do vyššího ročníku na výuku a kroužky. Nikdy ji nenapadlo, že by eventuálně mohla být asistentkou pedagoga u nadaného žáka.

3. VO: Jak absolventka vnímá svou připravenost pro práci s nadanými žáky v kontextu počáteční praxe?

Respondentka se domnívá, že ji škola nepřipravila na práci s nadanými dětmi a žáky, protože se při studiu na toto téma nezaměřovali. Neměli předmět zaměřený pouze na vzdělávání nadaných žáků. Ve studiu se soustředili na speciálně vzdělávací potřeby žáků, kteří potřebují podporu. V době rozhovoru měsíc pracovala v běžné základní škole na pozici asistentky pedagoga. Nemyslí si, že se setkala s nadaným žákem. Podle respondentky někteří žáci mohou působit jako nadání v kolektivu znevýhodněných žáků.

4. VO: Zúčastnila se absolventka během svého pregraduálního studia jiné formy vzdělávání/školení týkající se problematiky vzdělávání nadaných žáků?

Respondentka má povědomí o organizacích, které nabízejí vzdělávání pro učitele, ale zatím tuto možnost nevyužila. Ví, že na stránkách Národního pedagogického institutu probíhají webináře na téma nadaných žáků.

Závěr

Absolventka v průběhu studia neabsolvovala předmět zaměřený na nadané žáky. Problematika nadání byla okrajově součástí některých předmětů. Ve studiu se zaměřovali na slabší žáky. Respondentka by uvítala, kdyby byl do studia zařazen samostatný předmět zaměřený na nadané žáky a samostatný předmět na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Kdyby se domnívala, že je žák nadaný, kontaktovala by třídního učitele, speciálního pedagoga nebo výchovného poradce. V případě diagnostikovaného nadání by si prošla dokumenty ze školského poradenského zařízení a opět by spolupracovala s kolegy. Má za to, že je důležitý všeobecný rozvoj nadaného žáka, a především podpora oblasti, na kterou má nadání. Absolventka se v praxi ani v zaměstnání nesetkala s nadaným žákem. Respondentka v době rozhovoru odpověděla, že se zatím nezúčastnila žádné přednášky, semináře či webináře nad rámec vyššího odborného vzdělávání.

4.5 Obsahová analýza dat

Při obsahové analýze dat se zkoumají různé dokumenty. Miovský (2006) uvádí, že se lze zabývat zkoumáním filmů, zvukových nahrávek, fotografií nebo také předmětů či staveb. Badatel si materiály zvolí podle svého výzkumného cíle. Při zkoumání dokumentů se minimalizuje možnost badatelova ovlivnění zdrojů. Většinou nelze dané materiály změnit. Práci může ovlivnit badatelova pečlivost zpracování dat.

Hendl (2005) považuje za zápory analýzy dokumentů fakt, že může být zkoumaný dokument nepřesný. Analýza dokumentů vyžaduje kompletnost materiálů a vyhledávání informací v nich. Výhodou však je dosažitelnost. Informace nalezneme v dokumentech již zpracované. Jsou časově dostupné.

V tomto výzkumném šetření byla využita obsahová analýza internetových zdrojů. V informačních systémech vysokých škol byly vyhledávány předměty zaměřené na nadané žáky. Vysoké školy byly vybrány na základě studií respondentů výzkumu. Byly tedy prozkoumány Univerzita Karlova, Univerzita Hradec Králové, Ostravská univerzita,

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a jejich pedagogické fakulty, protože respondenti výzkumu jsou studenty pedagogických fakult.

Vyhledávání předmětů zaměřených na nadané žáky a vzdělávání nadaných žáků se uskutečnilo v univerzitních systémech vyhledávání podle klíčových slov. Na některých webových stránkách vysokých škol lze v prohlížení vyhledávat slovo nadan, u jiných prohlížeč pod touto zkratkou nic nenašel, proto byla využita klíčová slova. Informační systém Univerzity Karlovy nezobrazoval studijní programy, ke kterým se předměty vážou. Byly tedy využity studijní plány, takzvané Karolinky, pro rok 2022/2023, avšak u některých předmětů se nepodařilo dohledat studijní programy.

Klíčová slova při vyhledávání názvu předmětu: nadan, nadaný, nadání, nadaní, nadané, nadaných, gift gifted, giftedness, talent, talented.

4.5.1 Triangulace

Triangulaci Hendl (2005) rozumí využívání různých metod, odlišných zkoumaných skupin nebo lokálních okolností. Použitím rozdílných metod dochází k validizaci výsledku výzkumu. Mezi typy triangulace řadíme datovou triangulaci. Výzkumník využije rozličné zdroje dat a různé metody jejich sběru. Při triangulaci také využíváme elektronická data z internetu.

Podle Chenaila (1998 in Kohútek, Konopásek, 1998) by měl výzkumník pochopit téma, ke kterému provádí výzkum, aby zvolenému fenoménu rozuměl v průběhu psaní své práce. Při triangulaci výzkumník použije více dat. Prostuduje různé výzkumy, teoretické perspektivy, využije rozličné druhy analýz dat.

V našem výzkumném šetření byla triangulace dat zajištěna rozhovory s respondenty a obsahovou analýzou internetových zdrojů. V informačních systémech vybraných veřejných vysokých škol byly hledány předměty související s tematikou nadání, nadaných žáků. Před rozhovorem s konkrétním respondentem byl zhlédnut studijní plán respondentova studijního programu pro utvrzení, zda měl ve studiu absolvovat předmět zaměřený na nadané žáky.

Tabulka 1: Předměty na nadané žáky Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy		
Katedra	Předmět (povinný / povinně volitelný / volitelný)	Studijní program
Katedra psychologie	Nadání a nadaní (povinný / povinně volitelný / volitelný předmět)	Psychologie s rozšířením o speciální pedagogiku
Katedra psychologie	Gifted Children (xxx)	Psychologie s rozšířením o speciální pedagogiku
Katedra psychologie	Nadané děti (povinně volitelný)	Učitelství pro 2. stupeň základní školy a střední školy
Katedra psychologie	Nadaný žák ve škole (xxx)	xxx
Katedra psychologie	Nadaný žák ve škole, identifikace a možnosti rozvíjení (xxx)	xxx
Katedra biologie a environmentálních studií	Možnosti práce s nadanými žáky a žáky s hlubším zájmem o biologii (xxx)	xxx
Katedra matematiky a didaktiky matematiky	Nadprůměrné dítě v matematice (volitelný)	xxx
Katedra preprimární a primární pedagogiky	Pedagogika nadaných žáků (xxx)	xxx
Katedra hudební výchovy	Podpora nadaných dětí v hudebních souborech (volitelný)	Pedagogika předškolního věku
Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství	Problematika nadaných dětí I (xxx)	xxx
Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství	Problematika nadaných dětí II (xxx)	xxx
Katedra andragogiky a managementu vzdělávání	Talent management (xxx)	xxx

Pozn.: xxx = údaj nebyl nalezen

Zdroj: vlastní podle informací z webů Studijní informační systém Univerzita Karlova³³, 2023 a Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 2022³⁴

Vyhledáváním v informačním systému **Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy** bylo nalezeno 12 vyučovaných předmětů zaměřených na nadané žáky (viz Tabulka 1). U některých předmětů se nepodařilo najít, pro který studijní program jsou určeny. Katedra psychologie nabízí pět předmětů. Nadání a nadaní; Gifted Children; Nadané děti; Nadaný žák; Nadaný žák ve škole, identifikace a možnosti rozvíjení. Předmět Nadání a nadaní a Gifted Children je určen pro studijní program Psychologie s rozšířením o speciální pedagogiku. Nadané děti jsou povinně volitelný předmět pro programy Učitelství pedagogiky pro střední školy (kombinované), Učitelství pro 2. stupeň základní školy a střední školy, konkrétněji pro všechna předmětová zaměření ve variantě plného plánu nebo maior. Katedra biologie a environmentálních studií nabízela předmět Možnosti práce s nadanými žáky a žáky s hlubším zájmem o biologii. Katedra matematiky a didaktiky matematiky vedla volitelný předmět Nadprůměrné dítě v matematice. Předměty Problematika nadaných dětí I a Problematika nadaných dětí II spadaly pod Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství. Katedra andragogiky a managementu vzdělávání měla v nabídce předmět s názvem Talent management.

---

³³ <https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=search>

³⁴ <https://pedf.cuni.cz/PEDF-2568.html>

Tabulka 2: Předměty na nadané žáky Ostravská univerzita

Pedagogická fakulta Ostravské univerzity		
Katedra	Předmět (povinný / povinně volitelný / volitelný)	Studijní program
Centrum dalšího vzdělávání	Spec. poruchy uč. a chov., nadaní žáci (povinný)	Pedagogické studium speciální pedagogiky pro absolventy VŠ s pedagog. studiem*
Katedra speciální pedagogiky	Vzdělávání nadaných (povinný, povinně volitelný)	Speciální pedagogika, Učitelství pro střední školy, Učitelství pro 2. stupeň základních škol, Učitelství odborných předmětů
Katedra speciální pedagogiky	Edukace nadaných (povinně volitelný)	Speciální pedagogika

Poznámka: * Pedagogické st. spec. ped. pro absolventy VŠ s ped. studiem; Pedagogické st. spec. ped. pro uč. prakt. vyuč., odb. výcv., MŠ a vych.; Pedagogické st. speciální pedagogiky pro kvalifikované uč. prakt. vyuč., odb. výcv., uč. MŠ a vych.; Pedagogické studium speciální pedagogiky pro absolventy VŠ s ped. Zaměřením

Zdroj: vlastní podle informací z webu Portál IS/STAG Ostravské univerzity³⁵

Pedagogická fakulta Ostravské univerzity nabízí studentům tři předměty zaměřené na nadané žáky (viz Tabulka 2). Centrum dalšího vzdělávání zařadilo do studijních programů povinný předmět s názvem Spec. poruchy uč. a chov., nadaní žáci. Pod Katedrou speciální pedagogiky jsou dva předměty s touto tematikou. Předmět Vzdělávání nadaných je pro studijní program Speciální pedagogika povinný. Pro ostatní programy (Učitelství pro střední školy, Učitelství pro 2. stupeň základních škol, Učitelství odborných předmětů) je povinně volitelný. Druhým předmětem je Edukace nadaných, který je pro studijní program Speciální pedagogika povinně volitelný.

³⁵ https://studistag.osu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_ph=-2121444242&pc_windowid=7000&pc_publicnavigationalstatechanges=AAAAA A**&pc_phase=render&pc_type=portlet&pc_navigationalstate=JBPNs_rO0ABXdRAApzdGF0ZUNsYXN zAAAAQA2Y3ouemNlLnN0YWwucG9ydGxldHMxNjgucHJvaGxpemVuaS5zdGF0ZXMuUHJIZG1ldF N0YXRlAAdfX0VPRI9f#prohlizeniContent

Tabulka 3: Předměty na nadané Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové		
Katedra	Předmět (povinný / povinně volitelný / volitelný)	Studijní program
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky	Nadané dítě (povinný, povinně volitelný)	Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními potřebami, Učitelství pro základní školy (1. stupeň); Učitelství pro 1. stupeň základních škol
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky	Nadané dítě ve škole (povinný)	Učitelství pro základní školy (1. stupeň); Učitelství pro 1. stupeň základních škol
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky	Gifted child (povinný)	Early Childhood Education with a Focus on Children with Special Needs

Zdroj: vlastní podle informací z webu Portál IS/STAG Univerzity Hradec Králové³⁶

Univerzita Hradec Králové, pod kterou spadá pedagogická fakulta, podle univerzitního informačního systému poskytuje studentům tři předměty na nadané žáky (viz Tabulka 3). Všechny předměty jsou vedeny Ústavem primární, preprimární a speciální pedagogiky. Předmět s názvem Nadané dítě je povinný pro studijní program Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními potřebami a povinně volitelný pro studijní programy Učitelství pro základní školy (1. stupeň); Učitelství pro 1. stupeň základních škol. Nadané dítě ve škole je povinným předmětem pro studijní programy Učitelství pro základní školy (1. stupeň); Učitelství pro 1. stupeň základních škol. Předmět Gifted child, který je vyučován v anglickém jazyce, je povinný pro program Early Childhood Education with a Focus on Children with Special Needs.

³⁶ <https://stag.uhk.cz/>

portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAGMjI3NTA0EwEAAAABAHzdGF0ZUtleQAAAAEAFc05MjIzZcyMDM2ODU0Nzc1NTY5AAAAA**#prohlizeniSearchResult

Tabulka 4: Předměty na nadané žáky Jihočeská univerzita

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích		
Katedra	Předmět (povinný / povinně volitelný / volitelný)	Studijní program
Katedra speciální pedagogiky	Výchovně-vzdělávací péče o nadané děti (povinný, povinně volitelný)	Specializace v pedagogice; Učitelství pro 1. stupeň základních škol; Učitelství pro základní školy; Tělesná výchova a sport; Učitelství pro střední školy
Katedra speciální pedagogiky	Vzdělání dětí nadaných a mimořádně nadaných (povinný)	Doplňkové pedagogické studium
Katedra speciální pedagogiky	Problematika nadaných dětí a žáků (povinný)	Speciální pedagogika
Katedra speciální pedagogiky	Problematika nadaných (povinný)	Speciální pedagogika

Pozn.: xxx = údaj nebyl nalezen

Zdroj: vlastní podle informací z webu Portál IS/STAG Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích³⁷

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity nabízí studentům čtyři předměty zaměřené na tematiku nadaných žáků (viz Tabulka 4). Všechny tyto předměty jsou vyučovány pod Katedrou speciální pedagogiky. Předmět Výchovně-vzdělávací péče o nadané děti je povinný pro studijní program Specializace v pedagogice. Povinně volitelný je pro studijní programy Učitelství pro 1. stupeň základních škol; Učitelství pro základní školy; Tělesná výchova a sport; Učitelství pro střední školy. Předmět Vzdelání dětí nadaných a mimořádně nadaných je povinný pro studijní program Doplňkové pedagogické studium, který je určen pro výchovné poradce v rámci celoživotního vzdělávání. Problematika nadaných dětí a žáků

³⁷ https://wstag.jcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_phs=-2121444242&pc_windowid=231968&pc_publicnavigationalstatechanges=AAAAAA**&pc_phase=render&pc_type=portlet&pc_navigationalstate=JBPNS_rO0ABXdRAApzdGF0ZUNsYXNzAAAAQA2Y3ouemN1LnN0YWwucG9ydGxldHMxNjgucHJvaGxpemVuaS5zdGF0ZXMuUHJIZG1ldFN0YXRlAAdfX0VPR19f#prohlizeniContent

je povinným předmětem pro studijní program Speciální pedagogika. Předmět Problematika nadaných je povinný pro program Speciální pedagogika.

Tabulka 5: Předměty na nadané žáky Univerzita Jana Evangelisty Purkyně

Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem		
Katedra	Předmět (povinný / povinně volitelný / volitelný)	Studijní program
Centrum celoživotního vzdělávání	Nadaný žák (xxx)	xxx
Katedra preprimárního a primárního vzdělávání	Nadaný žák v primárním vzdělávání (xxx)	Didaktika primárního přírodovědného vzdělávání; Specializace v pedagogice
Katedra preprimárního a primárního vzdělávání	Nadané dítě a matematika (povinně volitelný)	Učitelství pro základní školy (1. stupeň ZŠ); Učitelství pro 1. stupeň základních škol
Katedra preprimárního a primárního vzdělávání	Talented children in primary education (xxx)	xxx
Katedra pedagogiky	Education strategies for talented individuals (xxx)	xxx
Katedra pedagogiky	Edukační strategie nadaných jedinců (povinný)	Speciální pedagogika
Katedra psychologie	Problematika nadaných dětí a žáků (povinný)	Speciální pedagogika, Speciální pedagogika – intervence
Katedra psychologie	Edukační strategie nadaných jedinců (povinné)	Speciální pedagogika – poradenství
Katedra psychologie	The issue of gifted children and pupils (xxx)	xxx
Katedra psychologie	Gifted student in teaching (povinně volitelný)	Primary School Teacher Education
Katedra psychologie	Nadaný žák na 1. st. ZŠ (povinně volitelný)	Učitelství pro základní školy (1. stupeň ZŠ); Učitelství pro 1. stupeň základních škol

Katedra psychologie	Nadaný žák ve výuce (povinně volitelný)	Filologie, Historické vědy, Humanitní studia, Tělesná výchova a sport, Učitelství pro střední školy, Učitelství pro základní školy
Katedra matematiky a ICT	Gifted Child and Mathematics (xxx)	xxx

Pozn.: xxx = údaj nebyl nalezen

Zdroj: vlastní podle informací z webu Portál IS/STAG Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2023³⁸

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně nabízí studentům pedagogických fakult 13 předmětů zaměřených na nadané žáky (viz Tabulka 5). Centrum celoživotního vzdělávání nabízí předmět Nadaný žák. Katedra preprimárního a primárního vzdělávání má pro studenty doktorského studijního programu Didaktika primárního přírodovědného vzdělávání a Specializace v pedagogice předmět Nadaný žák v primárním vzdělávání. Nadané dítě a matematika je povinně volitelným předmětem pro Učitelství pro základní školy, konkrétně zaměření na 1. stupeň základních škol a studijní program Učitelství pro 1. stupeň základních škol. V nabídce je také předmět Talented children in primary education, který je vyučován v anglickém jazyce. Katedra pedagogiky má pro studenty dva předměty. Education strategies for talented individuals je předmět vyučován v anglickém jazyce. Edukační strategie nadaných jedinců je povinným předmětem pro studijní program Speciální pedagogika. Katedra psychologie vede šest předmětů s touto tematikou. Problematika nadaných dětí a žáků je povinná pro studijní programy Speciální pedagogika a Speciální pedagogika – intervence. Povinným předmětem pro program Speciální pedagogika – poradenství je Edukační strategie nadaných jedinců. Předmět The issue of gifted children and pupils je vyučován v anglickém jazyce. Stejně tak předmět Gifted student in teaching, který je povinně volitelný pro studijní program Primary School Teacher Education. Nadaný žák na 1. st. ZŠ je určen pro Učitelství pro základní školy se specializací a program Učitelství pro 1. stupeň základních škol jako povinně volitelný předmět. Předmět Nadaný žák ve výuce je povinně volitelný u studijních programů Filologie, Historické vědy, Humanitní studia,

³⁸ https://portal.ujep.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_phs=-2121444242&pc_windowid=231555&pc_publicnavigationalstatechanges=AAAAAA**&pc_phase=render&pc_type=portlet&pc_navigationalstate=JBPNS_rO0ABXdRApzdGF0ZUNsYXNzAAAAQA2Y3ouemN1LnN0YWcucG9ydGxldHMxNjgucHJvaGxpemVuaS5zdGF0ZXMuUHJlZG1ldFN0YXRlIAAdfX0VPRl9f#prohlizeniContent

Tělesná výchova a sport, Učitelství pro střední školy, Učitelství pro základní školy. Katedra matematiky a ICT má v nabídce předmět Gifted Child and Mathematics.

4.5.2 Popis případů

Antonín

Studentovi je 24 let a studuje pátý ročník navazujícího magisterského studia Učitelství pro druhý stupeň základní školy na Jihočeské univerzitě. Antonín učí na střední průmyslové škole. Také se věnuje dobrovolnictví v neziskových organizacích. Momentálně se chystá podstoupit kurz primární prevence.

Beata

Beata je ve čtvrtém ročníku, studuje na Ostravské univerzitě program Učitelství pro první stupeň základních škol. Jedná se o pětileté magisterské studium. Je jí 23 let a má v rodině učitelku prvního stupně základní školy, která si myslí, že má nadaného žáka ve třídě. Beata již několikrát učila. Příležitostně zastupovala učitele na základní škole a rok pracovala ve školní družině.

Carla

Carla studuje Univerzitu Hradec Králové, navazující magisterské studium Učitelství pro druhý stupeň základní školy, konkrétně kombinaci český a ruský jazyk na pedagogické fakultě. Nejprve vystudovala bakalářské studium Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání v kombinaci s oborem Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání. Carle je 24 let, pomáhala při začleňování cizinců do českých škol. Jeden semestr zastupovala na střední škole nemocnou paní učitelku.

Diana

Respondentce je 26 let a již sedmým rokem studuje Učitelství pro druhý stupeň základní školy, zaměřuje se na dějepis a německý jazyk. Studuje na Univerzitě v Hradci Králové. V pátém ročníku odjela do Vídně a rok učila na tamní škole. Druhým rokem vyučuje na běžné základní škole v České republice.

Eva

Eva vystudovala kombinovaně bakalářské studium v Ústí nad Labem, program Speciální pedagogika. Je jí 25 let a nyní studuje první ročník navazujícího magisterského programu

Speciální pedagogika na Univerzitě Karlově. Druhým rokem je učitelkou na základní škole běžného typu. Rok učila v málotřídní škole, kde byli žáci z více ročníků. Momentálně pracuje na prvním stupni ve druhé třídě základní školy.

Filipa

Respondentka je 27 let a studuje kombinovaně Učitelství pro první stupeň základních škol na Univerzitě v Hradci Králové. Je ve třetím ročníku. Filipa má pouze školní praxi, hledá pracovní místo na pozici asistenta pedagoga.

4.5.3 Analytické postupy

V kvalitativním výzkumném šetření byl využit polostrukturovaný rozhovor. Zrealizovalo se 6 rozhovorů. Respondenti byli ve věku mezi 23 až 27 lety. Rozhovoru se zúčastnilo pět žen a jeden muž. Byla využita doslovná transkripce. K analýze a vyhodnocení informací byla zvolena metoda otevřeného kódování. Bylo využito programu Microsoft Word, přepsaný rozhovor byl kódován v tomto programu. Po vypsání kódů do komentářů byl text barevně odlišen. Vzniklo 559 kódů, na základě třídění kódů vznikly kategorie:

- Kategorie 1: Studium
- Kategorie 2: Předměty
- Kategorie 3: Praxe
- Kategorie 4: Práce
- Kategorie 5: Poradenství
- Kategorie 6: Práce s nadanými žáky
- Kategorie 7: Přípravenost na práci s nadanými žáky
- Kategorie 8: Vzdělávání učitelů na vysokých školách
- Kategorie 9: Další vzdělávání učitelů
- Kategorie 10: Začínající učitel

Tabulka 6: Porovnání respondentů výzkumného šetření

	Antonín	Beata	Carla	Diana	Eva	Filipa
Studijní program	Učitelství pro 2. stupeň ZŠ	Učitelství pro 1. stupeň ZŠ	Učitelství pro 2. stupeň ZŠ	Učitelství pro 2. stupeň ZŠ	Speciální pedagogika	Učitelství pro 1. stupeň ZŠ
Univerzita	Jihočeská univerzita	Ostravská univerzita	Univerzita Hradec Králové	Univerzita Hradec Králové	Univerzita Karlova	Univerzita Hradec Králové
Předmět	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Zaměstnání	SŠ	Ne	Ne	ZŠ	ZŠ	Ne
DVPP	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	Ne

Zdroj: vlastní

V Tabulce 6 je napsán přehled o respondentech a jejich vzdělávání, zaměstnání a dalším vzdělávání.

Tematické kódování

Kategorie 1: Studium

Do této kategorie byly zařazeny informace o studiu respondentů, tedy informace o studijním programu, studovaném ročníku a univerzitě, na které respondenti studují. Do této kategorie spadá 24 kódů. Všichni respondenti studují magisterské nebo navazující magisterské studium. Jeden respondent studuje Jihočeskou univerzitu, Beata studuje Ostravskou univerzitu. Eva studuje na Univerzitě Karlově a tři respondentky studují na Univerzitě Hradec Králové.

Antonín studuje navazující magisterské studium Učitelství druhého stupně pro základní školy se zaměřením český jazyk, literatura a občanská výchova. Antonín: „*Jsem na Jihočeské univerzitě.*“

Beata studuje čtvrtý ročník oboru Učitelství pro první stupeň základní školy na Ostravské univerzitě.

Carla studuje obor Učitelství pro druhý stupeň v kombinaci český jazyk a ruský jazyk na Univerzitě Hradec Králové. V době rozhovoru byla ve druhém ročníku navazujícího studia.

Diana studuje magisterský obor Učitelství pro druhý stupeň základní školy. Vybrala si dějepis a německý jazyk na Univerzitě Hradec Králové. Momentálně studuje sedmým rokem, při studiu vyšších ročníků pracovala.

Diana: *„Pět let byla klasika, denní studium, pak byl covid a všechno. Šest, počkat, pět, tak v pátém ročníku jsem jela do Vídně na celý školní rok. Tam jsem si dodělávala všechny poslední předměty, co mi chyběly. A teď mně šestý a sedmý ročník schází diplomka a státnice. V šestém jsem nastoupila do základní školy Hrochův Týnec na poloviční úvazek a v sedmém ročníku, tedy teď, mám už plný úvazek od září.“*

Eva studuje navazující magisterský obor Speciální pedagogika na Univerzitě Karlově. Eva: *„Vystudovala jsem bakalářské studium speciální pedagogiky na univerzitě v Ústí nad Labem a teď studuji navazující kombinovaný obor Speciální pedagogika na Karlovce.“*

Respondentka Filipa studuje magisterské kombinované studium Učitelství pro první stupeň. Je ve třetím ročníku studia a studium absolvuje na Univerzitě Hradec Králové.

Kategorie 2: Předměty

Tato kategorie obsahuje 59 kódů. V kategorii Předměty jsou zahrnuty informace, které se dotýkají předmětů zaměřených na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, a předměty zaměřující se na nadané žáky. Pro učitele je důležité, aby při nástupu do zaměstnání věděli, že existují nadaní žáci, jakož i to, jak s nimi případně pracovat. Respondenti byli dotázáni, zda měli předmět zaměřený na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a v jakých předmětech se dozvěděli o nadaných žácích.

Antonín odpověděl, že neměl během studia předmět zaměřený na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. *„Měli jsme samozřejmě předmět Speciální pedagogiky, naráželi jsme na tyto témata například v Psychologii osobnosti a v podobných předmětech.“* Respondent neměl předmět zaměřený na nadané žáky. Antonín: *„Bylo to pouze integrální.“*

Beata měla na vysoké škole předmět Edukace osob s mentálním postižením. Beata: *„Věnuje se dětem s lehkým mentálním postižením, středním mentálním postižením. Další typy u nás na běžné základní škole nepotkáme. Potom tam patří děti s autismem a s Aspergerovým syndromem a takové. Měli jsme také dva semestry za sebou (přemýšlí) předmět Speciální*

pedagogika. Tam jsme se věnovali specifickým poruchám učení. Dyslexii, dysortografii a takovým tématům. Zabrousili jsme také na téma těch nadaných žáků.“

O nadaných žácích se Beata dozvěděla v předmětu Speciální pedagogika. Okrajově se o nich učili v předmětech Didaktika českého jazyka a Didaktika matematiky. Předměty se především zaměřovaly na práci se všemi žáky, ale dozvěděli se i to, jak přizpůsobit výuku nadaným žákům. Na otázku, co konkrétně probírali v didaktických předmětech, Beata odpověděla: *„Vesmíš šlo o to, že tak jako mají děti problémy s učením a potřebují naši pomoc, podporu, tak podporu potřebují i žáci, kteří jsou nadaní. Rozdíl je v podpoře. Je rozdílná. Dětem s problémy v učení se snažíš uzpůsobit učivo, různá cvičení. U nadaných jde o využití výukových metod. (...)“*

Carla při studiu neměla předměty zaměřené na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ani na nadané žáky. Takové předměty jí nebyly nabízeny ani ve volitelných předmětech. V didaktických předmětech se okrajově zabývali problematikou nadaných. Carla: *„Důraz byl kladen na jiné záležitosti – v rámci českého jazyka to byl především rozvoj čtenářství a čtenářské gramotnosti, a v ruštině zase rozvoj řečových dovedností.“* V průběhu studia se nejvíce věnovali žákům s ADHD, autismem a žákům s problémovým chováním.

Carla: *„K nadaných žáků nám jeden přednášející řekl, že jsou pro učitele práce navíc.“* V jednom předmětu měli 45minutovou přednášku, kde probírali poradenství. Carla: *„Ukázala nám, jak funguje spolupráce s pedagogicko-psychologickými zařízeními. Ukázala nám různá podpůrná opatření, ale bylo to takové okrajové. Byla tomu věnována jedna hodina, tedy 45 minut.“*

Respondentka Diana si nepamatuje, že by v pregraduálním studiu měla předmět zaměřený na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. O nadaných žácích se dozvěděla pouze okrajově: *„Jen vím, že byla nějaká mini zmínka o nadaných, ale nic jako přednáška.“*

V průběhu studia měla Eva téměř všechny předměty zaměřené na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Eva: *„Měli jsme různé pedie. Zabývali jsme se žáky se zrakovým, sluchovým, řečovým, tělesným postižením a poruchami chování.“*

Filipa studuje třetí ročník magisterského studia. Předmět zaměřený na nadané žáky bude mít ve čtvrtém ročníku. Z rozhovoru vyplynulo, že respondentka studovala předmět Speciální pedagogika, ve kterém probírali žáky se speciálními vzdělávacími problémy. Filipa: *„No tak, řekla bych, že letem světem od každého, abysme všechny poznali, teda brali jsme taky*

zrakový, sluchový postižení. (chvíle ticha) No prostě od všeho možného, ale jenom jsme to měli pak na dostudování doma, takže potom kdybysme něco nevěděli, tak se můžeme doptat při dalším bloku.“ V tomto předmětu byla také zmínka o nadaných žácích. Filipa: „(...) řekla bych, že tam bylo věnovaných takovejch sedm minut. (...) Jako že takoví žáci jsou a připravte se na to, že to nepoznáte.“

Další otázkou pro respondenty bylo, zda měli ve studiu předmět zaměřený na nadané žáky. V nabídce předmětů mohli mít povinný, povinně volitelný či volitelný předmět zaměřený právě na problematiku nadaných žáků. Dva respondenti uvedli, že měli předmět zaměřený na nadané žáky. Respondentka Eva měla tento předmět v bakalářském studiu speciální pedagogiky. Antonín si dobrovolně zapsal dvousemestrální kurz Dětská univerzita, která se zaměřovala na individualizaci a práci s nadanými žáky. Respondentka Filipa bude mít předmět zaměřený na nadané žáky až ve čtvrtém ročníku magisterského studia.

Respondenti uvedli, že se o nadaných žácích dozvěděli z jiného předmětu. Jednalo se buď o didaktické předměty, nebo předměty zaměřené na psychologii. Diana si nepamatuje, že by se na vysoké škole více věnovali nadaným žákům. V rozhovoru řekla, že by nové studijní programy mohly mít předmět zaměřený na nadané žáky.

Antonín měl předmět Speciální pedagogika, ale na tematiku nadaných se okrajově zaměřili v Psychologii osobnosti. Nadání bylo pouze integrální součástí některých předmětů. Antonín i Beata absolvovali předmět Speciální pedagogika, Beata měla také předmět zaměřený na edukaci osob s mentálním postižením. Carla ani Diana během studia neměly žádné předměty zaměřené na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ani na žáky nadané. Carla se o žácích se speciálními vzdělávacími potřebami dozvěděla v didaktických předmětech. Beata se o nadaných žácích dozvěděla v předmětu Speciální pedagogika a okrajově v předmětech Didaktika českého jazyka a Didaktika matematiky. Výuka však byla především věnována přizpůsobení učiva žákům s různými obtížemi. V matematice Hejného však probírali gradované úkoly, které by se při výuce nadaných mohly využít.

Eva studovala bakalářský studijní program Speciální pedagogika a nyní studuje magisterský obor Speciální pedagogika. V obou programech absolvovala předměty zaměřené na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Filipa si prošla předmětem Speciální pedagogika. O nadaných žácích se dozvěděla to, že existují a že takové žáky nepozná. Beata zastává názor, že jí škola dala základ vzdělání díky tomu, že ve škole poslouchala.

Antonín: „*Ale předmět jsem na to neměl z těch povinných.*“ Z volitelných předmětů se Antonín účastnil dětské univerzity, která se více zaměřovala na nadané žáky a individualizaci výuky. Antonín: „*To byl prostě dvousemestrální kurz, kde toto téma bylo nadnášeno. A bylo to hodně specifikované jako na praxi, ne právě jako na tu teorii anebo na to, jak jakoby pracovat s tím zařízením, ale spíš prostě jak v tý výuce koncipovat tu výuku, aby byla teda víc jako různá, aby byla víc tvárná, aby s ní mohli pracovat lidi, kteří jsou míň nadaní.*“

Respondentka Beata neměla předmět zaměřený pouze na nadané žáky. Beata: „*Jsou předměty, které tě posunou. Některé předměty se omílají. Základ mi škola dala, ale dala mi ho díky tomu, že jsem ve škole poslouchala.*“ Respondentka měla předmět zaměřený na matematiku Hejného, která pracuje s různými stupni složitosti úkolů. Tato matematika může být výhodná při práci s nadanými žáky. Beata: „*Takže ne, vyloženě předmět na nadané žáky jsme neměli.*“

Carla: „*Neměli jsme žádné předměty, které by byly speciálně zaměřeny na tematiku nadaných žáků, a to ani v rámci volitelných předmětů.*“

Diana se vyjádřila k předmětům zaměřeným na nadané žáky: „*Já nevím vůbec o žádném předmětu takovém, že by nějaký byl u nás, v mém studiu. Nepamatuji si vůbec, tyto předměty nebyly.*“

Diana neměla předmět zaměřený na nadané žáky. Diana: „*Pak třeba, jak říkám, neměli jsme vůbec určený předmět na toto téma, vůbec nevím, jak říkám, třeba teďka jsou akreditace jiných studijních oborů, třeba se to tam objevuje. Třeba by se to objevilo i teďka na té samé škole, kde stále jsem, ale za mě to nebylo. Je možný, že tam byl nějaký ten předmět, navíc takzvané ty béčkové předměty.*“

Eva v bakalářském studiu absolvovala předmět zaměřený na nadané žáky. Vyučující pracovala přímo s nadanými žáky a vyhledávala je. Eva: „*V Ústí jsme měli přímo předmět Nadaní žáci. Byla tam výchova a vzdělávání nadaných žáků, měli jsme přímo jeden předmět tomu věnovaný a ve speciální pedagogice jsme se o tom asi párkrát zmínili.*“

Eva: „*Myslím, že dělala i v nějakých poradnách, takže to bylo hodně praktický a hodně z praxe, že nám spíš říkala, jak je jako poznáme, co se s nimi dá dělat, jak je máme zapojovat do výuky, že vlastně ani legislativně jsme nějak nešli, takže jsme šli spíš jako stránkou praktickou.*“

Filipa: *„Ne, to vůbec ne. Já myslím, že nás čeká jeden takovej nějaký předmět.“*

Kategorie 3: Praxe

Do této kategorie byla zahrnuta pregraduální praxe. Kategorie zahrnuje 45 kódů. Taktéž tato kategorie zahrnuje školní praxi respondentů a zkušenosti s nadanými ve školní praxi.

Jeden respondent (Antonín) uvedl, že se setkal s nadaným žákem, který byl diagnostikován. Jednalo se o žáka s Aspergerovým syndromem. Antonín si bohužel nepamatuje setkání s žákem. S diagnostikovaným nadaným žákem se však nikdo další z respondentů nesešel. Antonín absolvoval školní praxi na základních školách i na víceletých gymnáziích. Během studia byl dobrovolníkem u neziskových organizací.

Také ostatní respondenti vykonávali školní praxi na základních školách. Zpravidla se v nižších ročnících jednalo o hospitace. Ve vyšších ročnících během praxe učili. Beata v průběhu praxe pracuje s informacemi, které vypožadovala při výuce. Nikdo jí při praxi neumožnil nahlédnout do dokumentace žáků. Respondentka Carla uvedla, že se během praxe setkala s žáky, kteří měli různé diagnózy. Filipa si, stejně jako tomu bylo u Beaty, odpožadovala žáky. Po vyučování se mohla učitelů zeptat na informace o nich. Filipa se v rozhovoru svěřila, že je těžké za krátký čas vypožadovat, zda je žák nadaný.

Respondent Antonín si myslí, že se ve výuce náhodně setkal s nadanými žáky. Poznal je podle toho, jak se sami prezentovali, prací v hodině a zájmem o výuku. Eva uvedla, že je těžké poznat nadaného žáka během školní praxe. Žáci se jí jeví jako chytří, ne nadaní.

Antonín absolvoval povinnou i dobrovolnou praxi. Antonín: *„Mám dobrovolnou, tak povinnou, nějakou placenou i neplacenou. Dobrovolničil jsem u neziskových organizací, například Amnesty International, ale teďka dobrovolničím s organizací Do světa, což je neziskovka, která v jižních Čechách pracuje s preventivním programem. Nabízí workshopy preventivních programů pro školy. Dále jsem samozřejmě absolvoval povinné praxe na několika školách základních i na víceletých gymnáziích. A pak jsem měl ještě nějaké praxe dobrovolné.“*

Respondent Antonín uvedl, že se setkal s nadanými žáky: *„(...) setkal jsem se s nimi spíš jako náhodně. Nepamatuji si, že by mi někdy byli nadaní žáci nějakým vyučujícím uvádějícím učitelem nebo někým takovým přednesení. Vždycky mi byli přednášeni ti problémoví nebo ti, kteří mají nějakou potřebu, kterou je potřeba kompenzovat.“* Nadaného žáka poznal podle projevů žáka. Antonín: *„(...) buď to o sobě řekli, nebo to spíš prezentovali třeba tím,*

že přinesli nějaký referáty, udělali něco navíc. Sami měli tu iniciativu v tom, ukázat, že jsou, že mají o něco zájem a jsou schopni něco udělat.“ Na konci rozhovoru uvedl, že mu na praxi učitel řekl o žákovi, že je nadaný. Žák měl diagnostikován Aspergerův syndrom.

Respondentka Beata absolvovala hospitačně-asistenční čtrnáctidenní praxi. Pozorovala chod třídy, učila v tandemové výuce. Beata: *„V rámci své vysoké školy mám praxi z matematiky. Hospitovali jsme v různých základních školách, kde se učí matematika Hejného, která dbá na rozvrstvení učiva podle toho, jak je dítě šikovné. Odučila jsem dvě hodiny matematiky Hejného ve čtvrtém a pátém ročníku na základní škole v Kyjovicích. Je to malotřídka, a mají tam tedy matematiku Hejného.“*

Beata neumí odpovědět, zda se v průběhu praxe setkala s nadaným žákem. Při praxi se nedostane k diagnostice žáků. Beata: *„Spíš pracujeme s tím, co sami vypořádáme. Velmi často to je těžké, když učíme třeba dvě hodiny. Například nedávno jsem učila matematiku ve třídě, kde jsem ty děti viděla minulý rok v listopadu. Ted' jsem tam šla učit. Ty děti jsem absolutně neznala a za dvě hodiny se to nedá vypořádat. Zpozoruji, že má myšlení jiné než ostatní, že mu učivo jde jinak, ale nemůžu říct: To je nadaný žák.“* Během praxe nedostala možnost nahlédnout do dokumentů žáků. Respondentka však věděla, jak vypadá zpráva a doporučení z pedagogicko-psychologické poradny, protože ji nechal rodinný příslušník do těchto dokumentů nahlédnout. Beata: *„Do těch zpráv, které přicházejí z poradenských zařízení, se správně může koukat vedení školy a třídní učitel.“* Během praxe Beatě nikdo nesdělil žakovu diagnózu. Pouze bylo naznačeno, že jde o slabšího žáka. Beata: *„Ale že by mi někdo řekl, že to dítě je diagnostikované jako nadané, se mi v životě nikde nestalo. Ani nevím od kamarádek, že by o takovém dítěti slyšely. Nevím ani, kolik je takto diagnostikovaných dětí.“*

Respondentka Carla uvedla, že v bakalářském studiu probíhaly praxe každý semestr ve formě náslechnů. Až v magisterském studiu absolvovala praxi podle svých slov: *„v pravém slova smyslu“*. Praxi absolvovala na základních i středních školách. Carla: *„V rámci souvislé pedagogicko-psychologické praxe jsme měli praxi absolvovat napůl na středních školách a napůl na základních školách.“* Respondentka uvedla, že se na praxi vědomě nesetkala s nadaným žákem. Carla: *„Setkala jsem se s různými typy žáků, například ADHD, autismus, dys' poruchy, ale s nadaným jsem se ještě nesetkala, nebo teda alespoň si toho nejsem vědomá.“*

Respondentka Diana chodila během pregraduální praxe do základních škol v Hradci Králové. Nejprve se jednalo o hospitace, ve vyšších ročnících studia učila. Diana: *„A od třetího, myslím, že jsme už přímo i učili. Myslím, že to bylo od třetího. Ale taky na té přidělené škole, na kterou jsme měli jít.“* K otázce, zda v pregraduální praxi potkala nadaného žáka, odpověděla: *„Možná, možná mě někdy někdo upozornil, že bude žák rychleji hotový, ale ne vyloženě, že by byl identifikovaný. Nikdy mi nikdo neřekl, že tam máme vyloženě nadaného.“*

Eva byla na praxi ve výchovně-léčebném oddělení v dětském domově. V mateřské škole byla praktikantkou pod vedením asistenta pedagoga, a také na základní škole. Eva: *„Sledovala jsem taky práci asistenta pedagoga a prováděla jsem vlastní intervence s žáky.“*

Na otázku, zda se při pregraduální praxi setkala s nadaným žákem, Eva odpověděla: *„Ono je docela těžký ho poznat. Většinou jsem byla na prvním stupni ve druhé třídě. Tam je to takový, že jsou žáci ještě hodně zabraný do výuky, hodně akční. Dávají pozor, to učivo je pro ně lehký, takže si nejsem úplně jistá nebo vědoma toho, že by tam někdo jako nadaný byl. Spíš se mi to jeví, jako že jsou chytří.“*

Filipa absolvovala povinné praxe na základních školách. Filipa: *„Jo, to jsme na ty povinné praxe chodili, to bylo asi tři až pět dní. Takže jsem navštívila malotřídku v Tuněchodech, potom v Rosicích a teď naposledy jsem byla v Chrasti.“* Respondentka si myslí, že se v průběhu praxe nesešla s nadaným žákem. Filipa: *„(...) když tam jsem na těch tři až pět dnů, tak je tak nestihnu vypořádat.“*

Diagnózy žáků jí nebyly dopředu sděleny. Filipa: *„Zpětně jsem si to odpořovala. Ptala jsem se tak, že mně to řekli, co kdo jak potřebuje, ale předem určitě ne. Praxe byly vždycky domluvený jenom přes telefon. Přišla jsem na hodinu a pak, když tak, když byl čas, tak pak povídání s učitelem.“*

Kategorie 4: Práce

Do této kategorie spadá 30 kódů. Kategorie obsahuje téma vlastní učitelské praxe a možné setkání s nadanými žáky. Antonín, Beata, Carla, Eva i Diana mají zkušenosti s prací ve školství. Antonín, Eva a Diana ve školství pracují minimálně rok, v době rozhovoru byli zaměstnáni ve školství. Respondent Antonín myslí, že učí dva nadané žáky. Ostatní se vyjádřili, že je těžké takového žáka najít. Podle Evy se někteří jeví nadanější, ale neví, zda je to opravdu nadání. Filipa vlastní pracovní zkušenosti zatím nemá.

Setkání s nadaným žákem v zaměstnání

Antonín učí na střední průmyslové škole automobilní, konkrétně na učilišti této školy. V rozhovoru uvedl, že je zkušenost s nadanými žáky na těchto školách složitá. Myslí si, že má dva nadané žáky, kteří si chtějí navíc dostudovat prakticky zaměřené vzdělání. Tito žáci nejsou formálně identifikovaní, sám je respondent poznal podle jejich vystupování a práce v hodině.

Popsal své zkušenosti s nadanými žáky v tamní škole. Antonín: „(...) *ta zkušenost s nadanými žáky je složitá v tomhle oboru, protože jak to v českém systému je, tak na těch učňácích většinou nebývají ti nadaní. Jsou tam buď lidé, kteří prostě chtějí pracovat tak, jak se říká, rukama, prakticky, anebo ti, kteří neměli tak dobré známky v systému základní školy. S těmi nadanými se zde setkám maximálně na té úrovni nějaké rekvalifikace, nebo třeba lidí, kteří už mají maturitu a chtějí si dodělat nějaké to praktické vzdělání. Takové tam mám, myslím, dva. A pracuje se mi s nimi velice dobře.*“

Respondent popsal práci se dvěma žáky, které považuje za nadané. Antonín: „*Většinou to je tak, že rozdám všem společnou práci, a pak si uvědomuji, že vím, že ti dva jsou schopni dělat něco navíc, nebo vím, že to ovládají. A proto s nimi, když ostatní pracují, můžu pracovat individuálně.*“ V rozhovoru uvedl, že se nikdy v zaměstnání nesešel s identifikovaným nadaným žákem.

Beata zastupovala paní učitelku na základní škole, učila místo ní a rok pracovala na zkrácený úvazek ve školní družině. V rozhovoru se vyjádřila, že díky vlastní praxi nemá problém učit v pregraduální praxi. Její spolužačky, které nemají tolik zkušeností ve školství, obdivují její vystupování při výuce žáků. K pracovním zkušenostem se Beata vyjádřila následovně: „*Vidím, že je veliký rozdíl mezi mnou a mými spolužačkami. Mám spoustu odučených hodin na základní škole. Nechci, aby to znělo samolibě. Když jsme měli na školních praxích učit, šla jsem jako první. Spolužačky mi říkaly, že obdivují můj vnitřní klid. Já jsem říkala, že je to tím, že jsem už několikrát stála před dětmi a musela jsem je několikrát ukočírovat. To mi dalo hodně.*“

Carla jeden semestr zastupovala nemocnou paní učitelku. Pomáhala se začleňováním cizinců, učila je mluvit česky. Respondentka z časových důvodů nepracuje ve školství. Carla: „*Momentálně dávám přednost časově flexibilnější práci, která bohužel nespadá do vzdělávací oblasti. Strašně ráda bych učila už v průběhu studia, ale nebyla jsem si jistá,*

jak bych to všechno s okolo 15 předměty každý semestr stíhala.“ V průběhu mimoškolní praxe se jí nenaskytla příležitost setkat se s nadaným žákem.

Diana učila rok ve Vídni, vyučovala i předměty, které neměla v aprobaci. Respondentka v době rozhovoru pracovala druhým rokem na základní škole. Diana se nesetkala s diagnostikovaným nadaným žákem. Diana: *„Ted'ka od toho září 2022 učím na plný úvazek na Základní škole Hrochův Týnec předměty matematika, čeština, vlastivěda, výtvarka ve čtvrté třídě. Jo a němčina ve třech třídách. (...) Jako pozorujeme takové nadanější žáky, ale z poradny nikdo papír nemá.“*

Eva ve školství působí druhým rokem. První rok pracovala v málotřídní škole, kde se jí nikdo nejevil jako nadaný žák. Nyní je třídní učitelkou druhé třídy, není si jistá, zda je ve třídě nadaný žák.

Na otázku, zda se setkala s nadaným žákem, Eva odpověděla následovně: *„Myslím si, že na té málotřídní škole asi ne, protože tam se mi nikdo nejevil jako nadaný. Byla to už čtvrtá pátá třída, tak tam si myslím, že už jsou docela vidět ty rozdíly, kdo jako má větší ty školní dovednosti, někdo menší, ale že by tam vyloženě někdo jako vyčuhoval, že by byl nadaný, tak to si myslím, že ne. A tady v té druhé třídě si zatím nejsem vůbec jistá. Myslím si, jakože zatím se mi tam nejeví nikdo, že by byl nějak extra nadaný, že by mu šlo jako všechno. Ted'ka jsem tam dávala v matematice takové logické čtverce, tak mi to vypočítal teda jenom jeden žák, jemu to docela šlo. Sice jsem mu musela ukázat jeden princip, ale těch čtverců tam bylo asi osm, a ostatní vůbec nevěděli, co s tím. Takže ten by se mohl jevit, že by mohl být nadaný na nějaký logický matematický úvahy.“*

Kategorie 5: Poradenství

Tato kategorie zahrnuje 128 kódů a obsahuje témata školského poradenského zařízení, identifikace nadaného žáka, podpůrných opatření a individuálního vzdělávacího plánu.

Nominace žáka jako nadaného

První oblastí bylo odpovědět na otázku, co bude respondent dělat, když si bude myslet, že má ve třídě nadaného žáka. Antonín s potenciálně nadaným žákem pracuje individuálně, zatím situaci nepotřeboval konzultovat. Beata, Carla, Eva a Filipa by situaci konzultovaly s kolegy a s pracovníkem školního poradenského pracoviště.

Eva by si nejdříve snažila potvrdit své podezření prací s daným žákem. Zadávala by mu úkoly, které by mohly být pro daný ročník těžké. Zaměřila by se na oblast, na kterou by

se jí jevil nadaný. Následně by informovala rodiče. Dalším postupem by byla spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou a případné potvrzení, nebo vyvrácení podezření.

Respondentka Diana v rozhovoru uvedla, že mají na základní škole k dispozici tabulku, do které mohou vepsat jméno potenciálně nadaného žáka. Vedení však učitelům zakázalo vyplňovat kolonku, pokud žák není oficiálně diagnostikován. Žádný žák na dané základní škole potvrzení o nadání nemá, tudíž nikdo tabulku nevyplňuje.

Antonín: *„Přiznám se, že jsem ještě nebyl v situaci, kdybych si říkal, že bych to chtěl řešit ještě s někým dalším ze školského systému, takže jsem vždycky pracoval s tím žákem jenom individuálně.“*

Respondentka Beata by při podezření nejprve šla za kolegou. Přemýšlela, že by také navštívila školní družinu. Beata: *„Záleží, kdo by na té škole byl. Pokud by tam byl speciální pedagog, možná za ním. Ale kdyby tam nebyl, šla bych za výchovným poradcem. Každopádně takové záležitosti řeší PPP, případně SPC. Takže výchovný poradce je osoba, která je pověřená takové věci řešit.“* Po poradě ve škole by následovala spolupráce se žákovými rodiči.

Carla by, podobně jako Beata, situaci konzultovala s kolegy. Carla: *„Nejprve bych si promluvila se svými kolegy, pak bych zašla za školní poradkyní a řídila se jejími pokyny. Nemělo by chybět ani setkání s rodiči, se kterými bych probrala, jak budu s žákem v hodinách pracovat.“*

Diana se vyjádřila k pedagogickým radám a k vyplňování tabulky při podezření, že je žák nadaný. Diana: *„Tam máme od vedení tabulku, do které se vyplňují různé informace. Mimo jiné tam je i kolonka ‚Žáci nadaní‘, tak jsme tam občas někoho vyplnili. Tak občas jsme tam zkusili někoho vyplnit, a bylo nám právě řečeno, že tam nemůžeme napsat jen tak někoho, u koho co si myslíme, že je nadaný. Ale že tam musíme napsat jediné toho, kdo má papír z poradny. Takto nám to bylo řečeno, že u nás vlastně nikdo žádný papír na nadaného žáka nemá a že se tam ani nebudou posílat.“*

Eva by žáka pozorovala, aby se ujistila, zda se jí opravdu jeví jako nadaný žák. Eva: *„(...) jestli tam jsou ty předpoklady k tomu, zkusela bych mu dávat teda nějaký ty těžší úkoly, složitější. Možná bych si ho vzala třeba na doučování, kde bych s ním zkusila nějaké pracovní listy, nějaké úkoly, které by právě byly zaměřené už na oblast, ve které by se měl jevit jako nadaný. (ticho, přemýšlí) Tak bych o tom informovala teda rodiče, že si myslím,*

že by tam nadání na určité věci mohlo být, a poslala bych je do pedagogicko-psychologické poradny, aby jim to tam buď potvrdili, nebo vyvrátili, a dál by se s tím žákem dalo jinak pracovat.“

Filipa by situaci konzultovala s odborníky, kteří by jí poradili správný přístup. Filipa: *„Jak tam je školní metodik prevence a ten školní poradce, asi výchovný poradce. Šla bych asi za tím výchovným poradcem. (ticho, přemýšlí) Anebo speckař, kdyby tam byl, tak speciální pedagog.“*

Diagnostikovaný nadaný žák

Další oblastí byl postup při zjištění, že byl žák diagnostikován jako nadaný. Antonín a Beata by ideálně spolupracovali se školským poradenským zařízením. Carla by se šla poradit se zkušenějšími kolegy a za pracovníkem školního poradenského pracoviště. Diana, Eva a Filipa by také situaci konzultovaly s pracovníkem školního poradenského pracoviště. Beata považuje komunikaci s rodiči za důležitou, Antonín a Eva by si přečetli dokumenty ze školského poradenského zařízení. Carla považuje za cenný nástroj internetové skupiny pedagogů, kde sdílí své zkušenosti a nápady.

Respondent Antonín by chtěl spolupracovat se školským poradenským zařízením a seznámit se s dokumenty z tohoto zařízení. Antonín: *„Samozřejmě bych se chtěl seznámit s tím, jaké jsou tedy ty jeho opatření, jaký je ten specifický program. No vlastně nevím, co bych dělal.“* V dokumentech by bylo uvedeno, jak podporovat žáka. Antonín: *„Tomu bych se samozřejmě maximálně věnoval, abych mu vyšel vstříc, ale co se týče jakoby té moje iniciativy, kdybych teda dostal jako informaci, že teda jako jeden je nadaný, tak se přiznám, že nevím, kam bych šel. Určitě by se nabízelo jít na internetové stránky toho katalogu podpůrných opatření, kde bych mohl dostat víc informací a právě to, kam odkázat nebo kam jít dál.“*

Beata: *„Ideální plán by byl takový, že ten, kdo tu zprávu napsal, udělal by si na mě čas, když bych potřebovala poradit. Zodpověděl by mi na otázky. (...) Takhle, my bychom měli dostat doporučení, a to by mělo být pro nás závazné. Nevím, jak to je se zprávou nebo doporučením nadaných žáků. Nikdy jsem je neviděla. (...) Předpokládám, že rozšířit učivo v té oblasti, která mu jde.“*

Beata: *„Podle mě jde především o komunikaci s rodiči. Jestli neuvažují o víceletém gymnáziu. Nebo právě o nějaké škole zaměřené, nějakém kroužku, možná spolku. Aby ty výzvy, řekněme, pro něj byly adekvátní i v té třídě. Zkusit mu, nevím, jestli vyloženě říct víc,*

ale možná (přemýšlí) no, to je zas takový, aby potom neměl pocit, že to jakoby odnáší. Že se musí učit mnohem víc. Myslím si, že je hodně zajímavé, aby neměl pocit (ticho). To, co dělají ostatní, mu jde v klidu, že se na něj nakládá víc, a potom vlastně už by to třeba mohlo být, že mu něco nepůjde, a to by mu nemuselo být komfortní. (ticho, přemýšlí) Zajímavý.“

Carla: „Zašla bych za svými zkušenějšími kolegy a za školní poradkyni/psycholožkou. Jako cenný nástroj pro inspiraci považuji i facebookové skupiny, na kterých učitelé často sdílí své zkušenosti a nápady. Taky bych si domluvila schůzku s rodiči žáka a přijala některá preventivní opatření, kdy bych věnovala zvýšenou pozornost tomu, zda se tiše ve třídě nerozjíždí šikana.“

Diana: „Tak bych šla za naší speciální pedagožkou, která by mě asi měla nějakým způsobem navést, jak to poradna stanovila a co se píše od poradny.“

Eva by si přečetla doporučení ze školského poradenského zařízení „(...) kde bych se asi dočetla, jako v čem vlastně je nadaný a jak bych s ním měla pracovat, takže bych si to určitě přečetla a snažila bych se postupovat podle toho. Možná bych si to zkonžultovala se speciálním pedagogem u nás na škole, který by mi s tím měl dokázat poradit a měl by mi pomoci, jak s takovým žákem jako pracovat, a asi bych jela podle toho doporučení a potom bych viděla.“

Filipa: „Tak právě půjdu za tím odborníkem, nějakým tím metodikem nebo výchovným poradcem. S tím to zkonžultovala a potom případně do poslat do poradny. Kde by se na něj zaměřili a určili přesnou diagnózu. Tu by mi dali. A věděla bych, jestli je nadaný.“

Spolupráce se školským poradenským zařízením

Následující oblastí byla spolupráce se školským poradenským zařízením. Respondenti se shodli, že nemají zkušenosti se spoluprací se školským poradenským zařízením při podezření na nadaného žáka. Antonín přiznává, že nezná postup, jak se spolupracuje se školským poradenských zařízením. Poradil by se s kolegy. Diana má zkušenosti se spoluprací s ŠPZ při diagnostice žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Beata, Carla a Eva mají teoretické znalosti. Filipa neví, jak se spolupracuje, ale zná postup v případě, kdy do školy přijdou dokumenty ze školského poradenského zařízení.

Respondentka Beata nezná realitu této spolupráce. Beata: „Ale z reality neznám, jak to funguje. Jestli mohou zavolat do zařízení, poradit se. To nefunguje. Občas mám pocit, že v tom zařízení je dítě hodinu, tři. V PPP ho pozorují. Ale my ho hodnotíme každý den.“

Někdy je podle mě diagnóza udělaná příliš rychle na základě jednoho dne v poradenském zařízení. To dítě může mít lepší nebo horší den, když ho diagnostikují.“ Beata se dále vyjadřovala k nesprávné diagnostice: „Nejhorší je, že když udělají špatnou diagnózu, novou mohou udělat za velmi dlouho dobu. Nejde to nějak odvolat. Je mi jich líto.“

Carla má teoretické znalosti: „Učitel dostane od školského poradenského zařízení doporučená podpůrná opatření, která sestávají z toho, jak má učitel s nadaným žákem pracovat v hodinách, jak má k němu přistupovat a jak s ním má komunikovat. A pak také zajišťuje komunikaci s rodiči.“

Diana nemá zkušenost se spoluprací se školským poradenským zařízením při podezření na nadání. Diana: „Ale mám zkušenost s poruchami učení. Tak to probíhalo tak, že jsme se sešli se speciální pedagožkou. A sepsali jsme ten papír pro tu poradnu. Ten jsme vyplnili a odeslali poštou na tu poradnu. Pak si tam toho žáka pozvali a udělali vyšetření.“

Eva: „No, mělo by se s ním spolupracovat přes speciálního pedagoga, když teda na té škole ten speciální pedagog je. Pokud na škole speciální pedagog není, tak by to mělo jít přes výchovného poradce a přes zákonné zástupce.“

Filipa: „Tohleto vůbec nevím.“ Filipa: „A z poradny přijde zpráva a doporučení. S tím se pak pracuje. A individuální vzdělávací plán vypracovává škola. Učitel s tím poradcem. Pokud je žák starší, tak se na tom taky může podílet.“

Podpůrná opatření

Respondenti odpovídali na otázku, jaká podpůrná opatření může mít nadaný žák. Antonín a Beata nevěděli, jaká podpůrná opatření může mít nadaný žák. Carla si myslí, že může být nadanému žákovi poskytnuto doplňující učivo a individuální vzdělávací plán. Dále by zahrнула mimoškolní vzdělávání a přeskočení ročníku. Diana i Eva zmínily, že by takový žák mohl mít v podpůrném opatření speciální pomůcky. Eva dále hovořila o přeskočení ročníku, docházení na výuku do vyššího ročníku a o asistentovi pedagoga. Podle Filipy může být nadanému žákovi poskytnut první stupeň podpůrného opatření, asistenta pedagoga a mohl by docházet na výuku o třídu výš.

Antonín: „Nevím, jak můžou vypadat jeho podpůrná opatření, a jsem si jistý, že v tom katalogu bych se to dočetl.“

Beata: „Nevím. Předpokládám, že asi asistenta ne. Tam asi by nebylo potřeba. Diferenciovat ho ze třídy, si myslím, že taky ne.“

Carla si není jistá, která podpůrná opatření může mít nadaný žák. Carla: „(...) *myslím si, že by k nim mohlo patřit doplňující učivo, individuální vzdělávací plán, mimoškolní vzdělávání a přijímání prvků pro ozvláštňení výuky. Další možností by mohlo být přeskočení ročníku.*“

Diana si myslí, že nadaný žák může mít vlastní individuální vzdělávací plán. Diana: „*Jo, asi individuál a nějaké další pomůcky. (...) Ale myslím si, že třeba tu práci rozebrat z více pohledů, z více úhlů.*“

Eva: „*Tak může mít, může být přeřazen do vyššího ročníku na určité předměty nebo na celkové předměty, když splní nějaké ty zkoušky, tak můžete na ročník přeskočit.*“

Eva: „*Po domluvě s vyučujícím může mít, myslím si, že i přiděleného asistenta pedagoga, který s ním bude dělat jeho úkoly navíc, které by odpovídaly jeho úrovni. Může mít jiné učebnice, doplňující jiné pomůcky, které budou rozvíjet to jeho nadání.*“

Filipa: „*No tak určitě to první podpůrné opatření. To si pedagog zvládne určit sám a vytvořit nějaký pomůcky. A teda nějaký zajímavosti navíc k té práci, kterou právě probírají. No a potom by to určilo, právě to (ehm) nějaký centrum, A z toho by to potom vyplývalo, že by mohl mít třeba i individuální vzdělávací plán.*“

Filipa: „*Mohl by mít asistenta pedagoga. Myslím, že ve čtyřce, většinou to jsou podpůrný opatření čtyřka, že tam je právě nárok na asistenta, takže by ho mohl určitě mít, no. (hmmm) Nadaný klidně může chodit o třídu výš.*“

Individuální vzdělávací plán

Respondenti výzkumu vyjadřovali svůj názor k individuálnímu vzdělávacímu plánu. Antonín souhlasí s využitím IVP. Myslí si, že je to skvělý způsob pro učitele, jak vnímat žákovu odlišnost. Eva i Beata vidí smysl v tom, že do tohoto dokumentu mohou nahlédnout i další učitelé, budou tak vědět, jak se žákem pracovat. Eva si myslí, že je individuální vzdělávací plán výhodný především ve vyšších ročnících školy.

Beatu zaráží, že si individuální vzdělávací plán většina učitelů píše sama. Nevyjádřila se, zda s využitím IVP souhlasí. Domnívá se, že je důležitý zájem učitele o žáky. Sám učitel může žákům poskytnout určitou kompenzaci. Carla ani Diana nemají s IVP problém.

Antonín: „*Hmm, jsem rád, že existují individuální vzdělávací plány. (...) Myslím si, že je to skvělý způsob toho, jak ten žák může sám přemýšlet nad vlastním vzděláváním. To je vlastně docela důležité.*“ Antonín dále v rozhovoru uvedl, že je individuální vzdělávací

plán dobrý pro vyučujícího: „Je to nějaký systém, díky kterému ten vyučující je do jisté míry jako donucen vnímat tu odlišnost toho žáka, je takový jako donucovací prostředek té individualizace, svým způsobem, ale zároveň to vlastně dává tu informaci všem součástem. To vzdělávání je k těm spolužákům, tomu žákovi i tomu vyučujícímu, i těm rodičům. Jasně a už je jako na tom vyučujícím, jak informuje ten kolektiv, jak to udělat citlivě, aby ten žák nebyl vylučovaný.“

Beata: „Myslím si, že pro nás, pro učitele, pokud jsi empatický učitel a znáš toho žáka, asi sama pro sebe ho nepotřebuji. Myslím si, že člověk za prvé si má načíst literaturu, pokud má žáka s čímkoliv, a neví o tom nic. To je první věc. Měl by se o to zajímat, ať už to jsou nějaké webináře. Měl by se o to zajímat (...) Podle mě to je jen o tom, že vycítíš, musíš ty děti vnímat. Když vidím, že dítě tápe, že něco potřebuje, tak poskytnout mu učivo tak, ne že bych mu to vyloženě ulehčovala, musí splnit, co má, ale s tím, že mu třeba víc poskytneš nějakou kompenzaci.“

Carla: „S individuálními plány nemám žádný problém, každý jsme jiný a máme své vlastní potřeby.“

Diana: „Myslím si, že u těch, co mají nějaké poruchy učení, dyslexie a tyto všechny ‚dys‘, tak tam se to dá zvládat, dá se na to brát i zřetel. Respektive už jsem na to asi i zvyklá z těch všech akcí nebo i z té vlastní učitelské dráhy. Ale ti nadaní (ticho, přemýšlí), jak jsem se s tím prostě nesetkala, nikdo s námi o tom vlastně ani nechce pořádně mluvit, tak vůbec nevím, jaké by to vlastně bylo pro mě.“

Eva: „Zrovna mám jeden individuální vzdělávací plán vypracovat pro žáky SVP. Já si myslím, že je to dobrý, že ty individuální vzdělávací plány jsou fajn. Hlavně si myslím, že to je dobrý, když už pak ve vyšších ročnících, tam se střídají učitelé a každý do něj může nahlédnout, aby se dodržel ten jednotný styl u toho učení toho žáka, který to IVP určuje. Takže za mě ty IVP určitě mají jako smysl.“

Filipa: „No, když tam jak dítě, který hodně vyčnívá, protože jakýmkoliv směrem, tak je to určitě potřeba. Je důležitý, aby ten individuální přístup byl někde napsanej. Takže je to něčím určený, jak s ním postupovat a mít to nějak jako zapsaný už nejenom pro mě, ale i pro další učitele, který s ním přijdou do styku, takže je to určitě dobrý, ten individuální vzdělávací plán. Záleží taky, kolik tam těch dětí ve třídě je s tím individuálním plánem. Když už je to nějaký vyšší počet, tak je to určitě hodně těžký, s tím pracovat, protože už ta příprava

potom není jenom pro třídu, ale už tam je další jednatel a zas ten potřebuje něco jiného a další zas něco jiného. Když toho je pomálu, tak to jde. Pokud je jich ve třídě víc, tak je potřeba tam mít asistenta.“

Kategorie 6: Práce s nadanými žáky

Do této kategorie spadá 170 kódů. Náleží sem témata, jak poznat nadaného žáka, projevy nadaného žáka, práce s nadaným žákem ve výuce, metody a organizace výuky nadaného žáka.

Rozpoznání nadaného žáka ve třídě

Antonín se domnívá, že nadaného žáka pozná podle jeho chování. Může být zvědavý, nějakým způsobem se prezentuje jinak než ostatní. Kdyby se takto nechoval, potom by nadaného žáka nepoznal. Beata míní, že je důležité pozorování. Carla se staví proti stereotypu, že nadaný žák musí mít výborné známky. Eva má za to, že záleží na typu nadání. Vesměs se respondenti shodují, že nadaný žák může mít rychle hotovou práci, protože bude pro něj jednoduchá.

Antonín: „(...) nadaného žáka ve třídě poznám buď právě tím, že mi to sám nějak prezentuje, anebo nějakou svojí vlastní iniciativou v tom smyslu, že vidím, že se věnuje ještě nějaké další činnosti, že zvládne tu práci a třeba se věnuje tomu, že něco skládá, něco kreslí, něco čte nebo nad něčím hodně přemýšlí. Něco vytváří. Myslím, že kdyby to takhle neprezentoval sám nebo já neměl tu potřebu se ho doptávat, tak nemám žádnou šanci to poznat. Nebo když třeba jako je nadaný v něčem, čemu se věnuje doma, tak mám jako minimální šanci to odhalit.“

Beata si myslí, že pozná nadaného žáka pozorováním. Beata: *„Myslím si, že hodně pozorováním. Nejlépe jako učitel poznám nadaného žáka tím, že ho uvidím každý den.“*

Respondentka Carla se domnívá, že je to velmi individuální záležitost. Carla: *„(...) nadaného žáka nemusíme vždy poznat okamžitě, někdo může tiše sedět v lavici a věnovat se jiným produktivním činnostem, někdo pro změnu může narušovat chod celé hodiny.“* Carla by se snažila vyhnout stereotypům, že nadaný žák musí mít výborné známky.

K tomu se vyjádřil také Antonín. Oba se shodují, že nadání neznamena, že bude žák vynikající v předmětech. Antonín: *„Jako že to, že je nadaný, přece neznamena, že musí dělat místo středoškolské vysokoškolskou češtinu. To určitě ne. Právě jako já si myslím, že to hlavní je zjistit, jako v čem je nadaný, a uzpůsobit to jeho potřebám.“*

Diana: „*Tak očekávám od něho takové výstupy, že je rychlejší, že mu to rychleji docvakne, když se něco takhle řeší, že je schopný přijít i třeba na jiný způsob řešení nějaké úlohy. A že je ochotný i pomáhat ostatním a pomoci jim to i vysvětlit.*“

Eva: „*No já si myslím, že záleží, na co to nadání bude mít, protože nadaný asi nemůže být na všechno. Ale myslím si, že asi na všechno jako nebude, na všechny ty vzdělávací oblasti. Ale právě že se to pozná tím, že má třeba práci rychle hotovou, dodatečnou práci. Taký vidím, že ta dodatečná práce, když má práci rychle hotovou, tak začnu zkoušet mu dávat trochu těžší ty pracovní listy. Nebo mu dám tu dodatečnou práci na to logické uvažování, kritické myšlení a myslím si, že tam se to tímto projeví, že zvládá těžší úkoly.*“

Filipa: „*Myslím si, že to bude takový dítě velice zvědavý. Možná bude i vyrušovat, protože se mu bude zdát jednoduchý to, co se bude probírat. (hmm, přemýšlí) A pak taky, když bude mít hotovo, tak třeba bude vyrušovat nebo provokovat ty ostatní. Může bejt dost různých projevů.*“

Projevy nadaného žáka

Respondenti mluvili o tom, jak se nadaný žák podle nich projevuje. Podle respondentů mohou mezi projevy nadaného žáka patřit vyspělé názory, nepozornost, aktivní spolupráce při hodině, snaživost a rychlost ve vypracování úkolů a žákovo vyrušování.

Antonín: „*Může se to projevovat právě něčím, co dělá ručně, něčím, co říká, třeba samozřejmě ve výchovných předmětech se to lépe poznává. Když se budeme bavit na nějaká obecná témata, budu se ptát na názory těch lidí, tak se to určitě pozná tím, že ty jeho názory jsou vyvrážděnější u něčeho, nebo naopak, že nadaní žáci to mívají často tak, že jsou něčím nadaní, a naopak něco jakoby víc potlačují. Nebo se tomu nevěnují, takže právě naopak, třeba v něčem by mohl být hodně jako oslabený. A v něčem velmi jako nadaný, budou tam jako rozdíly.*“

Beata: „*Někdy těžko říct. Spoustu dětí, které jsou velmi chytré, tak mohou být nepozorné. To znamená, že tu pozornost jim vracíme. Mohou být zbrklé, protože to chtějí mít rychle hotové. Nebo naopak mohou být velmi pečlivé, takže to třeba nestihnou. Myslím si, že docela těžko.*“

Carla odpověděla, že nadaný žák může mít různé projevy. Carla: „*Může aktivně spolupracovat s učitelem, horlivě mu pokládat doplňující otázky, anebo naopak bude pasivní, odmítat pracovat nebo upoutávat na sebe pozornost. (mmm) Podle mého názoru ve*

většině případů jsou nadaní žáci introvertnější povahy a často se setkávají s nepochopením svých vrstevníků. Vlastně budou spíše vyhledávat společnost starších žáků. Taky mohou být vůči sobě příliš kritičtí, pokud si s něčím nevědí rady.“

Diana: „*No doufám, že nijak. Doufám, že zapadne jako ostatní žáci. Ale samozřejmě je možný, že si člověk hnedka představí takový ty typický šprty, ale doufám, že doufám, že už jsou ty děti schopné se zapojit i do normálního klasického fungování v té třídě.*“

Filipa: „*Že se bude nudit v té třídě. Bude rychle hotový s úkoly.*“

Možnosti vzdělávání

Respondenti odpovídali na otázku, jaké jsou možnosti vzdělávání nadaného žáka. Antonín znal pojmy *enrichment* a *akcelerace*. Beata zmínila rozšíření učiva, Eva hovořila o mimoškolním vzdělávání. Filipa mluvila o docházce do jiné třídy, o pomůckách a prohloubení učiva. Diana neuměla odpovědět na možnosti vzdělávání pro nadané žáky. Překvapilo ji, že by mohly existovat školy či třídy zaměřené na nadané žáky.

Antonín: „*Slyšel jsem o možnosti enrichmentu nebo akcelerace. Většinou to je propojený. Takže může na jeden předmět docházet do vyššího ročníku nebo bude rozšířené učivo. Učí se do větší hloubky.*“

Beata: „*Můžeme mu rozšiřovat učivo.*“

Podle Carly je pro úspěšný rozvoj těchto žáků „*důležité zejména mimoškolní vzdělávání, zájmové činnosti či spolupráce s organizacemi typu Mensa.*“

Eva: „*Třeba mimoškolní vzdělávání, jak chodí na nějaký kroužky.*“

Filipa: „*Tak mohl by třeba přejít do jiné třídy buď na ten předmět, nebo na víc předmětů. A mohl by mít různé pomůcky. A nějaký nástavby. Ve smyslu učení navíc, hlouběji.*“

Metody výuky

Další oblastí, která je zařazena do této kategorie, jsou metody výuky při vzdělávání nadaného žáka. Eva přemýšlela nad využitím individualizované, individuální a skupinové výuky. Filipa neví, jaké metody je vhodné využít.

Antonín by se snažil nepřetěžovat žáka. Není samozřejmé, že nadaný žák zvládne vše. Nedovede si představit, že by měl hodinu speciálně pro nadaného žáka. Dal by nadanému žákovi možnost rozšíření učiva. Beata mluvila o badatelských metodách, metodách ke

kritickému myšlení a tematicky integrované výuce. Carla by se snažila rozvíjet potenciál nadaného žáka a zahrnout skupinovou i samostatnou práci, projektovou výuku, diskusi, soutěže a exkurze. Diana považuje frontální metodu za nevhodnou u výuky nadaného žáka. Využila by projektovou výuku a prohloubení učiva.

Antonín: „Nevím, jak bych to řekl, ale určitě je dobrý se ujistit, že ho nepřetěžujete, protože to, že je nadaný, neznamena, že má nějakou větší kapacitu, že to zvládne.“

Antonín: „Takže co se týče těch samotných metod, tak to neznamena, že mu jako dám víc toho samého učení. (...) Jako dobře, tak jako zvládáš to samý, co ostatní, tak to znamena, že máš jakoby prostor, kdy se můžeš věnovat tomu, čemu se ty věnovat chceš. Zase záleží na tom, kolik by tam asi těch nadaných lidí bylo. Kdyby byl jeden, tak si neumím představit, že bych mu vytvářel jako celou speciální hodinu. To není podle mě reálný, ani bych to nechtěl dělat, protože si myslím, že byl ho to vylučovalo z kolektivu, takže bych určitě chtěl, aby do jistý míry některé aktivity dělal vždycky s ostatními, aby byl součástí toho kolektivu. Ale určitě bych chtěl, aby měl jakoby možnost dělat práci navíc, takže bych to viděl tak, že bych tu hodinu koncipoval jako nějaký základní účel a pak rozšiřující a dával bych mu tu možnost, to rozšíření učiva.“

Beata: „Třeba badatelské. Jde o to, že si budou moct o tématu, které je zajímavá, zjistit víc. Potom, pokud nepůjde vyloženě o introverty, mu třeba ráno vyčleníme prostor a ukáže nám, sdělí, co se nového dozvěděl. Myslím si, že to je přínosné pro něj i pro ostatní. Ti mohou být rádi, zvyknou si, že řekne nějaké informace, které ví, které zná. Samozřejmě v určitých mezích, na kterých se s nadanými žáky domluvíme. Ve třídě se má jeho práce uvést způsobem, že si o něčem přečetl a chce to sdělit třídě. Ne tak, že je nadaný, a proto má úkoly navíc. Aby to nadaný žák nebral jako nějaký nátlak a ostatní, že má pro ně být vzorem.“

Beata: „Metody ke kritickému myšlení RWCT. Reading and Writing for Critical Thinking neboli Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Jsou to metody, kam například patří čtenářské dílny. Především se do nich řadí aktivizující metody, jako je brainstorming; vím, chci vědět, dozvěděl jsme se; potom insert-metoda. Žák podtrhává podle barviček, co se dozvěděl. Patří tam spousta dalších věcí. Když si chci nějakou novou metodu najít, čerpám z metodického portálu. Když plánujeme výuku nebo nás učí, tak jedeme podle EUR-modelu, což je evokace, uvědomění, reflexe. Vychází z RWCT-metody.“

Beata: „Ještě mě napadá, že je projektová výuka velmi těžká na přípravu. Častěji se používá tematicky integrovaná výuka. To znamena, že se vezme jedno téma a to se zakomponuje do

všech předmětů třeba na dva tři dny. To může být i fajn, protože tohle dítě (pozn. myslí nadaného žáka), můžeš mu třeba říct, řekněme, že se jmenuje Honza. Hele, Honzi, budeme dělat toto, vím, že to máš rád. Co kdyby sis zítra zkusil něco připravit? Něco, co tě z toho zaujalo, co tě baví. Můžeš nám to odvyprávět. Takto nám jeden hošík, zaseli jsme semínko, a on nám namaloval strukturu toho, jak semínko postupně roste, jak mu přibývají kořeny. Byl v první třídě.“

Carla mezi vhodné metody řadí ty, které mohou nadaným žákům umožnit využít a rozvíjet jejich potenciál, „a zároveň zahrnují tvůrčí činnost, tedy například skupinová a samostatná práce, projektová výuka, diskuse, soutěže a exkurze“.

Diana nepovažuje za vhodnou frontální metodu. Také si myslí, že není dobré striktní dirigování žáka. Diana: „Jako jednoznačně prostě projekty, zapojovat do různých činností. A dávat jim právě třeba to prohloubení nějaké látky, ale určitě ne jako teď – udělej tohle, tohle, tohle... Spíš jim dát nějakou určitou volnost, aby se i sami zaměřili na to, co by třeba chtěli z té dané látky zjistit víc.“

Eva: „Tak já si myslím, že to by asi byla nejlepší individualizovaná výuka. Samozřejmě, aby teda se mohly rozvíjet ty jeho schopnosti a dovednosti. Individuální výuka by taky šla a myslím si, že by i skupinová šla, kdyby tam těch nadaných žáků bylo třeba víc, tak by se udělala skupinka těch nadaných žáků a pracovali by si teda samostatně, nebo v té skupince.“

Filipa: „Ty asi nevím. Jako jak v tom oboru ještě moc nejsem, nemám přehled, tak k tomu moc neřeknu.“

Organizace výuky

Rozhovor se dotkl i tématu organizace výuky. Antonín uvedl, že by záleželo na složení třídy. Zaměřil by se na spolupráci mezi žáky. Beata by využívala kooperativní centra. Myslí si, že je spolupráce důležitá. Carla by žákovi nabídla rozšíření vědomostí. Diana by postupovala tak, že by nejprve pracovala s celou třídou, jak je zvyklá, a zaměřila by se na zájem nadaného žáka. Eva by, stejně jako Diana, postupovala obdobně, jak má ve zvyku. Probrala by s žakovými rodiči možnost rozšíření učiva po splnění úkolů pro všechny. Filipa by si pro nadaného žáka připravila materiály, například literaturu, matematické úlohy, pro případ, kdyby měl rychle hotovou práci v hodině.

Podle Antonína je těžké odpovědět na otázku k organizaci výuky. Antonín: „Záleželo by, kolik je těch žáků, kolik je žáků ve třídě. Pak taky, jaké je složení třídy. Jestli tam jsou žáci s nějakým problémem. Zaměřil bych se na spolupráci mezi žáky.“

Beata: „Jsem jednoznačně pro kooperativní centra, protože to nejdůležitější, co můžeš v dnešní době dítě naučit, je spolupráce. To se potřebuje naučit každý. Spolupráce je důležitá. Je potřeba do práce. Nebo vrstevnické učení. To znamená, že jsou dva spolu. (...) Samozřejmě je důležité, jaké jsou děti. Pokud by jeden z nich byl autista, tak u něj to může být komplikovanější. Základ je vést děti v tom od první třídy. Vyhradit si třeba – a to si myslím, že pro něj by to bylo taky super – jeden den v týdnu, kdy jsou centra. Takže matematika, český jazyk a tak. On může být (tedy nadaný žák-autista) lídr skupiny, mít nějaký úkol, kdy má něco zjistit. Ale akorát to zjistí víc dopodrobna, víc informací zjistí. Dá se s ním pracovat, aby se při výuce nenudil.“

Carla: „Pokud by nadaný žák projevoval hlubší zájem o můj předmět, předkládala bych mu další možnosti pro rozšíření vědomostí. To by samozřejmě nemělo spočívat v pouhém vypracování nějakého pracovního listu navíc, který by žáka dostatečně nestimuloval.“

Diana: „To je dobrá otázka. Tak nejdřív bych vysvětlila celé té třídě cíl hodiny. Je to vlastně pro každého úplně stejný cíl, stejná látka. A pak jsem pak jsem zvyklá na pomoc asistentky, že jde k těm, co mají papír z poradny, a začne se jim věnovat. Dohodneme se třeba předem, jestli tam bude nějaké omezení, nebo naopak nějaké rozšíření. Asi tady, ale myslím si, že u těch s těmi podpůrkama, tak ti potřebují podle mě opravdu vysokou míru asistence. Zatímco ti nadaní si podle mě můžou jet tím svým vlastním tempem.“

Diana: „A jak říkám, zaměřit se na to, co chtějí oni. Takže tam už by třeba ten dohled stačil opravdu třeba toho vyučujícího nebo asistentky, zeptala bych se třeba: Tak mi řekni, na co jsi přišel dneska. Co jsi dneska zjistil navíc, co se ti líbilo? A přišel jsi třeba v tý matice na nějaký jiný počet? Jiný postup práce?“

Eva: „Asi stejně jako vždycky. Akorát bych zkusila, kdyby tam ten nadaný žák byl jenom jeden, tak bych se snažila po domluvě, teda s rodiči, že bych mu dávala nějaké učivo navíc, ale nejdřív by splnil tu práci, kterou má s ostatními. Mohl by ji dělat teda individuálně, protože by to pro něj bylo lehčí. Ten zbytek třídy nad tím stráví více času. Podle toho, na co by měl to nadání, tak bych se snažila rozvíjet to jeho nadání. Takže nejdřív bych to udělala tak, že by probral s námi látku, kterou probíráme. Psal by s námi všechny písemky, testy, a potom bych tam i asi zhodnotila tu jeho samostatnou práci.“

Filipa: „Když by byl rychlejší a teď by jako koukal po ostatních, tak bych pro něj měla připravený různé zajímavé knížky, tak by měl potom možnost, kdyby to bylo v češtině, tak si právě může jít k té knížce a zaobírat se tou knížkou. Nebo by byly připravené další zajímavé slovní úlohy do matematiky. Prostě vždycky být připravená ještě nad to, kdyby náhodou vyšel čas, tak aby měl vždycky co dělat.“

Práce s nadaným žákem ve výuce

Další téma bylo práce s nadaným žákem ve výuce. Diana by při práci s nadaným žákem nejprve pracovala s celou třídou a následně by přistoupila k práci s nadaným. Antonín zastává názor, že se nadaný žák může věnovat svému tématu po splnění práce ve výuce. S tím se shoduje také Beata. Podle Antonína je výhodná skupinová práce. Beata si myslí, že je namístě udělat z nadaného žáka druhého učitele. Antonín má podobný názor, a to, že nadaný žák může učit ostatní žáky.

Podle Diany jsou nadaní žáci práce navíc pro učitele. Musí si vypracovat přípravu navíc pro daného žáka. Je to zátěž pro učitele. Eva si k tematice práce s nadanými žáky myslí, že je toto téma ve školství krátce. Podle ní málokdo umí správně pracovat s těmito žáky.

Antonín míní, že je výhodné, když se nadaný žák zaměřuje na nějaké téma. Antonín: „Může se tomu věnovat, když má svou práci hotovou.“ Dále respondent mluvil o skupinové práci. Nadaný může učit ostatní žáky. Antonín: „To je jako vlastně skvělý způsob. Ne v každém kolektivu to jde, protože často tam jsou tak velké rozdíly, často i jako rozdíly vztahový, ty lidi se navzájem nemají rádi, takže pak se těžko dají skupinové práce, no.“

Beata: „Myslím si, že je fajn udělat z něj druhého učitele. Ráno přijde: Tohle jsem si připravil. Fajn, pojd' nám to ukázat. Máš teď čas? Jdi si dělat flipbook, lapbook... (ticho, přemýšlí) Myslím, že je namístě používat nějaké logické úlohy. Pokud bude výborný v matematice, tak mu třeba dávat úlohy z klopánka.“

Beata: „Kdyby byl žák nadaný a měl autismus, tak by měl asistenta. To znamená, že by potřeboval mít jasně nastavený každý den, aby věděl, co se bude dít. Aby přesně věděl, kde jsme, co bude potřebovat. To záleží, jak by se u něj autismus projevoval. Může to být, že mu mohou vadit pachy, určité zvuky. Takže je vždy důležitý upozorovat, jestli je mu něco nepříjemné. Druhá věc je ta, že je třeba schopný sedět ve svetr, i když mu je teplo, potí se. Asi bych zjistila, co ho baví. Každý autista má něco, ať už to je vesmír, o jednom takovém vím. Mohou to být třeba vlaky. Určitě je nejdůležitější mít s ním dobrý vztah. Naučit se ho

brát, aby on bral mě. Aby mezi námi nebyl nějaký zádrhel. Co jsem slyšela z doslechu, paní učitelka musela každý den nosit stejný parfém. K Vánocům dostala od manžela parfém Chanel. Jakmile si ho jednou vzala do třídy, hošík na ni začal rvát: „Krávo, krávo!“ Musela změnit parfém. (chvíle ticha) Takže individuální přístup, ale to je u každého dítěte. Prostě zjistit podmínky, ve kterých se mu pracuje nejlíp. Některým dětem může vadit například určité světlo. Když by byl na škole speciální pedagog nebo psycholog, bývají ve škole místnosti, kam když mají autisti potřebu, že nutně nezvládnou situaci, třeba jdou do té místnosti a pak se uklidní. Podle mě záleží na vybavení té školy, a jak se to projevuje u daného dítěte. U některých dětí se to projevuje tak, že jsou klidné, uzavřené, nepovídají si s učitelem, nenavazují oční kontakt. Mají veliký problém s emocemi. Ale u některých se to projevuje s křikem.“

Beata: „V Ostravě je třída nadaných žáků. Já znám paní učitelku. To jsou děti, které jsou nadaní žáci. Je to třída, kde se učili čist globální metodou. Jedou hlavně v projektech. Ale to jsou děti, které si samy sednou k učebnici latiny a učí se. Udělají si svůj vlastní atlas těla, popíší mozek v latině. Tohle podle mě udělá jen takové dítě. Já si myslím, že je důležité mu dát příležitost. Ne další pracovní list. Ale dám ti prostor pro to, vytvořit prostor, aby ses projevil. Třeba knížky, miluje knížky. Zjistím, co má rád. Půjčím mu na to knížky, tablet, ať se zapojí do toho technologie. Pojmové mapy. Cokoliv. Videá.“

Carla: „Snažila bych se ho motivovat k rozvoji svého potenciálu, ale v žádném případě bych ho do ničeho nenutila. (ticho, přemýšlí) Myslím si, že u nadaných žáků je obzvláště důležité, aby učitel vystoupil ze své role informátora a stal se jakýmsi průvodcem na cestě za vzděláváním.“

Diana si myslí, že nadaní žáci představují větší pracovní zátěž pro učitele. Ostatním žákům se speciálními vzdělávacími potřebami dá učitel méně úkolů, ale u nadaných je tomu naopak. Diana: „Zatímco máme poruchy učení, tak jim vlastně člověk dá toho míň. (...) u těch nadaných je potřeba si udělat ještě jednu přípravu, a to už by ty lidi nedělali.“ Nejprve by zadala všeobecné informace celé třídě a následně by mohla jít za nadaným žákem „a zeptat se ho a pak třeba i nabídnout, jako jestli to chce ukázat jinačím způsobem svým spolužákům, ten jinačí postup nebo ty jiné informace, třeba v rámci referátu prezentace.“

Eva se domnívá, že je téma nadaných žáků ve školství krátce. Eva: „Já si myslím, že tohle téma, těch nadaných žáků je tady docela krátce, že se dřív na to nekladl takový důraz, jako se klade teďka, že se to rozšířilo až poslední dobou, takhle i pro ty vyučující, si myslím, že je

to docela náročný, protože málokdo se s nadanými žáky setkal a málokdo s nimi umí správně jako pracovat. “

Filipa: „Kdybych byla s celou třídou, zadala bych práci třídě. On by samozřejmě taky pracoval. Měli by práci společnou. A potom, když by to měl dřív, nebo měl k tomu doplňující otázky, tak se mu věnovat, zatímco by ty ostatní pracovali. Tak asi tak. “

Kategorie 7: Přípravenost na práci s nadanými žáky

V této kategorii je zahrnuta otázka, zda si respondent myslí, že ho vysoká škola připravila na výuku nadaných žáků. Do kategorie bylo přiřazeno 21 kódů.

Antonín a Beata se shodují, že informace z vysoké školy nestačí. Začínající učitel musí sám projevit iniciativu. Univerzita mu může ukázat, kde jsou zdroje informací, ale vzdělávání je na studentech. Je na nich, jakým způsobem budou pracovat s informacemi. Carla, Diana a Eva si myslí, že je vysoká škola nepřipravila na práci s nadanými žáky. Pro Filipu je představa nadaného žáka velmi abstraktní. Neumí si ho představit a nedovede odpovědět, zda je připravena vyučovat nadaného žáka.

Carla má za to, že ji vysoká škola nepřipravila. Carla: *„V mém případě bych uvítala, kdybychom se v seminářích více zabývali danou problematikou – čili úprava výuky na univerzitách.“* Carla se v rozhovoru vyjadřovala, že se nedostatečně věnovali některým tématům. Diana si myslí, že by na vysokých školách měli učit pedagogové z praxe. Na otázku, podle čeho usuzuje, že ji vysoká škola nepřipravila na výuku nadaných žáků, odpověděla: *„Tam jsou neschopní.“*

Antonín si myslí, že ho vysoká škola do jisté míry připravila. *„(...) i když nevím všechno, tak si myslím, že vím, kam se mám obrátit. Víم, jak se to dozvědět. A až se s tím problémem setkám, tak se s ním budu moct nějak poprat, že. Ale zároveň si myslím, že to je i moje iniciativa, že kdybych nedělal nějaký jako dobrovolný aktivity na té univerzitě, kdybych se fakt jako sám nesnažil, tak by mě nepřipravila.“*

Beata: *„Já si myslím, že vysoká škola mi dá informace. Ale je na každém z nás, jestli je chce přijmout. A pokud podle toho chce učit. (...) Teď je na nás, jak v sobě budeme řešit, jak to pojmem, jak nám to půjde. Myslím si, že až v ten moment, kdy se dostanu do praxe, začnu využívat informace, co jsem se dověděla.“*

Beata: *„Myslím si, že celá učitelská profese je o tom, že tě to baví. Děláš to, protože chceš. To je jako to dítě s autismem. Je to jiný. Ale musíš chtít. Prioritní musí být to. Za mě je*

nejdůležitější klima třídy. Učitel ho vytváří, ovlivňuje. Musí ten učitel chtít. Podle mě je to profese, která nekončí vysokou školou. Tak to není, je důležité se vzdělávat dál. Když to chceš dělat dobře. Postupně se to posouvá, poznatky jsou jinde.“

Carla: *„Nerada to říkám, ale vzhledem k tomu, co jsem řekla, spíše ne.“*

Diana: *„Absolutně ne.“*

Eva: *„Nepřipravila.“*

Eva si myslí, že by zvládla kolegům poradit se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ale v tematice nadaných by příliš nepomohla. Eva: *„Myslím si, že v nadaných žácích asi moc ne, jako co se týká jiných SVP, tak si jako myslím, troufám si říct, že ano, ale co se týká nadaných žáků, tak asi ne. Při výuce jsme si toho moc neřekli.“*

Vysoká škola Evu na práci s nadanými žáky nepřipravila. Eva: *„(...) studuju speciální pedagogiku, tak bych, jak už jsem tady říkala, že bych byla schopná poradit učitelům, kolegyním, když by tam měli žáka ADHD, dysgrafie, dyskalkulie, dysortografie, tak bych věděla, co bych jim poradila, ale kdyby za mnou přišli, že mají nadaného žáka, tak bych vlastně sama nevěděla a musela si hledat informace, což si myslím, že bych měla po škole vysoké speciální pedagogiky vědět.“*

Filipa si nedovede představit, jak nadaný žák vypadá. Filipa: *„(...) nedokážu si představit, že je takovej vzdělanej. Musí po tom vysloveně prahnout.“*

Filipa studuje třetí ročník magisterského studia. Ve výuce se o nadaných žácích téměř nezmínili. Mnoho materiálů si musí dostudovat. Filipa: *„Jako oproti jiným diagnózám, které jsme probírali, tak u tohohle jsme se nezdrželi skoro vůbec. Jenom jsme si řekli, že je to těžký poznat, ale víc k tomu si asi musím nastudovat sama.“* Na otázku, zda ji vysoká škola připravila na výuku nadaných žáků, uvedla, že zatím není připravená.

Kategorie 8: Vzdělávání učitelů na vysokých školách

V této kategorii bylo zahrnuto 21 kódů. Respondenti se vyjadřovali k tomu, co by změnili ve vzdělávání budoucích učitelů v problematice nadaných žáků.

Beata, Eva, Filipa by ocenily praktičnost výuky. Beata na vysoké škole neměla možnost nahlédnout do dokumentů, které dostanou učitelé ze školského poradenského zařízení. Ve výuce se dozvěděla o nadaných žácích, ale nikdy takového v základní škole neviděla.

Eva by se chtěla dozvědět, jak v praxi pracovat s nadanými žáky. Carla by uvítala úpravu výuky na vysokých školách.

Respondentce Beatě škola poskytla informaci, kde hledat informace. Ví, kde se může účastnit dalšího vzdělávání. Respondentka Filipa by takový přístup přivítala.

Antonín by ocenil předmět, který se týká nadaných žáků. „(...) protože si myslím, že je to jakoby problém našeho školství, že se hodně zabýváme těma, jak nějak látat ty mezery toho, jak pomáhat těm, kteří mají nějaký chyby. A zároveň vůbec nevidíme to spojení, že právě ti nadaní bývají často ti, co mají chyby, třeba často lidi, kteří nezvládají matematiku, jsou skvělí na češtinu a obráceně.“

Podle něj by měl být v nabídce předmět, který se zaměřuje na podporu lidí se speciálními vzdělávacími potřebami. Antonín: „(...) jakoby předmětu, kde se bavíme teda o tom, jak kompenzovat nějaký ty chyby, tak velká součást by měla být o tom, jak teda pomáhat těm, co jako mají někde chybu, tak jim pomoci, kde jim jako nabídnout ten prostor, aby rostli.“

Beata se na vysoké škole dozvěděla, jaké stránky nabízí webináře. Kdyby však neměla rodinného příslušníka ve školství, nevěděla by, jak vypadá zpráva a doporučení ze školského poradenského zařízení. Beata: „Učitelka nám řekla, že nám dokumenty nemůže ukázat, protože se tam píše všechno. Jsou to velmi citlivé dokumenty. Problém je v tom, kdyby si to někdo vyfotil a někde dal. Je to dobrou.“

Beata apeluje na praktičnost výuky. „Stejně jako ti nadaní žáci. Tak ať nám je ukáží. Ne že nám řeknou, jak se s nimi pracuje. Je to bezva, ale nikdy nebudu mít celou třídu nadaných žáků.“ Podle Beaty jsou na vysokých školách praxe špatně nastavené. Beata: „(...) za to může MŠMT. Protože to dává vysokým školám počet praxí, co máme mít. MŠMT na to nedá peníze a ani nerozšíří kredit těch hodin.“

Beata se zajímá o tematiku školství a baví se s učiteli. Čerpá ze zkušeností ostatních učitelů. Beata: „To vysoká škola neposkytne. Třeba teď tvořím pracovní listy v jednom programu, protože vím, že je to pro děti lepší.“

Carla: „V mém případě bych uvítala, kdybychom se v seminářích více zabývali danou problematikou čili úpravou výuky na univerzitách.“

Diana zastává názor, že na vysokých školách učí pedagogičtí pracovníci, kteří nikdy na základní škole neučili.

Diana: „No, já myslím, že to vyplývá z toho, co vlastně říkám celou dobu, že prostě na vysokých učí učitelé, kteří nás učí o tom, jak máme učit na základce, přitom sami na základce nikdy neučili, popřípadě učili třeba před 40 lety. Když jsem jim řekla, jak to třeba teďka chodí na základce, že prostě dítě nás pošle do prdele, tak oni: ‚To jako opravdu?‘ (...) Když jsem se jich zeptala, jak bych to jako měla řešit: ‚To určitě se neděje, nee.‘ Takže oni se ti vyučující ani nechtěli jako vyjadřovat k těmto otázkám.“

Eva by zařadila předmět. Eva: „Asi bych tam trošku víc jako rozpracovala, jak přesně s nimi v té výuce pracovat. (...) Docela fajn bylo, že jsme to měli na vysoké škole, prakticky ale je to tři roky zpátky, takže už si z toho moc nepamatuju, takže určitě by to chtělo, aby tam ten předmět byl častěji než jeden za semestr, aby se k němu občas vrátil.“

Filipa by uvítala předmět nebo kurz, kde by se dozvěděla více informací. „I to, jak je poznat, i to, jak s nima pracovat. Bylo by to dost přínosný.“

Kategorie 9: Další vzdělávání učitelů

V této kategorii bylo 45 kódů. Byla sem zahrnuta tematika dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a jeho možnosti. Dále kategorie zahrnovala kurzy a webináře. Na otázku, co je to další vzdělávání pedagogických pracovníků, respondenti odpovídali různě. Dotazovaní se shodli, že je to vzdělávání pedagogů, do kterého patří semináře, školení. Někteří se zmínili o celoživotním vzdělávání a o povinnosti pedagogických pracovníků se vzdělávat.

Antonín přiznal, že přesně neví: „Tak celoživotní vzdělávání. Myslím si, že v rámci celoživotka se na většině fakult dá toto vzdělání získat, ale přiznám se, že přesně nevím.“

Beata věděla o celoživotním vzdělávání z doslechu. Beata: „Okrajově o tom něco vím. Jedna moje spolužačka si chtěla dodělat český jazyk pro druhý stupeň. Řekli jí, že by si nejdřív musela dodělat první stupeň a následně jít na celoživotní vzdělávání. To mi přijde hrozné, když si řeknu, že jsme český jazyk měli. Myslím si, že celoživotní vzdělávání je to, když máš vystudovaný druhý stupeň a chceš jít učit na první. Myslím, že toto studium je zkrácené, na dva roky.“

Během studia jejich ročníku univerzita nabízela studium speciální pedagogiky v celoživotním vzdělávání. Beata: „Říkali, že nás každý bude chválit, budou nás chtít. Myslím si, že tak máme práce nad hlavu, a ještě si něco dodělávat.“

Beata: „V rámci školního roku my, učitelé, musíme absolvovat různé kurzy, školení.“

Carla: „Učitel je po ukončení studia povinen se nadále vzdělávat a prohlubovat si svou kvalifikaci.“

Diana: „Je to vzdělávání učitelů po vystudování vysoké. Každý učitel se musí vzdělávat.“

Eva: „Další vzdělávání, tak to jsou nějaké školení, webináře, samostudium, potom klidně i nějaký jako metodický vedení vzdělávání od jiných pracovníků od vedení školy.“

Filipa: „Já vím, že maj učitelé povinnost se dál vzdělávat. A jsou tam nějaký právě semináře, webináře a takový.“

Dalším tématem byla účast na dalším vzdělávání, využití kurzu, školení či semináře. Čtyři respondenti využili možnosti dalšího vzdělávání. Z nich se pouze jeden zúčastnil vzdělávání zaměřeného na nadané žáky.

Antonín se zúčastnil dětské univerzity, která byla mimo jiné zaměřena na nadané žáky.

Antonín: „Ano, mluvil jsem o dětské univerzitě. A zároveň vím, že třeba Metodický portál nabízí různé kurzy právě jako pro nadané žáky, tak i různě, jak tu výuku individualizovat. Takže tím s tímhle směrem se dá taky jít a už jsem to využíval.“

Beata tuto možnost nevyužila. „Když se mi nějaký webinář líbil, buď jsem měla výuku, nebo stál několik tisíc. Takže jsem si to rozmyslela.“

Carla: „Účastním se internetových webinářů, abych měla větší přehled.“ Carla se neúčastnila přednášky na téma nadaných žáků: „Zatím jsem nevyužila, ale v budoucnu bych ráda.“

Diana se vyjádřila, že jsou veliké nabídky dalšího vzdělávání pedagogů: „(...) vlastně skoro každý týden dostaneme přeposlaný e-mail od vedení o dalším možném vzdělávání pomocí různých webinářů, ta nabídka je obrovská, obrovská, a snažím se to i docela využívat, si myslím, třeba nevím, ale upřímně se neorientuji, jestli jsou na nadané, protože furt spoléhám nějakým způsobem na to, že mně to řekne ta speciální pedagožka, popřípadě výchovná poradkyně. Upřímně se o to já sama nezajímám.“

Diana se v poslední době zaměřuje na využití aplikací ve výuce. Diana: „Snažím se je používat neustále, ale co si budeme povídat, těm dětem se to potom nějakým způsobem ohraje, takže se snažím hledat jakoby další metody výuky. Jak by to šlo ozvláštnit a takhle. A pak jsem tam měla ještě něco, protože jsem vlastně učila teďka v té čtvrté třídě, tak jsem si našla nějaké webináře právě na ten první stupeň.“ Diana se nezajímá o problematiku nadaných, tudíž nevyužila žádné vzdělávání zaměřené na nadané žáky.

Eva využila školení pro pedagogy, ale neúčastnila se vzdělávání učitelů pro výuku nadaných žáků. „*Abych popravdě řekla, tak jsem asi ani se nikdy jako nezaměřovala na to, jestli nějaké to další vzdělávání v této oblasti je. Určitě by se asi nějaké školení našly, ale sama jsem to nikdy nehledala, takže vůbec nevím, jak je to tam teďka nastavený.*“

Filipa se neúčastnila žádného dalšího vzdělávání. „*Tak to jsem ještě nevyzkoušela.*“

Někteří respondenti měli přehled o poskytovatelích kurzů a webinářů pro pedagogické pracovníky. Antonín mluvil o Metodickém portálu, který nabízí různé kurzy.

Antonín: „*(...) vím, že třeba Metodický portál nabízí různé kurzy právě jako pro nadané žáky, tak i různě, jak tu výuku individualizovat. Takže tím s tímhle směrem se dá taky jít a už jsem to využíval.*“

Beata nikdy nevyužila možnost webináře nebo kurzu zaměřeného na výuku nadaných žáků: „*Sleduji Otevřeno, Step by step, Tvořivá škola a dalších pár stránek, kde jsou tyto webináře. Přiznám se, že jsem si žádného webináře o nadaných žácích nevšimla.*“

Carla se účastní webinářů pravidelně: „*(...) neboť vysokoškolskou přípravu nepovažuji za dostatečnou, ale přiznám se, že jsem ještě neabsolvovala žádný, který by byl zaměřen na nadané žáky. Myslím, že v květnu se koná nějaký kurz v Praze pod záštitou INFRA, ale toho se bohužel nebudu moci zúčastnit, protože v daném termínu zrovna píšu klauzuru.*“

Respondentka při rozhovoru uvedla: „*Co takhle sleduji nabídky na webináře a kurzy, přijde mi, že se více hovoří o problémových žácích.*“

Kategorie 10: Začínající učitel

Kategorie zahrnuje 16 kódů. V této kategorii respondenti odpovídali na otázku, co by podle nich pomohlo začínajícím učitelům pracujícím s nadanými žáky. Odpovědi byly různé. Beata by ocenila změnu systému přípravy učitelů a jejich uvádění do praxe.

Antonín nevěděl, co by pomohlo. Při doptání odpověděl, že si myslí, že legislativa není špatná a systém funguje. Antonín: „*Samozřejmě třeba učitelé by si zasloužili víc peněz, ale asi jde možná třeba často o školní kolektivy, že třeba když přijde nový vyučující jako začínající učitel do učitelského kolektivu, kde je ta atmosféra vyloženě jako negativní. Jakože kde je inkluze sprostý slovo a funguje to takhle, tak ta práce s nadanými žáky bude jako hodně těžká. Takže asi jde prostě o to. Nevím, jak se s tím dá pracovat.*“

Respondentka Beata chválila finský systém školství. *„Líbí se mi systém ve Finsku. Tři roky se chodí na univerzitu, je to tedy dril, ale pak jsou dva roky. Ukáží ti, jak se všechno přesně dělá. Za dva roky získáš schopnosti, dovednosti, kompetence, které potřebuješ k tomu, abys učila. Nenaivalí to na ně jako na nás tady po škole.“*

Beata: *„Myslím si, že největší úskalí začínajících učitelů je to, že na tebe navalí všechno a hned. A ty se v tom ztratíš. Pokud nemáš vnitřní balanc, tak tě to semele. Určitě jsou uvádějící učitelé top číslo jedna. Je to člověk, kterého se můžeš na cokoliv zeptat. Je fajn, že když učitel nastoupí do školy, má se na rovinu zeptat, za kým má jít, když tohle nebude vědět. Potom si půjčit nějakou knížku nebo si najít nějaké informace na internetu.“*

Carla by ocenila úpravu výuky na vysokých školách: *„(...) někdy mám pocit, že se největší důraz klade na věci, které v pedagogické praxi vůbec nevyužijeme.“*

Podle Diany by začínajícím učitelům pracujícím s nadanými žáky pomohla dobrá spolupráce se školním speciálním pedagogem. Diana: *„(...) dobrá spolupráce s tou speciální pedagožkou, která by mě informovala o těch výsledcích z pedagogické poradny, a která by mě navedla, jak to můžu dělat, popřípadě zkušenosti od starších kolegů, se kterými třeba tady na mé škole je dobrá spolupráce ohledně těchto informací.“*

Eva si myslí, že by se měli pedagogičtí pracovníci ve školství zaškolit v tematice nadaných žáků. Eva se vyjádřila následovně: *„Jelikož se na to teda klade teďka větší důraz, tak určitě by bylo dobrý, kdyby ty pedagogové k tomu byli proškolení třeba na začátku školního roku, kdyby aspoň věděli, jak toho nadaného žáka poznat nebo jak s ním jako pracovat. To už by potom bylo další, ale hlavní je podle mě, že ani ty pedagogové nepoznají, že to ten nadaný žák je, že prostě si řeknou: Jo, on je chytrý. Ale nepoznají to, že? Jasně, tam je určitý to nadání, takže určitě nějaké proškolení jako všeobecně pro všechny pedagogy v rámci školy. A potom teda pokud by někdo chtěl individuálně nějaké to školení nebo webinář jako soukromě, ale myslím si, že na začátku školního roku nebo v průběhu školního roku, kdy by to bylo celistvě pro celý sbor pedagogů, že by to vůbec ničemu neuškodilo.“*

Podle Filipy by začínajícím učitelům pomohlo *„(...) víc praxe, abysme měli třeba i doporučení od školy, kam se jít podívat, nebo si třeba i vyzkoušet práci. No stačil, stačil by ten přístup, jo, abysme měli, tak se z toho dalo hodně naučit.“*

4.6 Závěry výzkumného šetření

Výzkumné šetření diplomové práce bylo provedeno pomocí kvalitativního výzkumného šetření. Byly realizovány polostrukturované rozhovory se šesti respondenty a obsahová analýza internetových zdrojů. V informačních systémech vysokých škol, na kterých respondenti studovali, byly vyhledávány předměty zaměřené na nadané žáky.

Výzkumným cílem bylo odpovědět na výzkumné otázky (VO):

1.VO: Jakým způsobem probíhá pregraduální příprava učitelů v kontextu vzdělávání nadaných žáků?

2.VO: Jak jsou učitelé seznámeni s problematikou vzdělávání nadaných žáků před vstupem do učitelské profese?

3.VO: Jak vnímají svou připravenost učitelé pro práci s nadanými žáky v kontextu počáteční praxe?

4.VO: Zúčastnili se studenti během svého pregraduálního studia jiné formy vzdělávání/školení týkající se problematiky vzdělávání nadaných žáků?

K výzkumným otázkám byly přiřazeny specifické výzkumné otázky (SVO).

Výzkumné otázky:

1.VO: Jakým způsobem probíhá pregraduální příprava učitelů v kontextu vzdělávání nadaných žáků?

SVO: Jaké má respondent vzdělání?

SVO: Jak je na vysokých školách vyučována problematika nadaných žáků?

SVO: Setkal se respondent s nadaným žákem?

Respondenti výzkumného šetření jsou studenty českých vysokých škol. Studují programy Učitelství pro první stupeň základní školy, Učitelství pro druhý stupeň základní školy a jeden respondent studuje navazující magisterský program Speciální pedagogiky.

Z obsahové analýzy dat vyšlo, že vysoké školy nabízí předměty zaměřené na nadané žáky, ale předměty jsou zařazeny pouze v některých studijních plánech. Nejvíce těchto se vyučovalo na pedagogických fakultách Univerzity Jana Evangelisty Purkyně a Univerzity Karlově. Některé obory mají předměty zaměřené na nadané mezi povinně volitelnými či volitelnými předměty. Ve studijním plánu studovaného programu mají studenti uvedené povinné, povinně volitelné a volitelné (výběrové) předměty. Ve studijním plánu studenti

mívají seznam doporučených volitelných předmětů, mohou si však zapsat předmět vyučovaný na dané vysoké škole. Z rozhovoru vyšlo, že čtyři respondenti neměli ve svém studijním plánu vypsaný předmět zaměřený na nadané žáky. Antonín využil možnost Dětské univerzity, která se mimo jiné zabývala také prací s nadanými žáky. Tento předmět si zapsal jako volitelný. Respondentka Beata mluvila o povinných a povinně volitelných předmětech. Ve studijním plánu nemá nabídku volitelných předmětů. Diana nevěděla o žádném předmětu, který by byl v jejím studiu zaměřený na nadané žáky. Eva měla takový předmět povinný v bakalářském studiu speciální pedagogiky. Filipa bude mít předmět s tímto zaměřením ve vyšším ročníku studia. Mezi předměty, ve kterých se respondenti dozvěděli o nadaných žácích, byla Speciální pedagogika, Psychologie osobnosti, didakticky zaměřené předměty (například Didaktika matematiky, Didaktika českého jazyka), předmět s pedagogicko-psychologickým zaměřením. Respondenti odpověděli, že se ve studiu více zaměřovali na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Respondenti svou pregraduální praxi plnili především na běžných základních školách. Pouze jeden respondent se setkal při pregraduální praxi s diagnostikovaným nadaným žákem. Tři respondenti v době rozhovoru pracovali na běžné základní škole. Pět respondentů mělo zkušenost s prací ve školství. Respondent Antonín řekl, že má ve třídě dva nadané žáky. Tito žáci nejsou identifikováni jako nadaní, respondent si jejich nadání sám vypořádal. Ostatní respondenti potvrdili, že se někteří žáci jeví jako nadanější oproti ostatním, ale s nadaným se nesešli.

2.VO: Jak jsou učitelé seznámeni s problematikou vzdělávání nadaných žáků před vstupem do učitelské profese?

SVO: Jaké má respondent znalosti v oblasti nadání, nadaných žáků?

Bylo zjištěno, že respondenti mají vlastní představu, jak by se mohl nadaný žák projevat ve škole. Respondenti odpověděli, že nadaného žáka poznají podle jeho chování. Bude se chovat jinak než ostatní žáci. Může být zvědavý, mít rychle hotovou práci, která pro něj může být jednoduchá. Zároveň nadaný žák může být nepozorný, vyrušovat při hodině. Respondentka Carla však odpověděla, že nesouhlasí se stereotypem výborných známek nadaného žáka. Respondentka Beata uvedla, že je důležité pozorování a vidět žáka každý den.

Při podezření na nadání by se čtyři respondenti poradili s kolegy. Jedna respondentka by se snažila tuto skutečnost potvrdit individuální prací s žákem. Podezření by sdělila rodičům.

Dalším krokem by bylo kontaktovat pedagogicko-psychologickou poradnu. Čtyři respondenti konzultovali tuto skutečnost s kolegy a s pracovníkem školního poradenského pracoviště. Antonín by s žákem pracoval individuálně.

Bylo zjištěno, že při potvrzení nadání by dva respondenti chtěli v ideálním případě spolupracovat se školským poradenských zařízení. Čtyři respondentky by situaci konzultovaly s pracovníkem školního poradenského pracoviště. Respondenti se shodli, že nemají osobní zkušenost se spoluprací se školským poradenským zařízením při podezření na nadaného žáka. Jedna respondentka má zkušenost se spoluprací v případě diagnostiky žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Tři respondentky uvedly, že mají teoretické znalosti, jak tato spolupráce probíhá.

Dva respondenti přiznali, že neví, jaká podpurná opatření může mít nadaný žák. Diana i Eva se shodly, že může mít v podpurném opatření napsané pomůcky. Carla zmínila doplňující učivo a individuální vzdělávací plán. Eva mluvila o přeskočení ročníku, docházení na výuku do vyššího ročníku a o asistentovi pedagoga. Filipa zmínila první stupeň podpurného opatření, asistenta pedagoga a výuku o ročník výš.

Respondenti výzkumného šetření zastávají názor, že je individuální vzdělávací plán dobrý nástroj. Respondentka Beata si myslí, že je nejdůležitější učitelům zájem o žáky a vzdělávání učitele v oblastech podpory žáků. Dvě respondentky se shodly ve výhodě IVP. Podle nich do něj mohou nahlédnout učitelé, aby věděli, jak pracovat s žákem.

3.VO: Jak vnímají svou připravenost učitelé pro práci s nadanými žáky v kontextu počáteční praxe?

SVO: Jak by pracoval s nadanými žáky?

K možnostem vzdělávání nadaných žáků bylo zjištěno, že by se respondenti snažili rozšířit učivo nadaných žáků. Bylo zmíněno mimoškolní vzdělávání, docházka do jiné třídy, pomůcky pro nadané, prohloubení učiva. Respondent Antonín se dotknul forem enrichment a akcelerace. Podle autora Echo (2013) to jsou nejefektivnější formy vzdělávání nadaných žáků.

Při práci s nadaným by se Antonín snažil nepřetěžovat žáka. Respondenti hovořili o prohloubení učiva, projektové výuce, skupinové a samostatné práci, diskusi, soutěži a exkurzi. Beata zmínila metody ke kritickému myšlení a badatelské metody. Dvě respondentky uvedly, že by výuku organizovaly podobně jako teď. Nejprve by pracovaly

s celým kolektivem a následně by v případě potřeby pracovaly individuálně s nadaným. Žák by dostal možnost rozšíření učiva. Respondentka Beata si myslí, že je výhodné udělat z nadaného žáka druhého učitele. Jedna respondentka uvedla, že při pedagogických radách mohli vyplňovat tabulku. Učitelé do ní psali jména žáků, u kterých měli podezření na nadání. Vedení školy jim zakázalo tuto tabulku vyplňovat. Mohou tam zapsat pouze žáky, kteří mají potvrzené nadání diagnostickými testy. Žádný nadaný na této škole není. Toto zjištění se shoduje s výsledkem šetření České školní inspekce. Autoři uvedli, že podpora nadání na základních školách není dostatečná. Pro školy jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami prioritní (Pavlas a kol., 2022).

Bylo zjištěno, že by polovina respondentů uvítala změnu vzdělávání na vysokých školách. Tři respondentky by ocenily praktické zaměření výuky. Respondentka uvedla, že sice měli seminář s paní, která vede třídu nadaných žáků, ale nikdy takového žáka neviděla. Tato respondentka také uvedla, že na univerzitě nedostala příležitost seznámit se s dokumenty ze školského poradenského zařízení.

Polovina respondentů uvedla, že je vysoká škola nepřipravila na práci s nadanými žáky. Respondentka Diana zastává názor, že jsou nadaní žáci zátěží pro učitele. Důvodem je větší objem přípravy na výuku. Dva respondenti se shodli, že pro začínající učitele není výuka na vysokých školách dostatečná. Studenti, popřípadě začínající učitelé, musí projevit vlastní iniciativu. Univerzita může poskytnout zdroje informací, ale vzdělávání je na studentech. Pro jednu respondentku je nadaný žák abstraktním pojmem. Neumí si představit jeho motivaci k učení.

4.VO: Zúčastnili se studenti během svého pregraduálního studia jiné formy vzdělávání/školení týkající se problematiky vzdělávání nadaných žáků?

SVO: Jaké je další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání nadaných žáků?

Respondenti věděli, že se mohou účastnit kurzů, seminářů, přednášek navíc. Hovořili o povinnosti pedagogických pracovníků vzdělávat se. Čtyři respondenti se účastnili dalšího vzdělávání. Respondentka Carla mluvila o své pravidelné účasti na webinářích. Tři respondenti zmínili organizace, které takové vzdělávání nabízí. Z rozhovorů plyne, že se dvě třetiny respondentů nezajímají o problematiku nadaných žáků nebo si o ní nevyhledávají informace.

Komparace předvýzkumu a hlavního výzkumného šetření

Bylo zjištěno, že Absolventka vyšší odborné školy nestudovala předmět zaměřený na nadané žáky. Problematika nadání byla okrajově součástí některých předmětů. V hlavním výzkumu se studenti také setkávali s touto tematikou v předmětech, které nebyly zaměřeny na nadané žáky. Dva studenti studovali předmět na nadané. Absolventka vyšší odborné školy se shodla se studenty vysokých škol na tom, že by obě strany uvítaly předmět věnující se nadaným žákům.

Při podezření na žákovo nadání by Absolventka kontaktovala kolegy nebo pracovníka školního poradenského pracoviště. Toto zjištění se shoduje s výsledkem hlavního výzkumného šetření. Dvě třetiny respondentů by kontaktovaly kolegy. V případě, že by byl žák diagnostikovaný jako nadaný, by si přečetla dokumenty ze školského poradenského zařízení a opět by spolupracovala s kolegy.

Předvýzkum se shoduje se studenty vysokých škol v tom, že do podpůrných opatření pro nadaného žáka patří individuální vzdělávací plán a rozšíření učiva. Absolventka vyšší odborné školy se v pregraduální ani vlastní praxi nesetkala s nadaným žákem. V hlavním výzkumném šetření pouze jeden respondent uvedl, že s takovým žákem setkal. Polovina respondentů si myslí, že je vysoká škola nepřipravila na práci s nadanými žáky. Absolventka si také myslí, že ji pregraduální vzdělávání nepřipravilo na tuto práci.

Respondentka z předvýzkumu uvedla, že se zatím neúčastnila žádného vzdělávání mimo vyšší odbornou školu. Tato skutečnost se shoduje s jednou třetinou účastníků hlavního výzkumného šetření.

Diskuse

Z rozhovorů plyne, že se někteří začínající učitelé nezajímají o problematiku nadaných žáků. Respondenti výzkumného šetření odpovídali, že se nezajímají o problematiku a nevyhledávají další vzdělávání v této oblasti.

To potvrzuje Česká školní inspekce. Podle výzkumu zpozorovali pokles účasti učitelů na seminářích, kteří byli zaměřené na vzdělávání nadaných žáků (Pavlas a kol., 2022).

Zároveň čtyři respondenti uvedli, že by uvítali ve studijním plánu předmět zaměřený na nadané žáky. Respondentka kladla důraz především na to, aby vyučující byli z praxe. Předmět na nadané žáky by měl být zaměřen prakticky. Jedna respondentka řekla, že měli přednášku s paní, která vede třídu nadaných žáků, ale do její vlastní praxe jí tato přednáška nepomůže, protože takovou třídu mít nebude. Podle jiné respondentky na vysokých školách vyučují pedagogičtí pracovníci, kteří několik desítek let neviděli realitu základních škol.

Vysoké školy nabízí studentům předměty zaměřené na nadané žáky. Některé studijní programy je mají ve studijních plánech. Studenti mají možnost zapsat si tyto předměty. Otázkou je, proč se tak neděje, i když ve výzkumném šetření respondenti uvedli, že by takový předmět uvítali. Je možné, že o této možnosti neví.

Bylo by zajímavé zjistit, jaké předměty zaměřené na nadané žáky se vyučují na dalších vysokých školách České republiky.

Respondentka Eva si myslí, že by se na začátku školního roku měli učitelé proškolit v problematice nadaných žáků. Důvodem této myšlenky je kladení většího důrazu na práci s nadanými žáky. Učitelé by měli umět poznat nadaného žák a pracovat s ním. Toto zjištění se shoduje s Českou školní inspekcí. Poukazuje na potřebu rozvoje pedagogických pracovníků ve vzdělávání nadaných žáků (Pavlas a kol., 2022).

Bylo zjištěno, že mají respondenti teoretické povědomí o spolupráci se školským poradenským zařízením. Pavlas a kol. (2022) považují spolupráci školy a ŠPZ za důležité.

Doporučení pro pedagogickou praxi

Výzkum zjistil, že jsou na vysokých školách vyučovány předměty zaměřené na nadané žáky, nejsou však uvedeny mezi volitelnými (výběrovými) předměty u všech oborů. Studenti mají možnost zápisu předmětu mimo jejich studijní plán, pokud to podmínky předmětu dovolují. Může však nastat situace, že nelze vybraný volitelný předmět mimo studijní plán zapsat do rozvrhu z důvodu překrývání se s povinnými předměty ze studijního plánu. Pro lepší informovanost studentů o problematice nadaných žáků by jistě pomohlo nabídnout studentům takto zaměřené volitelné předmět. Domníváme se, že by měla být rozšířena nabídka volitelných předmětů o předměty speciální pedagogiky pro studenty pedagogických fakult a o předmět zaměřený na vzdělávání nadaných žáků.

Z výzkumu vyšlo, že by respondenti uvítali praktické předměty a vyučující s vlastní praxí. Studenti by jistě ocenili věcné rady od učitele, který má vlastní zkušenosti s nadanými žáky.

Závěr

Diplomová práce se zabývala připraveností začínajících učitelů na práci s nadanými žáky na základních školách. V teoretické části bylo popsáno nadání, vzdělávání nadaných žáků, pregraduální příprava učitele v České republice i v zahraničí. Dále bylo zařazeno téma začínajícího učitele, dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Diplomová práce také popisuje učitele nadaných žáků. Při psaní teoretické práce byla využita česká i zahraniční literatura.

Empirická část diplomové práce využila kvalitativní přístup. Ve výzkumném šetření byla použita obsahová analýza dat, konkrétněji analýza předmětů, které byly v informačních systémech zvolených vysokých škol. Také proběhly polostrukturované rozhovory s respondenty, které byly nejprve zpracovány otevřeným kódováním a následně bylo využito tematické kódování. Z výsledků výzkumného šetření vyplynulo, že se respondenti na vysokých školách setkávají s tematikou nadaných. Samostatný předmět na nadané mají pouze některé studijní programy. Toto téma bývá součástí jiných předmětů Vybrané vysoké školy mají v informačních systémech předměty zaměřené na tematiku nadaných žáků. Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně a Univerzity Karlovy z vybraných vysokých škol nabízí studentům nejvíce předmětů zaměřených na nadané žáky. Studenti si některé předměty mohou zapsat, i když je nemají ve svém studijním plánu. Dva respondenti tohoto výzkumného šetření měli ve studijním plánu studovaného studijního programu začleněn předmět zaměřený na nadané žáky. Jeden respondent z vlastní iniciativy studoval předmět Dětská univerzita, který se mimo jiné zabýval nadanými žáky. Respondenti výzkumného šetření by dle svých slov uvítali předmět věnující se nadaným žákům.

Respondenti výzkumného šetření mají povědomí o nadání. Podle respondentů mezi projevy nadaného žáka patří zvědavost, rychle a jednoduše vypracovaná práce v hodině, vyrušování v hodině, nepozornost. Jedna respondentka uvedla, že je dobré bořit stereotyp o výborných známkách nadaných žáků. Při podezření na nadání by se dvě třetiny respondentů poradilo s kolegy. Jedna respondentka by projevila snahu potvrdit si toto podezření. Dávala by žákovi různé složitější úkoly a konzultovala tuto skutečnost s rodiči žáka. Respondenti by se také poradili s pracovníkem školního poradenského pracoviště. Jeden respondent uvedl, že by s žákem pracoval individuálně.

Bylo zjištěno, jedna třetina respondentů nezná podpůrná opatření pro nadané žáky. Mezi odpověďmi byly pomůcky, individuální vzdělávací plán, přeskočení ročníku, docházení na výuku do vyššího ročníku, asistent pedagoga. Respondenti se shodli, že individuální vzdělávací plán může být pro učitele užitečný. Dvě respondentky odpověděly, že je výhodný, protože se učitelé dočtou, jak pracovat s žákem.

Výzkum zjistil, že by se respondenti při práci s nadanými žáky snažili rozšířit učivo. K možnostem vzdělávání nadaného žáka podle odpovědí patří mimoškolní vzdělávání, docházka na vyučování do jiné třídy, pomůcky pro nadané a prohloubení učiva. Jeden respondent zmínil enrichment a akceleraci. Polovina respondentů se shodla, že je důležitý individuální přístup. Dvě respondentky by organizovaly výuku nadaného žáka podobně jako nyní.

Tři respondenti myslí, že je vysoká škola nepřipravila na práci s nadanými žáky. Dva respondenti se shodují v názoru, že jim vysoká škola zpřístupní informace, ale je na studentech, jak s nimi budou pracovat. Carla nepovažuje pregraduální přípravu učitelů za dostatečnou, proto se pravidelně účastní webinářů. Polovina respondentů se shodla, že by měla být výuka budoucích učitelů na vysokých školách zaměřena prakticky.

Respondenti ví, že se mohou účastnit vzdělávání nad rámec vysoké školy. Jedna respondentka se pravidelně účastní webinářů. Tři respondenti zmínili, že znají organizace, které další vzdělávání nabízí. Dvě třetiny respondentů uvedlo, že se neúčastnilo dalšího vzdělávání zaměřeného na nadané žáky, protože se na toto téma nezaměřují nebo se o něj nezajímají.

Seznam použitých informačních zdrojů

DVPP. Katalog akcí. *Dvpp.info* [online]. © 2023 [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.dvpp.info/akce/>

DYTRTOVÁ, R. a M. KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2863-6.

EDUROUTE. Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. *Vysokeskoly.cz* [online]. © 2023a [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/v/ucitelstvi-a-sport/ucitelstvi-pro-1-st-zs/>

EDUROUTE. Učitelství pro 2. st. ZŠ a nižší stupeň gymnázií. *Vysokeskoly.cz* [online]. © 2023b [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/v/ucitelstvi-a-sport/ucitelstvi-pro-2-st-zs-a-nizsi-stupen-gymnazii/>

ECHO, H. WU. Enrichment and Acceleration: Best Practice for the Gifted and Talented. Murray State University. *Gifted Education Press Quarterly* [online]. 2013 [cit. 2023-04-06]. ISSN 0016-9862. Dostupné z: https://www.academia.edu/12051720/Enrichment_and_Acceleration_Best_Practice_for_the_Gifted_and_Talented

EUROPEAN COMMISSION. Educational Support and Guidance: Special education needs provision within mainstream education. In: *Eurydice.eacea.ec.europa.eu* [online]. 23. 10. 2022 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/austria/special-education-needs-provision-within-mainstream-education>

FAKULTA PEDAGOGICKÁ ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY V PLZNI. *Celoživotní vzdělávání „Průvodce nadaného žáka“* [online]. Plzeň: Západočeská univerzita, 2022 [cit. 2023-06-10] Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/Framework/Document.ashx?ID=220019>

FOŘTÍK, V. a J. FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. 2. vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0969-0.

FOŘTÍKOVÁ, J. *Talent a nadání: Jejich rozvoj ve volném čase*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2009. ISBN 978-80-86784-75-5.

HAVIGEROVÁ, J. M. *Pět pohledů na nadání*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3857-4.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HŘÍBKOVÁ, L. *Nadání a nadaní: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-1998-6.

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUĎEJOVICÍCH. *Předmět* [online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2023 [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://wstag.jcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_phs=-2121444242&pc_windowid=231968&pc_publicnavigationalstatechanges=AAAAAA**&pc_phase=render&pc_type=portlet&pc_navigationalstate=JBPNS_rO0ABXdRAApzdGF0ZUNsYXNzAA AAAQA2Y3ouemN1LnN0YWcucG9ydGxldHMxNjgucHJvaGxpemVuaS5zdGF0ZXMu UHJIZG1ldFN0YXR1AAdfX0VPR19f#prohlizeniContent

JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

KOHÚTEK, P. a Z. KONOPÁSEK — CHENAIL, R. J. *Jak srovnat kvalitativní výzkum do latě?* [online]. Biograf: 1998, 15-16. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=1503>

LAZNIBATOVÁ, J. *Nadaný žiak na základnej, strednej a vysokej škole*. Bratislava: IRIS, 2012. ISBN 978-80-89256-87-7.

LUKAS, J. Vývoj učitele: přehled relevantních teorií a výzkumů (2. část). *Pedagogika* [online]. 2008, LVIII(1), 36–49 [cit. 2023-03-06]. ISSN 2336-2189. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=1174>

MACHŮ, E. *Nadaný žák*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-197-3.

MARŠÍKOVÁ, M. a V. JELEN. *Hlavní výstupy z Mimořádného šetření ke stavu zajištění výuky učitelů v MŠ, ZŠ, SŠ a VOŠ* [online]. Praha: MŠMT ČR, 2019 [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/50371_1_1/

MASARYKOVA UNIVERZITA, PEDAGOGICKÁ FAKULTA. *Jak pracovat s nadanými žáky na ZŠ*. *Ped.muni.cz* [online]. © 2023b [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/czv/nabidka-kurzu/vsechny-kurzy/jak-pracovat-s-nadanymi-zaky-na-zs-29-8-31-8-2023>

MASARYKOVA UNIVERZITA, PEDAGOGICKÁ FAKULTA. Nabídka kurzů. *Ped.muni.cz* [online]. © 2023a [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/czv/nabidka-kurzu/vsechny-kurzy>

Metodický portál RVP.CZ. Webináře [online]. © 2023 [cit. 2023-06-11]. Dostupné z: <https://webinare.rvp.cz/>

MICHALAK, R. Teachers' Experiences in Working With Cognitively Gifted Students. *Multidisciplinary Journal of School Education* [online]. 2022, 11(2), 163–187 [cit. 2023-05-20]. DOI:10.35765/mjse.2022.1122.08. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/366667652_Teachers%27_Experiences_in_Working_With_Cognitively_Gifted_Students

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

MÖNKES, F. J. a I. H. YPENBURG. *Naše dítě je velmi nadané: rukověť pro rodiče a učitele*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0445-5.

MŠMT ČR. Jak začít učit na 2. stupni ZŠ: Cizí jazyky. *Zacniucit.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://zacniucit.cz/cizi-jazyky/>

MŠMT ČR. Můžu učit? *Zacniucit.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://zacniucit.cz/muzu-ucit/>

MŠMT ČR. *Stručný přehled vybraných podpůrných opatření vhodných pro rozvoj nadání žáků základních škol a gymnázií* [online]. Praha: MŠMT ČR, 2020 [cit. 2023-06-24]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/52551/>

MŠMT ČR. Výběr z DVPP [online]. 2023a [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://dvpp.msmt.cz/fadvpp/dvppv.asp>

MŠMT ČR. Výběr z DVPP [online]. 2023b [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://dvpp.msmt.cz/advpp/dvppv.asp>

MUDRÁK, J. Postoje studentů učitelství k nadání – empirická studie. *Svět nadání* [online]. 2013, 2(2), 45–52 [cit. 2023-02-15]. ISSN 1805-7217. Dostupné z: <https://www.talentovani.cz/aktualni-cislo/cislo-2-rocnik-ii-2013#content-37>

Národní pedagogický institut. Jak začít na škole systematicky podporovat nadání. *Npi.cz* [online]. Národní pedagogický institut, 2023 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z

<https://www.npi.cz/vzdelavani/21-webinare/11249-jak-zacit-na-skole-systematicky-podporovat-nadani4>

NELSON, J. B. a D. L. CLELAND. Úloha učitele nadaných a tvořivých dětí. *Svět nadání* [online]. 2015, IV(1), 2–11 [cit. 2022-03-06]. ISSN 1805-7217. Dostupné z: <https://www.talentovani.cz/aktualni-cislo/cislo-1-rocnik-iv-2015#content-16>

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA. *Předmět* [online]. Ostrava: Ostravská univerzita, 2023 [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://studistag.osu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_phs=-2121444242&pc_windowid=7000&pc_publicnavigationalstatechanges=AAAAA A**&pc_phase=render&pc_type=portlet&pc_navigationalstate=JBPNS_rO0ABXdRAApzdGF0ZUNsYXNzAAAAQA2Y3ouemN1LnN0YWcucG9ydGxldHMxNjgucHJvaGxpe mVuaS5zdGF0ZXMuUHJlZG1ldFN0YXRlAAAdfX0VPR19f#prohlizeniContent

PÄDAGOGISCHE HOCHSCHULE SALZBURG STEFAN ZWEIG. FORT – UND WEITERBILDUNG (ÖZBF): PH-LEHRGÄNGE IM ÜBERBLICK. *Phsalzburg.at* [online]. © 2023 [cit. 2023-05-31]. Dostupné z: <https://phsalzburg.at/oezbf/fort-und-weiterbildung-oezbf/>

PÄDAGOGISCHE HOCHSCHULE SALZBURG STEFAN ZWEIG. STUDIUM. *Phsalzburg.at* [online]. © 2023 [cit. 2023-05-31]. Dostupné z: <https://phsalzburg.at/studium/>

PAVLAS, T. et al. *Podpora vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků v základních a středních školách* [online]. Praha: Česká školní inspekce, 2022 [cit. 2023-05-20]. ISBN 978-80-88087-98-4. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-%E2%80%93-Podpora-vzdelavani-nadanych-a-m>

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITA KARLOVA. Karolínka 2022 / 2023. In: *Pedf.cuni.cz* [online]. 9. 6. 2022 [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <https://pedf.cuni.cz/PEDF-2568.html>

PODLAHOVÁ, L. *První kroky učitele*. Praha: TRITON, 2004. ISBN 80-7254-474-8.

POPELÁŘOVÁ, M. O začínajících učitelích. *Dobrá škola* [online]. 2020, XI(14), 8–9 [cit. 2023-03-03]. ISSN 1338-0338. Dostupné z: <https://www.dobraskola.sk/forms/archiv.php>

PORTEŠOVÁ, Š. *Možnosti práce s nadanými dětmi ve škole* [online] Brno: Centrum rozvoje nadaných dětí, 2021 [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: https://www.nadanedeti.cz/index.php?stranka_id=49

PRŮCHA, J. a J. VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 6., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1228-7.

REID, E. a B. HORVATHOVA. Teacher Training Programs for Gifted Education with Focus on Sustainability. *Journal of Teacher Education for Sustainability* [online]. 2016, 18(2), 66–74 [cit. 2023-05-29]. DOI:10.1515/jtes-2016-0015. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/312408175_Teacher_Training_Programs_for_Gifted_Education_with_Focus_on_Sustainability

ROBERTS, J., F. KARNES a K. STEPHENS. *Enrichment: Opportunities for Gifted Learners*. Waco: Prufrock Press, 2005. ISBN 1593630204.

ROWAN, L. a G. TOWNEND. Early career teachers' beliefs about their preparedness to teach: Implications for the professional development of teachers working with gifted and twice-exceptional students. *Cogent Education* [online]. 2016, 3(1) [cit. 2023-05-25]. DOI: 10.1080/2331186X.2016.1242458. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2016.1242458>

Shaw, P., Greenstein, D., Lerch, J. et al. *Intellectual ability and cortical development in children and adolescents*. [online]. Nature. 2006, 440. [cit. 2023-05-25]. DOI:10.1038/nature04513. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/7207584_Intellectual_ability_and_cortical_development_in_children_and_adolescents

SILVERMAN, L. The Moral Sensitivity of Gifted Children and the Evolution of Society. In: *Sengifted.org* [online]. 12. 1. 2019 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.sengifted.org/post/silverman-moralsensitivity>

SIS Univerzita Karlova. Evidence programů ČŽV. In *Is.cuni.cz* [online]. 2023 [cit.10.6.2023] Dostupné z: <https://is.cuni.cz/studium/ekczv/index.php?do=detail&cid=8150>

SPIPKOVÁ, V. et al. *Současné proměny vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-081-6.

ŠIMONÍK, O. a M. VÍTKOVÁ. *Výchova a nadání 1*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-7392-024-1.

ŠTÁVA, J. et al. *Vyučovací metody vhodné pro výuku nadaných žáků a studentů*. Brno: Jihomoravské centrum pro mezinárodní mobilitu, 2010. ISBN 978-80-254-8122-6.

ŠVARŤÍČEK, R. et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

TEACHER CERTIFICATION DEGREES. Gifted and Talented Teacher Career Guide. *Teachercertificationdegrees.com* [online]. © 2023 [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <https://www.teachercertificationdegrees.com/careers/gifted-talented-teacher/>

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI. Učitelství pro 2. stupeň základních škol. *Fp.tul.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <https://www.fp.tul.cz/uchazec/co-studovat-na-fp/ucitelstvi-pro-2-stupen-zakladnich-skol>

UNIVERSITY OF GEORGIA. Master of Education (M.Ed.) in Educational Psychology - Gifted & Creative Education. *Online.uga.edu* [online]. © 2023 [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <https://online.uga.edu/degrees-certificates/med-educational-psychology-gifted-creative-education>

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ. *Prohlížení IS/STAG* [online]. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2023 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: https://stag.uhk.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAGMjI3NTA0EwEAAAABAahzdGF0ZUtleQAAAAEAFc05MjIzMzcyMDM2ODU0Nzc1NTY5AAAAAA* *#prohlizeniSearchResult

UNIVERZITA JANA EVANGELISTY PURKYNĚ. *Předmět* [online]. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2023 [cit. 2023-06-05]. Dostupné z: https://portal.ujep.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_phs=-2121444242&pc_windowid=231555&pc_publicnavigationalstatechanges=AAAAAA**&pc_phase=render&pc_type=portlet&pc_navigationalstate=JBPNs_rO0ABXdRAApzdGF0ZUNsYXNzAAAAQA2Y3ouemN1LnN0YWwucG9ydGxldHMxNjgucHJvaGxpemVuaS5zdGF0ZXMuUHJlZG1ldFN0YXRlAAAdfX0VPR19f#prohlizeniContent

UNIVERZITA KARLOVA. *Detail programu/oboru* [online]. Praha: Univerzita Karlova 2023. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://is.cuni.cz/studium/prijimacky/index.php?do=detail_obor&id_obor=28343

UNIVERZITA KARLOVA. *Detail programu/oboru* [online]. Praha: Univerzita Karlova 2023. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://is.cuni.cz/studium/prijimacky/index.php?do=detail_obor&id_obor=28342

UNIVERZITA KARLOVA. *Předměty* [online]. Praha: Univerzita Karlova, 2022 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=search>

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ. O konferenci. In: *Fhs.utb.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <https://fhs.utb.cz/veda-a-vyzkum/vedecko-vyzkumnacinnost/resene-projekty/2022-2/tacr/konference-nalepkovani-intelektove-nadanych-deti-veskolnim-prostredi/o-konferenci/>

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ. Vzdělávání učitelů základních škol v oblasti péče o nadané žáky. In: *Fhs.utb.cz* [online]. 19. 9. 2022 [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <https://fhs.utb.cz/aktuality-cv/vzdelavani-ucitelu-zakladnich-skol-v-oblasti-pece-o-nadane-zaky/>

VALIŠOVÁ, A. et al. *Pedagogika pro učitele. 2., rozš. a aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9.

VAŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu.* Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-082-4.

VÍTEČKOVÁ, M. *Začínající učitel: jeho potřeby a uvádění do praxe.* Brno: Paido, 2018. ISBN 978-80-7315-269-7.

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. *Zákony pro lidi* [online]. Praha: AION CS, 2023 [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>

Vyhláška č. 317/2005 Sb.: Vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. *Zákony pro lidi* [online]. Praha: AION CS, 2023 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-317>

WEBB, J. T., E. A. MECKSTROTH a S. S. TOLAN. *Guiding the Gifted Child: A Practical Source for Parents and Teachers*. Gardena: SCB Distributors, 1989. ISBN 9780910707008.

WRITERS, S. Best Online Master's in Gifted and Talented Education Programs. In: *Bestcolleges.com* [online]. 8. 5. 2023 [cit. 2023-05-10]. Dostupné <https://www.bestcolleges.com/education/masters/gifted-talented-education/>

Zákon č. 563/2004 Sb.: Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. *Zákony pro lidi* [online]. Praha: AION CS, 2023 [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Průvodce nadaného žáka. *Pc.fpe.zcu.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.pc.fpe.zcu.cz/index.php?obor/205/0>

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Výzkumné otázky

Příloha č. 2 – Informovaný souhlas

Příloha č. 3 – Kódování v programu

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Vícefaktorový model vysokého nadání (dle Mönkse a Ypenburg, 2002, s. 23)	12
Obrázek 2: Renzulliho model nadání (podle Webba, 1989, s. 49).....	14
Tabulka 1: Předměty na nadané žáky Univerzita Karlova	53
Tabulka 2: Předměty na nadané žáky Ostravská univerzita	55
Tabulka 3: Předměty na nadané Univerzita Hradec Králové	56
Tabulka 4: Předměty na nadané žáky Jihočeská univerzita.....	57
Tabulka 5: Předměty na nadané žáky Univerzita Jana Evangelisty Purkyně	58
Tabulka 6: Porovnání respondentů výzkumného šetření.....	62

Příloha č. 1 - Výzkumné otázky

1. VO: Jakým způsobem probíhá pregraduální příprava učitelů v kontextu vzdělávání nadaných žáků?

SVO: Jaké má vzdělání?

TO: Jaký obor studujete / jste studoval/a?

TO: Na jaké vysoké škole?

TO: V jakém jste ročníku? (Pokud respondent dosud studuje.)

SVO: Jak je na vysokých školách vyučována problematika nadaných žáků?

TO: Měli jste předměty, které se zaměřovaly na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

TO: V jakých předmětech jste se dozvěděl/a o nadaných žácích?

TO: Měli jste nějaký předmět zaměřený na tematiku nadaných žáků?

SVO: Setkal/a jste se někdy s nadaným žákem?

TO: Jakou máte pregraduální praxi?

TO: Setkal/a jste se v průběhu praxe s nadaným žákem?

TO: Jaké máte pracovní zkušenosti ve školství? Případně kde pracujete?

TO: Setkal/a jste se v práci s nadaným žákem?

2. VO: Jsou učitelé seznámeni s problematikou vzdělávání nadaných žáků před vstupem do učitelské profese?

SVO: Jaké máte znalosti v oblasti nadání, nadaných žáků?

TO: Jak si myslíte, že poznáte nadaného žáka ve třídě?

TO: Jak se bude projevovat?

TO: Co budete dělat, pokud si budete myslet, že se jedná o nadaného žáka (za kým jít, koho informovat atd.)?

TO: Víte, jakým způsobem se spolupracuje se školským poradenským zařízením?

TO: Jaká podpůrná opatření může mít nadaný žák?

TO: Jak se stavíte k individuálnímu vzdělávacímu plánu?

3. VO: Jak vnímají svou připravenost učitelé pro práci s nadanými žáky v kontextu počáteční praxe?

SVO: Jak byste pracoval/a s nadanými žáky?

TO: Pokud by byl Váš žák diagnostikován jako nadaný žák, jak budete postupovat?

TO: Jaké jsou možnosti vzdělávání pro nadaného žáka?

TO: Jaké metody výuky je vhodné použít?

TO: Jak byste organizoval/a výuku?

TO: Jakým způsobem byste s ním pracoval/a ve výuce?

TO: Připravila Vás vysoká škola na výuku nadaných žáků? Podle čeho tak usuzujete?

TO: Co byste změnil/a ve vzdělávání budoucích učitelů v problematice nadaných žáků?

4. VO: Zúčastnili se studenti během svého pregraduálního studia jiné formy vzdělávání/školení týkající se problematiky vzdělávání nadaných žáků?

VO6: Jaké je další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání nadaných žáků?

TO: Co to je další vzdělávání pedagogických pracovníků?

TO: Využil/a jste někdy možnost dalšího vzdělávání?

TO: Využil/a jste někdy možnost kurzu nebo webináře, který se zaměřoval na výuku nadaných žáků?

TO: Co by podle Vás mohlo pomoci začínajícím učitelům pracujícím s nadanými žáky?

Příloha č. 2 – Informovaný souhlas

Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a k jeho následnému využití pro účely diplomové práce Přípravenost učitelů na práci s nadanými žáky

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body:

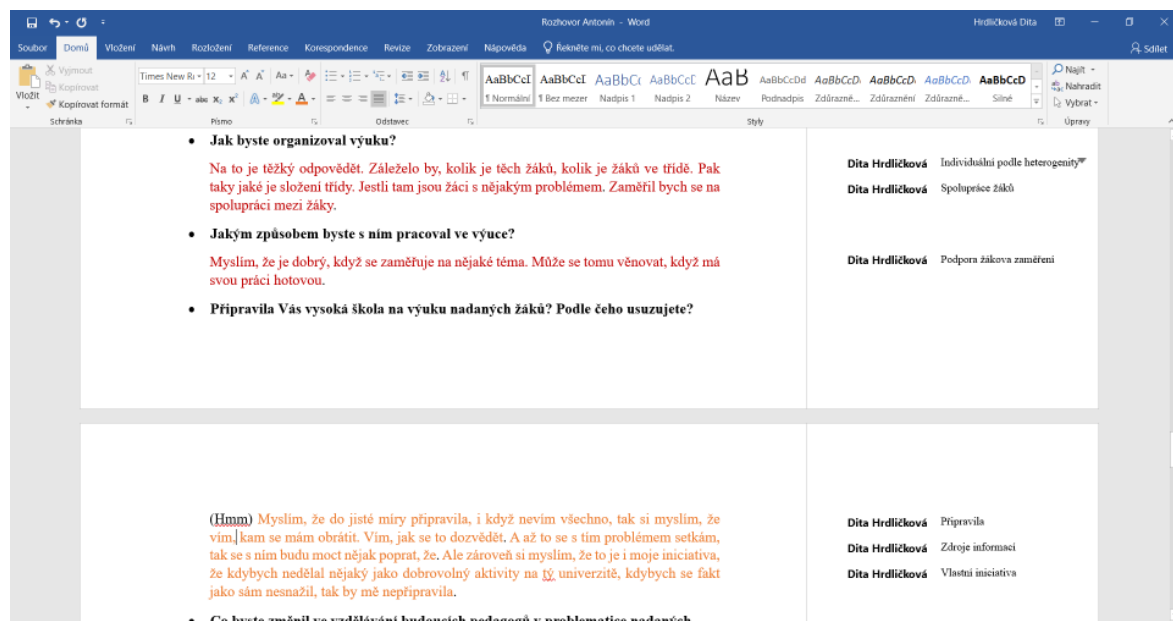
- Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu diplomové práce Dity Hrdličkové s názvem Přípravenost učitelů na práci s nadanými žáky. Cílem výzkumu je zjistit, jakým způsobem jsou začínající učitelé připraveni na vzdělávání nadaných žáků.
- Bylo mi sděleno, jak dlouho bude rozhovor a jaký bude mít průběh. Jsem seznámen/a s právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku, případně mohu odmítnout účast na výzkumu do 3 dnů.
- Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním.
- Zvukový záznam rozhovoru nebude poskytnut třetím stranám a po přepsání bude vymazán. Transkripce bude přístupná pouze komisi u obhajoby diplomové práce, jinak nikomu až na anonymní části citované v textu práce, která bude volně dostupná online.
- Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby. Nikde nebude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje, díky kterým bych mohl/ a být identifikován/a.
- Dávám své svolení k tomu, aby výzkumnice použila rozhovor pro potřeby své diplomové práce, a některé části v ní může citovat, zvuková nahrávka rozhovoru však bude po ukončení výzkumu smazána.

Datum:

Podpis respondenta:

Podpis výzkumníka:

Příloha č. 3 – Kódování v programu Microsoft Word

The screenshot shows the Microsoft Word interface with a document titled "Rozhovor Antonín - Word". The document contains the following text:

- **Jak byste organizoval výuku?**
Na to je těžký odpovědět. Záleželo by, kolik je těch žáků, kolik je žáků ve třídě. Pak taky jaké je složení třídy. Jestli tam jsou žáci s nějakým problémem. Zaměřil bych se na spolupráci mezi žáky.
- **Jakým způsobem byste s ním pracoval ve výuce?**
Myslím, že je dobrý, když se zaměřuje na nějaké téma. Může se tomu věnovat, když má svou práci hotovou.
- **Připravila Vás vysoká škola na výuku nadaných žáků? Podle čeho usuzujete?**

Below the text, there is a table with three rows of codes:

Dita Hrdličková	Individuální podle heterogenity
Dita Hrdličková	Spolupeče žáků
Dita Hrdličková	Podpora žákova zaměření

Further down, there is another paragraph of text:

(Hmm) Myslím, že do jisté míry připravila, i když nevím všechno, tak si myslím, že vím, kam se mám obrátit. Ví, jak se to dozvědět. A až to se s tím problémem setkám, tak se s ním budu moct nějak poprat, že. Ale zároveň si myslím, že to je i moje iniciativa, že kdybych nedělal nějaký jako dobrovolný aktivity na té univerzitě, kdybych se fakt jako sám nesnažil, tak by mě nepřipravila.

Below this, there is a partially visible text:

• Co byste změnil ve vzdělávání budoucích učitelů v problematice nadaných...